ידיעות אחרונות
המוסף לשבת

הלקחים של משבר קפריסין

מאת
אראל גינאי

למרות שעדיין מוקדם לחזות את ההתפתחויות באי השכן, ברור כבר עתה כי הסכמים פורמליים, דוגמת זה שנחתם בקפריסין, אינם פותרים סיכסוכים, אם אין מסתתר מאחוריהם רצון כן * חידוש המאבק היווני־טורקי מוכיח פעם נוספת, שרק לעיתים רחוקות מסוגלות מדינות דו־לאומיות להתקיים * סכנה רבה טמונה בהישענותה של מדינה קטנה על כוחותיה המזויינים של מדינה גדולה יותר - כפי שקרה למקאריוס, שהודח ע"י קצינים יונים

ההתפתחויות האחרונות מגלות, כי בעיית קפריסין מסובכת ומסוכנת כמעט כמו בעיית ישראל–ערב, וכי היא עלולה לסכן את שלום העולם כמעט באותה מידה שבעייתנו עם הערבים מסכנת אותו.

משום כך ניתן כבר עתה ללמוד לקח — ואולי לקחים רבים — מהמשבר הקפריסאי:

ההסכמים המפורסמים ביותר, המתוחכמים ביותר, כמו הסכמי לונדון וציריך, ב־1959 ו־1960; הערובות הבינלאומיות המובהקות ביותר — כל אלה אינם שווים הרבה, אם אין רצון־אמת של הצדדים הנוגעים לסיכסוך לעשות את הוויתורים הדרושים לשם חיים בדו־קיום בשלום.

אם כן, צודקת ישראל כשהיא אומרת לשכנותיה הערביות ולידידיה בעולם: לא הסכם פורמאלי כזה או כזה, אלא הנכונות הכנה לכבד את ההסכם ולשים קץ אחת ולתמיד לסיכסוך, על בסיס של פשרה נבונה — זהו הדבר שיבטיח את השלום.

מצב פרדוכסאלי

המצב הנוכחי במרשת קפריסין הוא פרדוכסאלי: הטורקים דורשים לפתע להחזיר לשלטון את... הארכיבישוף מקאריוס. בעוד שדי היה לשוחח דקות ספורות עם הטורקים מקפריסין כדי לשמוע מהם שאותו מקאריוס הוא הדבר השנוא ביותר עליהם.

יתר על כן, טורקיה מאיימת לצאת למלחמה, כדי להשיב למקאריוס את השלטון שנשמט מידיו — אותו שלטון, שלדברי הטורקים עצמם, נוצל לרעה עד לאחרונה על־ידי הארכיבישוף נגד הטורקים באי, כדי להחניק את שאיפתם ליותר השפעה בשלטון המקומי.

הארכיבישוף עצמו, שנרדף על־ידי הקצינים היוונים אשר הוא עצמו הזמינם לארצו ב־1964, כדי להקים צבא שיהיה מסוגל להתנגד לפלישה טורקית אפשרית — הוא חייב את חייו לבריטים, אותם הבריטים שנגדם כה הירבה להילחם...

ואין לשכוח את מאבקו הרצוף והעקשני של מקאריוס לסגירת הבסיסים הבריטיים באי — שבאחד מהם הוא מצא עתה מיקלט, ואשר ממנו התאפשרה בריחתו מרודפיו בקפריסין...

הוא היה בעל־בריתה של יוון במאבק נגד הטורקים והבריטים, ועתה הוא יכול לסמוך רק על הטורקים והבריטים כדי לשוב לשלטון...

דבר פאראדוכסאלי לא פחות: בריטניה — במרץ; ארצות־הברית — בקצת פחות מרץ; וכל חברות נאט"ו, מלבד יוון — תובעים את החזרתו לקפריסין של ראש כנסיה ומדינה, אשר ניהל מדיניות נייטראליסטית ואשר חיזר אחר מוסקבה ואיפשר לה לחזור אחריו, כשהוא מעורב ב"רומן" ואפילו עם פקינג...

לונדון וושינגטון, שלגביהן קפריסין משמשת מעין נושאת־מטוסים ענקית באחד האזורים הרעועים ביותר בעולם, צריכות היו לתמוך, בדרך הטבע, בסיפוחו של האי ליוון, דבר שהיה מעבירו אוטומטית לרשות נאט"ו.

והנה, מסתבר, כי במצב העניינים הקיים, אירגון נאט"ו מבכר שיוחזר אותו סטאטוס־קוו מור, אשר מבטיח בסיסים חשובים מאד לבריטניה, באי אשר מדיניותו היא מדיניות של אי־הזדהות.

צער ודאגה

מבחינה זו, מסכים, איפוא, נאט"ו עם ברית־המועצות — למרות שמוסקבה טוענת, שלא בצדק, כי נאט"ו מתייצב מאחורי ההפיכה של הקצינים מאתונה.

הסכמה מדהימה עוד יותר היא זו שנוצרה, בנקודה זו, בין ישראל לבין מדינות ערב.

מדינות ערב, שהארכיבישוף מקאריוס היה ידידן, אינן מסתירות את צערן ואת דאגתן נוכח ההפיכה הצבאית הזאת, שבה הם מבחינים, משום מה, ביד הנרחשת של סוכנות הביון המרכזית של ארה"ב, הסי.איי.אי., ושל "הציונים".

וגם בישראל מצטערים על חילופי השלטון באי השכן.

בעוד מקאריוס נטה אל הערבים — ממניעים מדיניים, כדי להיטיב ולשחק את המשחק המתווכם שלו בין יוון לטורקיה, בין המערב למדינות המזרח — הוא לא היה אויב של מדינת ישראל. בניגוד ל"ידידים" רבים של ישראל, הוא ניתק את יחסיו עמנו אחרי מלחמת יום־הכיפורים.

ואילו על השליטים החדשים בניקוסיה אין יודעים הרבה, מלבד על התבטאויות פרו־ערביות מסויימות פה ושם; ומן אין יודעים בארץ הרבה על עמדתם האמיתית של השליטים הצבאיים של אתונה, שהם אפוטרופסיה של הכת שהשתלטה בניקוסיה.

אבל הדבר הממשי ביותר שמדאיג את ישראל הוא: החלשתו של האגף הדרומי־מזרחי של נאט"ו, בעקבות הפיכת הקצינים היוונים בניקוסיה. שכן, התפתחות זו עלולה להגביר את החדירה הסובייטית לאגן המזרחי של ים־התיכון.

לפני מלחמת יום־הכיפורים ניתן היה לומר, אולי, כי להפיכה צבאית בקפריסין היו, לפחות, גם יתרונות לגבינו: הדבר היה מסנח את תשומת־לב העולם מאיתנו הלאה, תוך הדגשה כי לא רק הסיכסוך הישראלי־ערבי הוא שמאיים על שלום האיזור הזה ועל שלום העולם.

אבל עתה אנו יודעים, כי אין המדובר אלא ב"רווחים זעירים של זמן בלבד", ללא חשיבות מעשית, וכי דחיית בעיות אזורנו אינה מביאה להיעלמן מהאופק המדיני.

יחסים מתוחים

ננסה להשיב עתה על אחדות מהשאלות שמעוררים המאורעות האחרונים בקפריסין, וננסה לבחון את התוצאות ולהסיק לקחים.

שאלה: מאז 1963 כמעט שלא שקט הסיכסוך החמור, אשר חילק את קפריסין לשניים, בין הקהילה היוונית והקהילה הטורקית. כיצד קרה, איפוא, שההפיכה הצבאית נוהלה על־ידי קצינים של צבא יוון, נגד נשיאה היווני של הקהיליה הקפריסאית?

תשובה: הסיכסוך בין מקאריוס לבין אתונה אינו חדש. הארכיבישוף אינו אדם שיסכים לקבל הוראות מאתונה. הוא השתכנע, כי מוטב לה לקפריסין, להישאר עצמאית, תחת נשיאות שלו — במקום שיזכה במימשל מהחוץ, בתור פרובינציה מרוחקת של יוון.

בהיותו מדינאי ריאליסטי, הוא היטיב להבין גם שהטורקים לא יסכימו לעולם ל"אנוזיס", כלומר סיפוח קפריסין ליוון, וכי לאנקרה כל האמצעים למנוע סיפוח כזה.

אולם היחסים בין אתונה לניקוסיה החלו להחמיר באמת רק עם תפיסת השלטון ביוון על־ידי כת הקולונלים, ב־1967. עם קציני הצבא הבכירים התקשה מקאריוס לבוא לידי הבנה עוד יותר מאשר עם הפוליטיקאים, שקדמו להם באתונה.

ואילו הקולונלים ראו בחשד רב מישטר יווני קפריסאי שניהל מדיניות נייטראליסטית בעולם, תוך הישענות מבית על מפלגות השמאל, כולל הקומוניסטים. כת־הקצינים של אתונה היתה מודעת גם לקשריו של הארכיבישוף עם גורמים יוונים של האופוזיציה היוונית, המתנגדת למישטר הקולונלים, ולמגעיו עם המלך היווני המודח, קונסטנטין.

הקולונלים מאתונה הם אשר עזרו לגנראל גריוואס לשוב לקפריסין, ב־1971, כדי לחדש את המאבק למען "אנוסיס" — הפעם לא נגד הבריטים, אלא נגד הנשיא הקפריסאי מקאריוס. זאת — על־ידי התיאחת של תנועת המחתרת "איאוקה", שהסכה ל"איאוקה־2".

אלא שעתה מתברר, כי הרודן הצבאי הקודם של אתונה, הגנראל גיורגי פפדופולוס, היה בעל תודעה פוליטית ונהג בדרך הסובלנות, בהשוואה לקצינים שהדיחוהו וירשו אותו בשלטון לפני שבעה חודשים. כאשר חשש שהוא יחזיר ליוון מישטר אזרחי.

הפגנות עצמאות

השליט האמיתי של יוון כיום — ראש המשטרה הצבאית, הגנראל יואנידיס — שירת בשעתו במשמר הלאומי בקפריסין וכבר בעבר היו לו התנגשויות עם מקאריוס. עלייתו לשלטון חלה, איפוא, בתקופה מסוכנת במיוחד של הסיכסוך.

ביודעו, כי 650 הקצינים היווניים של המשמר הלאומי, וכן גם 950 החיילים של חיל המישלוח היווני באי, זוממים את הדחתו — יצא מקאריוס בתביעה להחזיר את הקצינים האלה ליוון. תביעה זו היתה נימרצת ולא יכולה היתה להתפרש לכאן ולכאן.

"אם לא יחזרו הקצינים" — הוא הרגיש — "אחפור אותם לטוראים פשוטים".

● נשיא קפריסין, מקאריוס, בהגיעו ללונדון לאחר ההפיכה
(תצלום־רדיו "אי־פי־")

בכך הוא הגדיש את הסאה, עד כמה שהדבר נגע לגנראל יואנידיס, שקרוב לוודאי היה האיש אשר נתן את "האור הירוק" לביצוע ההפיכה בניקוסיה.

יש לציין, כי תוך כדי הבטחת עצמאותה של קפריסין, הצריך מקאריוס את עצמו, במידה ידועה של צדק, למדינאי המוהיר ביותר בקרב היוונים בדורו. יתכן אפילו שהוא השתעשע ברעיון, כי ביום מן הימים תינתן לו ההזדמנות הגדולה להיות ל"מציל מולדתו".

בכך ניתן להסביר, אולי, את העובדה, כי זמן קצר לפני ביצוע ההפיכה הצבאית בקפריסין, הופיעו בחוצות אתונה מודעות, שבהן הואר הארכיבישוף מקאריוס כ"כומר השיכור משאפתנות".

שאלה: האם משטר אתונה לא חזה מראש, שהטורקים לא יוכלו לשבת בחיבוק־ידיים נוכח תפיסת השלטון בניקוסיה על־ידי המצדדים הנלהבים ביותר ל"אנוזיס" — נגד רצון המיעוט הטורקי שבו ונגד רצונה של טורקיה? האם לא הבינו השליטים הצבאיים של יוון, כמה גדולים הקשיים שהם מציבים בפני בעלי־בריתם בנאט"ו, ובראש וראשונה בריטניה וארצות־הברית?

תשובה: שליטיה החדשים של יוון מנהלים מדיניות לאומנית קיצונית, הן מפני שזו תואמת את השקפותיהם וריגשותיהם, והן מפני שזה מאפשר להם לגייס סביבם את רוב העם בארצם.

בסיכסוך עם טורקיה, בקשר לניצול המירבצים התת־ימיים בים האיגיאי, הם נקטו עמדה נוקשה, ולפחות לפי שעה הם נוקטים עמדה קשוחה מאוד גם בפרשת קפריסין.

קרוב לוודאי שהם מעריכים, כי איומי אנקרה אינם אלא "בלוף".

בעמדותיהן של ארצות־הברית ושל בריטניה אין הקולונלים והגנראלים של אתונה מתחשבים במיוחד. היחסים בין ארה"ב לבין המשטר החדש באתונה הם צוננים למדי. וקציני השלטון אינם מחמיצים הזדמנות כדי להפגין את עצמאותם ביחסיהם עם וושינגטון.

מתקבל על הדעת, שהקצינים האלה מעריכים, כי ארצות־הברית זקוקה מדי ליוון — בבחינה איסטרטגית באגן המזרחי של ים־התיכון — מכדי שתוכל לנתק באמת ובתמים, את הגשרים בינה לבין המישטר היווני הנוכחי.

אכן, המישטר באתונה הוא עצמאי ומנסה לחזק את קשריו עם העולם הערבי — ובכל זאת, בבסיסו הוא נשאר כפי שהיה: אנטי־קומוניסטי קיצוני.

שאיפות פילוג

שאלה: האם הטורקים מתכוונים לפלוש לקפריסין באמת ובתמים, או שמא אין כל ריכוזי הכוחות שלהם אלא אמצעי להפעלת לחץ?

תשובה: ראש הממשלה של אנקרה, בילנט אג'וויט, הוא אדם מתון וכל הסימנים מורים על כך, שהוא היה רוצה להימנע מפעולה צבאית, שעלולה לגרור בעקבותיה מלחמה של ממש בין טורקיה לבין יוון.

אולם למפלגתו אין רוב בפרלמנט ועליו להתחשב בדעתן של המפלגות האחרות שהן קיצוניות בהרבה ממפלגתו, מפלגת העם.

מלבד זאת, דעת־הקהל בטורקיה מוסתה נגד יוון בלאו הכי, בגלל סיכסוך קידוחי הנפט בים האיגיאי, שלא מצא את פתרונו עד כה.

יש להבין, כי בעוד שמקאריוס היה שנוא על הטורקים מאז היה לנשיא קפריסין, ואולי גם לפני זה — הנה יורשו של הארכיבישוף בראשות האי, ניקוס סמפסון, שנוא עליהם לא פחות.

לא זו בלבד שהוא היה מראשי אירגון "איאוקה", אלא שהוא אף נימנה גם ב־63—64, על מארגני הכוחות היווניים־קפריסאיים הבלתי־סדירים, שנטלו חלק במאבק המזוין נגד בני העדה הטורקית בקפריסין.

אך קיימת סכנה חמורה עוד יותר: שהחוגים הצבאיים הטורקיים, וכן חוגים פוליטיים קיצוניים, יעריכו שהגיעה ההזדמנות הגדולה להגשים את המטרה, אשר הם הציבו לעצמם עוד לפני עשרים שנה: חלוקת האי לשניים. שכן, בהסכם שנחתם בין קפריסין, בריטניה, יוון וטורקיה נאמר, בסעיף 3 שבו, כי כל אחת משלוש המעצמות רשאית להתערב באורח ישיר וחד־צדדי באי, "אם יוכח שפעולה משותפת או מתואמת אינה אפשרית".

אמת נכון: לכל אחת מהמעצמות ניתנת זכות זו רק "כדי להשיב על כנו את מצב העניינים, כפי שנקבע בחוזה", ולא כדי לבצע חלוקה באי. מה עוד שחלוקה כזאת מוזכרת בהסכם כדבר אסור, בדיוק כפי שההסכם אוסר סיפוח קפריסין ליוון.

אולם, כפי שאמר זאת ראש הקהילה הטורקית באי, ראוף דנקטאש: "למעשה, הכת הצבאית של אתונה נטלה לידיה את השלטון בקפריסין, ודבר זה יוצר מצב חדש לגמרי".

בכוח הנשק

במקרה שיחות לונדון, שמנהל ראש ממשלת אנקרה, מר אג'וויט, יוכיחו כי לא תיתכן "פעולה משותפת ומתואמת" — יוכלו, איפוא, הטורקים לומר, כי התערבותם החד־צדדית הפכה לבלתי־נימנעת, וכי היא מוצדקת על־ידי ההסכם שנחתם בעניין קפריסין.

ואם תהיה התערבות צבאית טורקית, יש להניח, שהיא תבקש לה מטרות שונות לגמרי מאשר סתם החזרתו של הארכיבישוף מקאריוס לאי.

שאלה: מהן עמדותיהן של המעצמות הגדולות?

תשובה: עמדתה של ברית־המועצות ברורה: היא רוצה בהחזרתו של מקאריוס. כל עוד שלט מקאריוס, הרגישה מוסקבה שקפריסין תישאר עצמאית וכי המפלגה הקומוניסטית החזקה שלה לא תושתק ולא תירדף.

ברית־המועצות יכולה לקוות גם, כי במוקדם

(המשך בעמוד 12)

הלוח הככול · ידיעות אחרונות · הארץ
המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141,
המחיר

דרוש מסגר מומחה
המדבר צרפתית או אידיש להרכבת מנעולי בטחון בדירות פרטיות.
תנאים מצויינים למתאימים
פרטים: יזל. 238106, ת"א

דרושים למפעלי קורעוז ברמלה
1. צבעי רכב מעולה לצביעת מקררים
2. עוזר למנהל מחלקת פח — עם נסיון בניהול עבודה בענף הפח, הרכבה וטפול בכבלטים
3. מסגר מכני מעולה
4. פקיד/ת משכורת — נסיון של שנה לפחות
תנאים טובים ומיוחדים לאנשים המתאימים
לקביעת ראיון: במפעלנו ברמלה אזור התעשיה א' או בטלפון 961179—03; 963775—03

ביה"ס המרכזי למלונאות ע"ש אריה אבישר
מלון תדמור הרצליה, חוף־ים
דרוש מדריך מלצרות
מועמדים בעלי נסיון יסבו למנהל מגמות מלצרות
בימים א'—ה' בין השעות 16—8 טל: 938321

שמירה בסביבות ירושלים
אחרי שרות מלא בצה"ל עד גיל 45. משמרות יום ולילה ובשבתות.
תנאים: משכורת חדשית, תוספת מאמץ ותנאים סוציאליים. חוזה לתקופה מ־3 עד 6 חדשים.
לפנות טלפון 224900—02 לאחראי חיים.

לרשות שמורות הטבע
דרוש: ממונה על מניעת זיהום הים באילת
הכישורים הדרושים
— הכשרה ימית בנושא מכליות ונפט (רצוי קצין ימי).
— רשיון משיט ונסיון בצלילה.
— ידע בביאולוגיה ימית.
— נסיון בפיקוח והפעלת צוות עובדים.
— רשיון נהיגה
— דובר אנגלית
— מגורים באילת — חובה
המשרה תינתן במסגרת חוזה מיוחד
פניות בכתב בציון קורות חיים יש להגיש לרשות שמורות הטבע, רח' הנצי"ב 16 תל־אביב עד לתאריך 30.7.74.

למכשירי תנועה בע"מ
דרושה כתבנית עברית מעולה
ליום עבודה מלא
יש אפשרות לעבודה זמנית
תנאים טובים מובטחים
נא להתקשר טלפונית 268074

VOLVO
למחלקת הטרקטורים
דרושים **מכונאים**
תנאים טובים למתאימים
לפנות: קרית־מטלון פתח־תקוה טלפון 905454

ל"הסנה" חברה ישראלית לביטוח לסניף ירושלים
דרושה מזכירה - כתבנית בעלת נסיון
בדבר פרטים נא לפנות לטלפון: 227480, 227489

דרושה מיד בחיפה כתבנית עברית/אנגלית
למשרה מלאה
עם יכולת לנהל ולארגן משרד עם השגחה מינימלית. נסיון במשרד מהנדסים יתרון.
רצוי ידע בהנהלת חשבונות אבל לא הכרחי.
להתקשר לראיון: אינטל ישראל בע"מ, 062544 חיפה

למלון ארבע עונות נתניה
דרושים בעלי מקצוע מעולים
1. פקיד קבלה
2. פקיד לילה — NiGHT AUDITOR
3. טבח — SAUCIER
4. איש אחזקה — חשמלאי
5. עוזר למנהל חשבונות
עדיפות תינתן לתושבי נתניה והסביבה
להתקשר למשרד המלון, טל. 27171—053

למשרד רואי חשבון
דרושה: **כתבנית עברית**
בדבר פרטים נא לפנות לת.ד. 888, ת"א, או טלפונית: 50216

דרושה מוכרת מדגימה
למכונות תפירה ביתיות
שעות העבודה משעה 14.00—19.00 ל־5 ימי עבודה בשבוע.
לפנות בשעות לפנה"צ לסוכנות מכונות תפירה ספאק, ז' מאזבה בע"מ לילינבלום 15 ת"א

לבנק אוצר החייל בע"מ
דרושים:
1. מנהלי חשבונות
2. פקידות בתבניות
שעות העבודה רצופות
תנאי שכר טובים מובטחים לעובד המתאים.
נא לפנות לקביעת ראיון למחלקת כח האדם רחוב חשמונאים 84 ת"א, טלפון 288161.

לחברת יבוא
דרוש/ה עובד/ת למחלקת הנהלת החשבונות
נא לכתוב לת.ד. 33157 ת"א עבור מס. 836

לחברת שרות כלל ארצית
דרושים:
מנהלי מכירות
בעלי השכלה תיכונית ומעל גיל 24.
— למתאים תנאים מצויינים —
לקביעת ראיון:
ירושלים, טל. 66240—02
חיפה, טל. 714631—04
תל־אביב, טל. 739551—03

ל"אמקור" בע"מ
דרוש מהנדס ייצור
בעל נסיון בתעשיה
התפקיד כולל:
תיכנון מערכים בבית החרושת,
שיפור שיטות מערכי תפ"י,
שיטות שכר עידוד,
ניהול צוות טכנאי ייצור.
על המעונינים לפנות בכתב, בצרוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה, לת.ד. 2850 תל־אביב.
(סודיות מובטחת)

"אחים גולדשטיין" — חברה לשכון ופתוח בע"מ
דרוש **מופאי**
לעבודה על מגוף פונטוין ברחובות
בדבר פרטים נא לפנות ליהודה גולדשטיין, טל. 725137—03, בין השעות: 16.00 — 18.00 (מלבד יום ג').

לחברת הנדסה
דרושים:
1. **מזכירה** לעבודות כלליות כולל הדפסה באנגלית ובעברית
2. **טכנאי ושרטט** לתיכנון מערכים ומכונות
רצוי ניסיון בתיכנון אמצעי תעבורה מכניים.
נא לפנות בבוקר לטלפון מס. 611147 לקביעת פגישה.

קריאה לאחות שבבית!!!
חולי סרטן אשר ניתן לרפאם או להאריך את חייהם
זקוקים לך!!!
מחלקה להוליב כאלה, בבי"ח מרכזי, אינה יכולה להפתח בגלל מחסור באחיות.
אחיות המעוניינות לקחת חלק במאמץ זה במישרה מלאה או חלקית, בעבודת צוות עם רופאים ופרסונל פאראמדי, מתבקשות להתקשר לטלפון 512202(04) לפנחס

לרשת משחרית ארצית
דרוש בתל־אביב
מנהל קניות
מועמדים בעלי השכלה ונסיון במשא ומתן מסחרי בהיקף גדול, רצוי בתחום חפצי בית, כלים, מתנות או צעצועים בגיל 32—40 יפנו בכתב לת.ד. 22103 תל־אביב. התפקיד אחראי ומענין בעל אפשרויות פיתוח וקידום.

חברת בנין מחפשת
טכנאי בנין
עם נסיון בחישוב כמויות ובפיקוח על אתרי בניה + רשיון נהיגה
המועמד המתאים יתקשר לת.ד. 32026 תל־אביב, טלפון 451271—03

מועצה מקומית בית־דגן
טלפון 944215 — 944104
י"ד תמוז תשל"ד
4 ביולי 1974
מכרז פומבי
בהתאם לסעיף 13 לצו המועצות המקומיות (שירות העובדים) תשכ"ב — 1962 מכריזה בזה המועצה המקומית בית־דגן על משרה פנויה כדלקמן:
מכרז מס' 2/74
1. תאר המשרה —
פסיכולוג אחראי
2. דרגת המשרה — 5 בדרוג המח"ר
3. שעור המשרה — חצי משרה
4. תאור התפקידים: טפול פסיכולוגי ויעוץ לתלמידי בתי־ספר יסודיים.
5. כישורי המועמד — תאר M.A. (מ.א.) בפסיכולוגיה.
בקשות למכרז יש להגיש להנהלת המועצה עד 30.7.74 שעה 12.00. טפסים להגשת הבקשות אפשר להשיג במשרדי המועצה.
יחיאל רמואלי, ראש המועצה

עיריית אשדוד
מכרז פומבי 17/74 — מנהל לשכת הנוער
עיריית אשדוד מכריזה בזה על משרה פנויה למנהל לשכת נוער.
תאור התפקידים: הכנת תכניות שנתיות למוסדות הנוער, ארגון ... עירוניים, הנחיית מנהלי מוסדות נוער, ... בין מוסדות הנוער ... תקציב והפעלתו, קבלת עובדים ... פעולות הנוער בעיר ...
דרישות המשרה: השכלה אקדמאית ... החברה ו/או חינוך נסיון של 5 שנים בניהול בית נוער, יכולת ארגון ... מעורה בבעיות נוער ומוסדות נוער ... רב לניהול מו"מ, שליטה מלאה בשפה העברית.
הדירוג: בהתאם לכישורים.
חובת מגורים באשדוד עם גמר תקופת הנסיון.
מועמדים בעלי כישורים מתאימים מתבקשים להגיש בקשות בכתב למחלקת המנגנון ... עד 26.7.74.
יוסף אביטן, ממ"מ ראש העיריה

אהרן שמיר
זו דעתי

היש פיתרון?

הדילמה העומדת בפני ישראל כיצד „לאכול" את הבעייה הפלשתינ־אית, משותפת לה ולממלכת ירדן. גם חוסיין אינו שש להקמת מדינה ערבית נוספת בינו לבין ישראל, בראשות מנהיגים של אירגוני ה־מחבלים, שכן הללו כבר הצהירו שאחת מפעולותיהם הראשונות ב־מיסגרת פיתרון הבעייה הפלשתינ־אית תהיה הפלת השילטון בירדן. הפלת שילטונו של חוסיין פירושה השתלטות הפלשתינאים על מדינה זו. ברור, איפוא, שחוסיין לא יתן את בירכתו להקמת מדינה, הזוממת להדיחו.

מדינות־ערב — ומצרים ביניהן — מתנות את המשך המגעים בז'נבה בשיתוף הפלשתינאים בוועידה, כדי „להחזיר לפלשתינאים את זכויותיהם הלגי־טימיות". סאדאת אף מסר הצהרה תגינית כי הוא מוותר על פיתרון מהיר בסיני לטובת פיתרון דחוף של הבעייה הפלשתינאית.

● ● ●

מהו הפיתרון שאליו חותר סאדאת?
אם בשיחותיו עם חוסיין, שנזעק אליו לקהיר, הושגה הבנה כלשהי, יש להניח שאין היא מושתתת על תוכניתם של המחבלים לתפוס את השילטון בירדן.
אילו היה סאדאת מביע תמיכתו בתוכנית כזאת לא היה חוסיין חוזר לעמאן במצב־רוח מרומם ולא היה מסכים להשתלב בוועדה צבאית משותפת שתפקידה לבחור ולתכנן מיבצע צבאי שיסייע לפיתרון הבעיית הפלשתינאית — אלא אם כן הסכים סאדאת לעמדתו של חוסיין כי על ישראל להחזיר לו את יהודה ושומרון ובמיסגרת הממלכה ההאשמית יעניק המלך אוטונומיה לפלשתינאים, במעין פדרציה שבה יישאר הוא השליט העליון.

● ● ●

סאדאת, שלמד משהו משיטות המדיניות הדינאמית של קיסינג'ר, ינסה עתה, כנראה, לשכנע את יאסר ערפאת — שהוא הבא בתור לשיחות עם שליט מצרים — למתן את תביעות אירגוני המחבלים, ולקבל את הסכמתו של מנהיג ה„פתח" להקמת מדינה פלשתינאית ביהודה ובשומרון בשיתוף עם ירדן.
אם אכן חלה התקרבות בין ארה"ב למצרים וסאדאת החל נוטה מערבה, מקווה נשיא מצרים לנטרל בכך את אותם אירגוני־מחבלים שמאליים הקשו־רים בברית־המועצות, לפלג את אירגון־הגג, ולהביא את ערפאת אל שולחן הדיונים בז'נבה בחזקת מתון שיסתפק בפיתרון המשותף למצרים ולירדן.
זאת ועוד: אם אומנם מעוניין סאדאת — למרות קריאות־המלחמה האחרונות שלו — בפיתרון מדיני לסיכסוך, הוא יעשה הכל כדי שהר־עיון לפיתרון הבעייה הפלשתינאית ייראה, לפחות כלפי חוץ, כזה המכיר בזכות קיומה של ישראל, ויאפשר לארה"ב להפעיל עליה לחצים לסגת מיהודה ושומרון, כדי שיוכל להגיע כהקדם לשלב הבא — פינוי סיני.
כמובן, כל אלה אינן אלא השערות. אם יש בהן ממש הרי שכל הצדדים יצאו נשכרים מהפיתרונות שלעיל — חוץ מישראל.
כי אפילו יסכימו רוב אירגוני המחבלים לשמש בסיס למדינה פלשתינאית בגדה המערבית, יתפייסו עם חוסיין ויקבלו את בירכת ממשלת ארה"ב — השלום לא יבוא לאיזורנו. הגבול המזרחי יישאר „חם", הן מחמת עירנות המדינה שתקום שם והן מפעולותיהם של אלה שלא נטשו ולא יטשו את רעיון חיסול ישראל והקמת מדינת־פלשתין הד־מוקראטית בכל שטח ארץ־ישראל.

● ● ●

מדינת־ישראל מודעת לעובדה — ובאחרונה אף נתנה לכך ביטוי רישמי — שבמוקדם או במאוחר צריך יהיה לבוא פיתרון לבעייה הפלשתינאית. אך אין כל ספק שאסור לה להיכנע ללחצים לפיתרון חפוז של הבעייה.
אם לא תהיה ברירה אחרת ובמיסגרת הסדר מקיף, שיבטיח את שלומה וריבונותה של ישראל, ניאלץ להחזיר שטחים בגדה המערבית, צריכה ישראל להבהיר בכל הצינורות הדיפלומאטיים וההסברתיים העומדים לרשותה, שהיא לא תוכל להפקיר את השטחים הללו לאסדי המחבלים מהיום למחר.
אם יועברו השטחים לשילטון אחר, יהיה זה תהליך הדרגתי ממושך שבו יצטרך הצד השני להוכיח את נכונותו לדו־קיום בשלום.
בפני ישראל יעמדו שתי אלטרנטיבות מתקבלות פחות או יותר על הדעת: משא־ומתן עם ירדן שבו ייקבעו הסדרים טריטוריאליים הדרגתיים וחתימת חוזה־שלום, ואז יהיה המפתח לפיתרון הבעייה הפלשתינאית בידי ירדן; או שישראל תכריז כי היא מוכנה לאפשר לתושבי השטחים שבגדה להתארגן לשילטון עצמי, אזרחי, שבמשך תקופה מסויימת יישאר תחת פיקוח ישראלי. עד שיהיו בשלים לשילטון עצמי אשר יהיה מוכן לקיים עם ישראל יחסים תקינים.
במשך כל שנות קיומה של ישראל לא היתה אף לא מדינה ערבית אחת מעוניינת לפתור את בעיית הפלשתינאים. כל מעייניהן היו נתונים לחיסול ישראל. והפלשתינאים שימשו שעיר לעזאזל. עתה, אם אומנם יוכיחו מדינות־ערב שהן זנחו את רעיון השמדת ישראל, יתכן שנוכל להוכיח לפלשתינאים שאנו מסוגלים לעשות למענם יותר מאשר עשו למענם אחיהם הערבים.

הפלשתינאים: מי הם, כמו… הם - ומי מדבר בשמ…

בדיקת המיספרים, הנתונים והאידיאולוגיה מעלה, כי גם בעבר … המנהיגים הפלשתינאים לזכות בבלתי־אפשרי, דחו האפשרי והפסידו ה…

מאת **יעקב ברוז**

בעיית הפלשתינאים לא תרד, כנראה, בחודשים הקרובים מעל הפרק. מן הדין, איפוא, להבהיר לעצמנו במי המדובר. זאת, במיוחד מאחר שבעיני רבים בעולם נוצר הרושם, שהפלשתינאים אינם אלא יושבי מחנות־הפליטים בלבנון, המיוצגים בתחום המדיני על־ידי האירגון לשיחרור פלשתין ובשדה הפעילות האלימה על־ידי אירגוני־הטירור שמרכיבים אותו.

עד ה־15 במאי 1948 היו „פלשתינאים" כל תושבי השטח „המנדט של פלשתינה". מנדט זה ניתן לבריטניה אחרי מלחמת־העולם הראשונה על־ידי חבר־הלאומים. ב־1922 חילקה הממשלה הברי־טית את השטח לשניים. את עבר־הירדן המזרחי היא מסרה למי שהיה אותה שעה האמיר, ולאחר־מכן המלך עבדאללה. מאז הוגבל השם „פלשתינה" לחבל המערבי של הארץ בלבד, מנהר ירדן ועד לים. על הדרכון הבריטי שנשאו תושבי הארץ — „הפלשתינאים" היהודים והערבים — היתה מודפסת המלה „פלשתינה" בשלוש השפות הרשמיות, בעברית הופיעו לידה, בסוגריים, ראשי־התיבות של „ארץ־ישראל". ברחבי תבל היו בעלי דרכונים אלה מזוהים כיוצאי תבל־ארץ, שיהודים יושבים בו, באחד הנמלים האירופיים. שאליו היו נושאי דרכונים אלה מגיעים לביקור ביבשת, נהגו לכנו־תם „אנגלים של שבת".

משני עברי הירדן

היהודים היו ברובם נכונים לפשרה טריטוריא־לית בעברו המערבי של הירדן. הערבים תבעו תמיד את הכל לעצמם. אחרי שהמנדט שבק חיים לכל חי, היה רובה של הגדה המערבית לחלק מישראל. מיעוטה סופח לירדן. כל היהודים — בכללם אלה שישבו מקודם באזורים שצורפו לירדן — התרכזו במדינה היהודית. הערבים ה־פלשתינאים, שמנו ערב מלחמת־השחרור 1,278,000 נפש, נשארו ברובם משני עברי הירדן, כלומר בשטח המקורי של המנדט. מספר רב של אלה שהתגוררו בתחומים שבהם קמה ישראל, ברחו והתיישבו בירדן, בשתי גדות הנהר. כל אלה קיבלו נתינות ירדנית. אחרים עברו לרצועת־עזה, או היו לפליטים במדינות ערביות אחרות.

מלחמת־ששת־הימים לא שינתה באורח יסודי את מפת מגוריהם של הפלשתינאים. כפי שזה אירע בכל מקום, גם מספרם גדל לעומת 1947, והסתכם ב־2,360,000 נפש, *לפי החלוקה הבאה:*

יהודה ושומרון	650,000
רצועת עזה	400,000
ירדן	600,000
לבנון	150,000
כווית	150,000
סוריה	130,000
ערב הסעודית	100,000
מצרים	20,000
לוב	10,000
מדינות אחרות באזור ובעולם	150,000
סך־הכל	2,360,000

מספר זה אינו כולל את 450,000 הערבים החיים בישראל, לרבות ירושלים המזרחית.

יוצא, כי מיליון וחמישים אלף ערביי ארץ־ישראל לשעבר ויורשיהם — להוציא את אזרחי ישראל — חיים כיום ביהודה, שומרון ורצועת־עזה. אם נוסיף עליהם את אלה היושבים בירדן — ואשר בחלקם ישבו בה גם לפני סיום המנדט — יגיע מספרם למיליון ושש מאות וחמישים אלף. פירוש הדבר, שחלק הארי של הערבים הפלשתי־נאים לא יצא מגבולות השטח המקורי של המנדט. גם יתרם חיים רובם ככולם במדינות ערביות, בסביבה שאינה זרה להם. מיליון ומאתיים וחמישים אלף מהם — כלומר, למעלה ממחציתם של אלה שחיים מחוץ לישראל שמלפני יוני 1967 — הם אזרחים ירדניים.

רישומים מזוייפים

אשר לפליטים שבקרב הפלשתינאים. מאלפת האבחנה שעשה בדו"ח שלו לשנת 1972־73 הנציב העליון של סוכנות־הסעד והתעסוקה של האו"ם. הוא מבדיל בין פליטים רשומים — בעלי תעודת־פליט — שמספרם הוא 1,540,694, ובין אנשים רשומים במחנות־הפליטים. שמונים 457,300 נפש בלבד. הדו"ח עצמו מתייחס בספקנות למספר הראשון. כך, למשל, נאמר בו, כי מצד אחד לא נכללו בו כל מקרי הפטירה, ומצד שני רבים מהרישומים מזוייפים. כמותן של תעודות־הפליט אינה זהה עם מספר האנשים שחיים כפליטים, אשר לרשומים כתושבי מחנות־הפליטים, רבים מהם נקלטו מבחינה כלכלית וחברתית, במקום מגו־ריהם. אפילו היו דרי המחנות בחזקת פליטים לכל דבר. היו מהווים שנים־עשר אחוז בלבד מכלל הפלשתינאים. זאת, למרות מאמציהן של ממשלות־ערב שלא לפתור את בעיית הפליטים ולהחזיקה „בוערת" למעלה מעשרים ושש שנים.

ברור, שמיספרים אלה מצמצמים את הנושא למימדיו הנכונים, שפתרונו אינו נראה כרוך ב־קשיים, שאין לגבור עליהם.

נוכח התפרסות דמוגראפית כזאת, טבעי היה, כי המאמצים לפתרון בעיית הפלשתינאים ייעשו במדינה שבתחומה מספרם הוא הגדול ביותר. הם נמצאים בשטחים שבשלטון ישראלי. כיום נשמעת בישראל הטענה, כי בשבע השנים שחלפו מאז מלחמת־ששת־הימים לא נעשה שום נסיון לסייע להיווצרותה של שכבת מנהיגות, המסוגלת לייצג את תושבי השטחים ולשמש צד מוסמך במשא־ומתן למציאת הסדר.

נראה, שטענה זו מתעלמת מהמצב כהווייתו. עד ספטמבר 1970 דגלו רוב תושבי יהודה ושומרון בשובם לחיק הממלכה ההאשמית. חיסול אירגוני החבלה על־ידי חוסיין עירער — ולו גם זמנית — את נאמנותם לירדן. על איזה פתרון יכלו הם להמליץ? קשה לשער. שמנהיגות כלשהי היתה מציעה, למעשה, סיפוח השטח לישראל, או כינון מדינה עצמאית בהם. ללא זיקה לירדן, היתה מדינה כזאת נחשבת — הואיל ואין היא בת־קיום לבדה — כגרורה ישראלית. אולם אפילו נמצאו מנהיגים שהיו נכונים לכך, ספק אם היו מעיזים להשמיע תוכניותיהם בקול רם. הן משום חשש מבידודם בעולם הערבי. הן מפחד מפני ירדן ומפני המחבלים.

שלילת הציונות

מי מדבר, איפוא, בשם הפלשתינאים? ירדן, ששלטה ביהודה ובשומרון עד יוני 1967, רואה עצמה כנציגתם החוקית של אוכלוסיתן. הם נתי־נים ירדניים, בדומה לפלשתינאים, היושבים בגדה המזרחית. „כשרותה" של ירדן בהקשר זה מוכחת גם על־ידי העובדה, כי שנים־עשר מתוך עשרים שרי ממשלתה הנוכחית של רבת־עמון ושבעה מתוך שנים־עשר חברי משלחתה לוועידת ז'נבה — פלשתינאים. השלטונות הירדניים אף סבורים, כי הם המוסמכים, על יסוד החלטות 242 ו־338 של מועצת־הבטחון, לשאת ולתת על גורל השטחים, וגם לקבוע את צורת הקשר שלהם בעתיד עם ירדן.

הטוען השני לזכות לייצג את הפלשתינאים הוא אש"ף (ראשי תיבות של „האירגון לשיחרור פלשתין"), הוא מעולם לא נבחר על־ידי אלה שהוא מתיימר לדבר בשמם. „בוחריו" היו חברי הליגה הערבית, אשר החליטו על הקמתו, בהמלצת מצ־רים, ב־1964. ועידת הפיסגה, שנערכה באוקטובר 1973 באלג'יר, הכירה בו — להוציא את ירדן — כנציגם היחיד של הפלשתינאים.

אש"ף משמש כיום מוסד־גג לכל אירגוני הטרור. מטרותיו — הן „הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתינאי" שאת הגשמתן תובעות מדינות־ערב — מוגדרות באמנה הלאומית הפלשתינאית, כפי שהיא תוקנה ב־1968. האמנה שוללת את זכות קיומה של ישראל, היא קובעת, שרק לעם הפלש־תינאי זכות להגדרה עצמית, ורק הוא „בעל הזכות החוקית במולדתו". היא כופרת בקשר ההיסטורי של היהודים לארץ. לדבריה, סותרות הטענות בדבר קיום קשר כזה את האמת ההיסטורית… היהודים הם דת — ולא לאום; הם אינם … נות. שבהן הם מתגוררים ואין להם זכות ל… עצמית. התנועה הציונית היא בלתי־חוקית… ממשלות העולם חייבות לאסור על קיומה … פעילותה. זכות־הישיבה בארץ רק ליהודים ש… בה לפני „הפלישה הציונית", שחלה ב… הרת־בלפור והמנדט שניתן על־ידי חבר־הל… ייחשבו כמבוטלים. כלא היו. משום שהם … את שערי הארץ ל„פולשים". חובת הערבים … „לטהר את פלשתין מהקיום הציוני".

„פתח… סופ…

אחרי שתיארה את יסודותיו הרעיוניים … את מטרותיו של אש"ף, מגלה האמנה … הדרך להגשמתם. היא קובעת, ש„המאבק ה… הוא הדרך היחידה לשיחרור פלשתין". … מאבק זה היא „הפעולה הפדאיינית", המ… גרעין „מלחמת־השיחרור העממית הפלשתי…". „פעולה פדאיינית" פירושה מעשה־טרור … כמשמעם.

כאשר אתה מעיין בנוסח המלא של ה… הלאומית הפלשתינאית, אינך יכול להשתחרר … הרגשה הלא־נוחה, כי יש משהו חורג … הסבירות בכל הקביעות היומרניות הללו, … סתות כאילו באו תיישר מפי הגבורה: … אמת היסטורית ומה אינה אמת כזאת; … לאומית היא חוקית ואיזו היא בלתי־חוקית… לאום ומי אינו לאום; למי ניתנה זכות ה… עצמית ולמי לא ניתנה; אילו תעודות היסט… תקפות, ואילו בטלות ומבוטלות. אפשר … לטעון, כי גם „מיין קאמפף" של היטלר … מיסמך מטורף, ואף־על־פי־כן לא מנע … ואכן, כשם שהיטלר רצה ב„פתרון סופי" … היהודי, כן שואף אש"ף ל„פתרון סופי" … ישראל.

דרכים ושלבי… להגשמ…

המועצה הלאומית הפלשתינאית — המוס… עליון של אש"ף — שנתכנסה בראשית יוני … לא מיתנה במאומה את התביעות הקיצוניות … לביטוי באמנה הלאומית. נהפוך הוא — ה… המועצה מתבססות על האמנה. היא לא דנה … מטרותיו של האירגון, אלא בדרכים … להגשמתן. הובעה בה נכונות להקים שלטון … בכל חלק שיפונה על־ידי ישראל. כדי … ישמש בסיס להמשכת המאבק המזוין … היעד הסופי.

במועצה באה לביטוי גם מטרת הבי… אש"ף — חיסול ירדן. המדינה של אירגוני… אמורה, איפוא, להשתרע על שתי גדות ה… ספק, אם זהו בסיס מתאים להפגשה … עם המלך חוסיין, אשר על אפשרות קיומה … תוכו של סאדאת. הרבו לדווח השבוע … שורת. בעצם, האירגון לשיחרור פלשתין … להגשמת תוכניתם של המכסימליסטים ה… הציונית, אבל הוא רוצה אותה „נקיה" …

גם בעבר רצו תמיד המנהיגים הפלשת… לזכות בבלתי־אפשרי, דחו את האפשרי … את הכל. נראה, שהם לא למדו דבר.

הודעה לבעלי רכב פרטי!!!
מבצע החודש בהנחות גדולות
נשיונל אטלנטיק — יצרני ציפויי חן למושבי רכב
מודיעה בזאת על
מכירה ישירה מהיצרן לצרכן
של **ציפויים למושבי רכב**
מבד מגבת סטרץ'
לרגל מבצע החודש ימכרו הציפויים במחיר מוזל
* ציפויי חן מיפה ומהדר את מכוניתך.
* ציפויי חן סופג את זיעתך ומונע התרוממות מכוניתך אידיאלי לאקלים החם של הארץ.
* ציפויי חן נצבע בצבעים יציבים ומרהיבים
* ציפויי חן מלווה בתעודת אחריות
„לאיכות וחן — אין כציפויי חן"
המכירה הקמעונאית במחסן המפעל
תל־אביב. נשיונל אטלנטיק.
רח' מטלון 61 (קודם רח' מרכז מסחרי)
(5 בניינים מזרחה מרח' העליה 21) בימים א'—ה', בין השעות 9.00 — 19.00 בימי שישי עד 13.00

„...מה זה פלשתינאים?" - עד הדיון בממשלה

כיצד התבטאו אנשי־צמרת ישראלים בנושא הפלשתינאי מאז מלחמת ששת הימים ועד עתה ✶ השינויים אצלנו — זעירים, בעוד שבעולם התחוללה התפתחות דראסטית, כשהפלשתינאים כבשו מקום בתודעת רוב ארצות אירופה ואף ארה"ב ✶ מן הדיון הצפוי בממשלה קשה לצפות להחלטות מרחיקות־לכת

מאת
ישעיהו בן־פורת

„הועמדנו בפני ויכוח ציוני הנוקב עד ה־תהום, מעין נקודת־החוקד של ההיסטוריה היהודית. דנים בשאלה המגיעה עד שור־שי הציונות ונבכי נשמתה של האומה העברית. בברור חמור זה על כל אחד מאיתנו להתייחד עם נפשו ולהגיד את אשר בלבו — וכל אשר בליבו".
(ד. בן־גוריון, בוויכוח על תכנית החלוקה, 1937).

ממשלת ישראל, בראשות יצחק רבין, אמורה לייחד בשבוע הבא ישיבה, לדיון בסוגיה הפלשתינאית. שוב לא יהיה זה דיון על השיחרור הפלשתינאי, או על אירגוני־החבלה הפלשתינאים, אלא, בעקבות ה„יציאה־פתיחה" של סגן ראש־הממשלה ושר החוץ, יגאל אלון, דיון מקיף על הבעייה הפלשתינאית המהותית, השל־כותיה ופיתרונותיה האפשריים בעיני ממשלת ישראל.
פירוש הדבר, בלשון של המעטה, שעברנו איזו כיברת־דרך מאז שראש־הממשלה הקודמת, גב' גול־דה מאיר, שאלה בתמיהה, בקורטוב של לעג: „מה זה פלשתינאים?", ונופפה בהזדמנות זו בתעודת־הזהות שלה מימי המנדט הבריטי, כעדות לכך שהיא, גב' מאיר, הינה פלשתינאית.
*השינוי שחל בשנה זו, ביחוד מאז מלחמת יום־*הכיפורים, בהתייחסות המימסד הישראלי־ציוני אל הסוגיה הפלשתינאית, בולט קודם־כל בטרמינולוגיה המקובלת על ההנהגה המדינית. ואולם, מעבר לצורת ההתבטאות והשימוש במונח זה או אחר, חלה גם התפתחות מהותית. דבר זה יתברר־ויואמת כאשר ייוודעו סיכומי הממשלה והחלטותיה בנושא הפלשתינאי, לקראת שיחות אלון בוושינגטון, שנועדו, בין השאר, לדיון אמריקני־ישראלי בנושא זה עצמו.
בין כה ובין כה ברור שהימים הבאים יעמדו, פעם נוספת, בסימן „הויכוח הציוני הנוקב", עליו אמר דוד בן־גוריון בשנת 1937, כמובא לעיל, ש„על כל אחד מאיתנו להתייחד עם נפשו ולהגיד את אשר בליבו".

דיין נאחז בדברי ב.ג.

הוויכוח הציוני הנוקב, כאז ב־1937, כן עכשיו, ב־1974, מתמקד כמובן בארץ־ישראל השלמה, מן הים־התיכון עד הירדן, או בפלשתינה המחולקת. מדינת ישראל בצידה המערבי, ומזרחה לה — מדינה ער־בית־פלשתינאית. הרוב בתנועה הציונית, עם בן־גוריון בראשו, קיבל ב־1937 את רעיון החלוקה, כשם שחזר וקיבל את החלטת החלוקה של האומות המאוחדות בנובמבר 1947. ואולם למה התכוון בן־גוריון, כאשר השלים, ב־1937, עם תוכנית החלוקה של „ועדת פיל"?
בעבור כמעט 40 שנה נאחז משה דיין, ולא במיקרה, בשולי הדיון על עתיד השטחים שנערך במזכירות מפלגת העבודה ב־1973, בדברים שאמר ב־1937 בן־גוריון, כדי לתרץ את הסכמתו לחלוקה. ואלה הד־ברים שאמר אז ב.ג. „מתוך שיקול דעת זהיר ואחר־אי עלינו לבור באחד משני הדברים העומדים בפני־נו, מנדט בריטי או מדינה יהודית. באיזה מהם נחיש את גידולו של כוח הישוב? באיזה מהם נרכז בזמן הקצר ביותר מכסימום של יהודים בארץ? באיזה מהם נקים המנוף החזק ביותר בשביל הגשמת הצי־ונות בשלבים הבאים? כי לא המנדט ולא המדינה ה־מוצעת אינם עדיין השלב האחרון בהגשמת הציונות. כל אחד מהם הוא רק תחנה, (תחנה עוברת)".
פחות משהדגלים בתורת בן־גוריון, נאחזו בעבר או נאחזים בהווה בהסכמתו בשעתו לחלוקת הארץ, הם סבגו והושפעו ממה שהסתתר באחורי הוויתור כב־יכול של ב.ג. על ארץ־ישראל השלמה. שכן כך באר ב.ג., ב־1937, את המחשבה המונחת ביסוד הסכמתו לחלוקה: „...אני מאמין שבכוח המדינה העברית (הכוונה למדינה מיזערה, על יסוד תכנית ועדת פיל — י.ב.פ.), שבכוח יצירתנו וצידקתנו, שבכוח יחסי הידי־דות שהמדינה היהודית תקים עם שכנתה הערבית, נו־כל בלי עזרת כידונים זרים ובלי חיכוכים בינינו ובין הערבים להתיישב בכל חלקי ארץ־ישראל ללא הפרעה ובדרך שלום".
אלה בלי ספק פסוקים מאירי־עיניים, השופכים את מלוא האור על המקורות מהם ינק, למשל, משה דיין, את עקרונות השקפתו על עתיד השטחים. מבחינה זו מן הראוי לעיין בעוד שני פסוקים שאמר ב.ג. גם כן ב־1937: „אני רואה את עתידנו ואת עתידה של ה־ארץ בהחזרת איחודה ושלמותה מתוך הסכמה הדדית לצורך חיים הדדי של העם היהודי והעם הערבי... הגבולות הנמסדים, החוצים באופן מלאכותי בין חלקי ארץ שאינה ניתנת לחלוקה מטעמים היסטוריים, טבעיים ומשקיים, יוסרו בהסכם הדדי ומתוך תועלת הדדית של שני צדדים המוכרחים לכבד אחד את מישגתו".

חזון שנות ה־30 שבק חיים

חזון־אחרית־הימים של דוד בן־גוריון היה ונשאר המקור ממנו שאבו כל אלה שהאמינו כמוהו, כי מדינה יהודית שתקום רק בחלק מארץ־ישראל, סופה להתפ־שט על פני ארץ־ישראל כולה, בהסכמת הערבים, וב־שיתופם הפעיל. היום, אם מדברים על משיכת־הרגל של החזון הציוני הבן־גוריוניסטי, הכוונה היא כמובן לאובדן האמונה הנפלאה והתמימה, שהיתה מונחת, כאמור לעיל, ביסוד תורת ההנהגה הציונית בימים ה־הם.
תמימותו של בן־גוריון בשנות ה־30 ציינה את הזרם המרכזי בציונות המדינית וגרמה למיפנה ואש־ליה בדבר אפשרות התפשטות המדינה היהודית על פני כל ארץ־ישראל, בלי כידונים ובלי מלחמה, ספק אם אמונה כה תמימה מונחת ביסוד המדיניות הישר־אלית בשטחים, אחרי יוני 1967.
גם, ובפרט, משה דיין, שיותר מאחרים אימץ את תורות היסוד של בן גוריון וניסה לתרגם אותן הלכה למעשה בשטחים, כשהוא שולל את סיפוחם אבל חותר להתנחלות יהודית בלתי מוגבלת בהם, מעולם לא השלה את עצמו, כי דבר זה אפשרי בהסכמה מרצון מצד התושבים הפלשתינאים. להשקפה זו, נתן דיין בשע־ה, ביטוי בוטה מאוד, כאשר דיבר על אפשרות של חיים משותפים. יהודיים־ערביים, רק בחסות ממשלת ישראל וצה"ל. עצם הדיבור הזה שימש עדות לכך שחזון בן־גוריון משנות ה־30 שבק חיים.
ימינה מדיין, בקרב התנועה לארץ־ישראל השלי־מה, חזרו וטיפחו מאז 1967 את ההנחה, כי הפלשתי־נאים, ביהודה ושומרון, ישלימו עם סיפוחם לישראל, ועם הפיכתם לאזרחים ישראליים, בתנאי שנעניק להם שוויון זכויות. חזון בן־גוריון, שאמור היה להתגשם שלא באמצעות כידונים, נפגש איפוא איתם בהמשך ההיסטוריה הקצרה שלנו, בתודעת ארץ־ישראל השלי־מה, אף כי, בהבדל מן החזון ההוא, ה„שלמות" הוגשמה ב־1967 באמצעות כיבוש בכוח הזרוע, שבלך ירדן, ולא קנאים יהודיים לשלמות המולדת, כמו על מדינת־ישראל.
שמאלה מן הזרם הציוני המרכזי מצויים כמובן, מ־1967 ועד היום, בעלי הפשרות הטריטוריאליות ל־מיניהם, החל ביגאל אלון, שגיבש דוקטרינה ונסה הנושאת את שמו מייד למחרת המלחמה, וכלה בלובה אליאב ויצחק בן־אהרון, שמהלכם הקיצוני למען ויתור ופשרה הובע ברבים רק בשנים האחרונות.

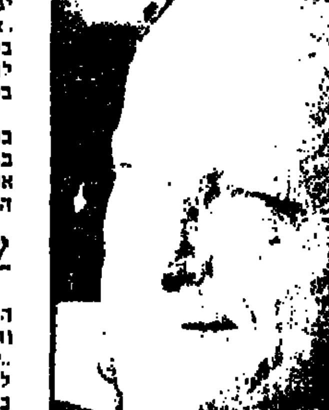
יגאל אלון
יפתח את הדיון בממשלה

בקווי־היסוד אין זכר לבעייה

כאשר סוקרים, במבט לאחור, את התבטאויות הה־נהגה המדינית ואישיה המרכזיים מששת הימים ועד היום, מתגלה התופעה המצויינת, שרק בקצוות מימין ומשמאל נלקחו בחשבון קיומו של עם ערבי — תושבי השטחים, או הפלשתינאים — והצורך הדחוף לפ־תור את בעייתו הלאומית. הימין מציע לפתור את הבעייה על־ידי סיפוח חד־משמעי של המיעוט הער־בי־פלשתינאי לישראל. בעוד שהשמאל (והכוונה ל־שמאל הציוני, להבדיל מתנועות שמאליות לא־ציו־ניות, שאינן נסקרות כאן), חותר למתן אוטונומיה לאומית וטריטוריאלית, עד כדי כינון מחוז פלשתינאי עצמאי, מיזרחה מגבול ישראל. ואילו במרכז, שם ענד־דה ועומדת ההנהגה המדינית המימסדית, מימי אשכול ז"ל ועד גולדה מאיר, ישראל גלילי, משה דיין, ואולי גם יצחק רבין, נתקלים לרוב בהשתמטות מהגדרות ברורות, בהיעדר כפות, במיקרה הטוב ביותר, בהגד־רות רופפות ומעורפלות.
בקווי־היסוד של כל הממשלות שקמו אחרי 1967, עד הממשלה האחרונה, אין זכר לבינוי „פלשתינאי" ולא מוזכר קיום בעייה פלשתינאית.
לעומת זה, מדובר, למשל בקווי־היסוד, שאושרו ב־15 בדצמבר 1969, על „התנחלויות־קבע, כפריות ועי־רוניות, על אדמת המולדת", „אדמת המולדת" פירו־שה המוסכם — ולא רק על־פי מנחם בגין וראשי גח"ל שהתחתם אז בממשלה — אדמת ארץ־ישראל עד הי־רדן, אשר לניהול מו"מ לשלום, מוזכרות רק „המ־דינות השכנות", כלומר — במיקרה העדון — ירדן. להוציא כל גורם מדיני או לאומי אחר. הוא הדין במיסמכים מדיניים רבי־משקל כמו מצעי המערך ל־בחירות, החלטות ועידות המפלגה והחוברות למיניהן, בכתב ובעל־פה, שחוברו בפרק הזמן שבין מלחמת ששת הימים, ומלחמת יום הכיפורים.
במצע המערך לכנסת השביעית נאמר: „ממשלת ישראל תוסיף לראות עצמה אחראית לסיפוק צרכיה וקידום רמת־חייה של האוכלוסיה בשטחים". או, בהקשר יותר „פוליטי": „ממשלת ישראל תסייע לפעי־לות עצמית של האוכלוסיה (בשטחים) בתחומי החי־נוך, התרבות והדת, ובטיפוח יסודות הדימוקרטיה והק־ידמה בחיים החברתיים, הציבוריים והמוניציפליים".
ממשלת אשכול, כמו ממשלת גולדה מאיר, לא במ־עט בהשפעת משה דיין, התייחסה בשלילה גמורה לכל פעילות פוליטית־מדינית של התושבים, והתעלמה מ־קיומם של מאווים לאומיים בקרב הפלשתינאים בש־טחים, שכונה, לנוחיותנו, „אוכלוסיית השטחים". ואילו התורה שבעל־פה קבעה כי „בנהר הירדן רואה יש־ראל את גבולה הבטחוני המזרחי". דא גבול שכוחות זרים לא יחצו מערבה. „על תושבי השטחים ועתידם המדיני, לא נאמר דבר בתורה זו. כל חוג, סביצה או סיעה במערך רשאים היו לפרש את התורה בהתאם להשקפתם, וכך אומנם עשו.
בחודש מארס 1972 יצא המלך חוסיין בתוכניתו הידועה כ„תוכנית הפדראציה הירדנית־פלשתינאית". עיקרה — מתן אוטונומיה לפלשתינאים בגדה ובעזה, במיסגרת הממלכה ההאשמית בראשות המלך חוסיין, ש„נטל" בהזדמנות זו את ירושלים מידי ישראל, והע־ניקה ברוב אדיבותו כעיר־הבירה לתושבי פלשתין. בעוד יגאל אלון, החותר מיוני 1967 לפשרה עם חו־סיין, על יסוד תוכניתו אף כי מלך ירדן, שנועד עם אלון פעמים אחדות דחה את התוכנית — ואחז בדגם הפדראטיבי שהוצע על־ידי חוסיין — שללה אותו כלל וכל גולדה מאיר. בהופעתה בכנסת ב־15 למארס 1972 היא אמרה: „התוכנית המוצהרת אינה יכולה לשמש בסיס להסכם ישראל, שום הכרזות או מהלכים חד־צדדיים לא יקדמו את ירדן גם שעל אחד אל פיתרון של שלום". מנחם בגין קבע באותה הזדמנות: „הר־דעת חוסיין היא הבל ורעות־רוח. הפדראציה (שלו) היא רוח מדות. דמיון־שווא".

ניצים ויונים מגלים קלפים

הכנסת החליטה בו ביום ברוב קולות כי „זכותו ה־היסטורית של העם היהודי לארץ־ישראל איננה ני־תנת לערעור". מעניין להעיר כי המלה „היסטורית" נוצמדה בהחלטה הנ"ל ל„זכות", במגמה לצמצם את משמעות ה„זכות". כדרישת האגף השמאלי במפ"ם. „זכות" לבדה מחייבת. „זכות היסטורית", לדעת מפ"ם, מחייבת פחות. „זכות" כפשוטה צריך להגשים ולי־שם. „זכות היסטורית" שייכת להיסטוריה ואין חובה ליישמה בהווה...
רק בתום חמש וחצי שנים אחרי מלחמת־ששת־הימים, תחת לחץ משה דיין, שביקש לקבל אישור למדיניותו ולתוכניותיו בשטחים, ניגשת מפלגת־העבו־דה סוף־סוף לדיון נוקב ומעמיק על עתיד השטחים. דיון זה נמשך, לסירוגין, מנובמבר 1972 עד מחצית אפריל 1973. בהזדמנות זו נחלצו הנל"ג „ניצים" ו„יו־נים", אל תוכן הנואמים וגילו את הקלפים. בסיכך שיחה הודקים רווחה הרגשה במדינה כי סוף־סוף מת־מודדת מפלגת השילטון עם אחת הבעיות המרכזיות שבפיתרונה תלויים שלום ומלחמה.
יגאל אלון הכיר את הכספות. יצא בהתקפה חזיתית נגד דיין וגלילי, כשהוא סיבר תוך כך את ה־„מאבר הרובץ במפלגתו על המונח „ישות פלשתי־נאית", ואומר בין השאר: „לא אפתח כאן בוויכוח על הישות הפלשתינאית. אני נמנה עם הגורסים כי ה־תנאים ההיסטוריים מביאים להיווצרותה. גם אם אין לה שורשים עמוקים בהיסטוריה. אוכלוסיה פלשתי־נאית קיימת, בין שמגדירים אותה כעם. בין אם לאו, קיים ציבור פלשתינאי, בעל קווי־ייחוד. בין שמכירים בו, בין אם לאו, בעיה פלשתינאית כאובה קיימת ומציקה. אל לנו לשכוח כי בשם הבעיה הפלשתינאית יצאו מדינות ערב למלחמה ב־1948. ובשלה הן הביאו למלחמות 1956 ו־1967. ובלא פיתרונה אין להניח. כי יבוא שלום־אמת". אלון סיכם: „כל הסכם עם ירדן חייב לכלול פתרון קבע לבעיה הפלשתינאית".

„להישאר לנצח בגדה המערבית"

שמעון פרס יצא מייד להגנת התיזה המדינית המיוחסת לדיין. הוא אמר: „לא שמעתי שחוסיין מוכן לקבל את תוכנית אלון... כאשר ערבים מדברים על ישות פלשתינאית, הם מתכוונים לקושאן ולא ל־תעודת־זהות. בשבילם הישות הפלשתינאית פירושה השטחים עליהם חיה מדינת־ישראל. וכאשר היהודים מדברים על ישות פלשתינאית, הם מתכוונים לשינוי בהגדרה, לכינוי חדש. כאילו יש בכוח הכינוי לפצות על שאיפתם לשיחרור אדמות פלשתינה. זהו מישחק פינג־פונג על שני שולחנות נפרדים. הכדור אינו עובר משולחן לשולחן". פרס חזה אפשרות של פדראציה ישראלית־פלשתינאית, תחת שילטון ישראל. אבל הוא הודה שגם בעניין זה זהו רק „כוונה לעתיד".
בסוף דיוני מזכירות העבודה נקבעה קולית שליטיית ה„ניצים" גולדה מאיר, משה דיין וישראל גלילי.
גב' מאיר אמרה באפריל 1973, דבר שנשמע, כנראה, בהשפעת ה„יונים": „אינני חושבת שלנו, הישראלים, יש רשות לקבוע אם יש או אין ישות פלשתינאית. יקבעו הם. רק הם צריכים לקבוע". ואולם היא הוסיפה מייד: „לערבים הפלשתינאים יש כל האפשרות להגיע לביטויים הלאומי בירדן, הם זקוקים לירדן, כשם שירדן אינה יכולה להתקיים בלעדיהם".
גב' מאיר חזרה אל התורה המקובלת: „בין הים התיכון למדבר המיזרחי יש מקום לשתי מדינות, לשתי מדינות בלבד, ולא לשלישית בינינו ובין ה־ירדן". כן קבעה גולדה מאיר חד־משמעית: „לא ננהל מו"מ עם אירגוני המרצחים ומנהיגיהם. השואפים לה־חריב את ישראל ולכונן במקומה על הארסה מדינה פלשתינאית".
ישראל גלילי, שלא הסתיר את התנגדותו ל„פתיח־האידיאולוגי" נוסח אליאב ובן־אהרון, הצהיר באותה הישיבה: „אני חונכתי על ההתייחסות אל יהודה ושומ־רון, אל חופי של הים־התיכון בואכה אל־עריש. כאל מולדת היסטורית. לא בלבד מולדת שברוח, במורשת, בספר, אלא כאל מרחבי התנועה המעשית של התורה הציונית על ידי התיישבות. ב־1948 הסכמנו לכונן מדינה בחלקה של הארץ, אך גם אז לא חדלנו לקוות כי בתהליך של שלום והסכם נתיישב בכל הארץ". גלילי, שחזר איפוא על התפיסה הבן־גוריונית הקלא־סית, הסתפק בנוסחה מעורפלת בדברו על עתיד תושבי השטחים: „אני משוכנע כי לעת שלום יהנו ערביי הגדה לא רק מיתרונות חומריים רבי־ערך, אלא מבי־טוי עצמי של זהותם, מזכויות מלאות, בחלקן במדינת ישראל, ואפשר שחלקן בירדן".
ואילו משה דיין אמר, בתום הדיון, במשפטים: „אינ־ני מקבל את הגישה האומרת כי מה שמיזרחה לקו הירוק זאת פלשתין, ומה שהיה מערבה — זאת מדינת ישראל".
מי שלא הבין למה התכוון דיין במזכירות העבודה, יכול היה לעיין בדבריו בתוכנית „פנורמה" בטלוויזיה הבריטית, שם הכריז במאי 1973: „אני סבור שהיש־ראלים צריכים להישאר לנצח בגדה המערבית. כי זה יהודה וזה שומרון, וזאת מולדתנו".
סמוך לאותו התאריך, בראשית יוני 1973, חזר יגאל אלון, בסימפוזיון, במכון ואן־ליר בירושלים, על „אסטרטגיית השלום" שלו. ואמר: „אם הבחירה היא בין שלטון על ציבור שלם וגדול, שאינו רוצה בנו, לבין היפרדות משליטה על גופי מולדת יקרים. אני בוחר באפשרות השנייה".
אלון שוב דיבר על הזכויות ה„לגיטימיות של הצי־בור הפלשתינאי". על כך שהבעיית הפלשתינאית היא ב„יסוד העימות הערבי־ישראלי", ועל נכונותו לאמץ את הדגם הפדראטיבי של חוסיין, להבדיל מן הדגם הטריטוריאלי.

שלום ושכנות טובה עם ישראל

בסוף אותו חודש יוני 1973 יצא אריה אליאב. אף הוא חבר מפלגת העבודה, כמו גב' מאיר, וה"ה גלילי ודיין, במצע רעיוני משלו. בו נאמר בפרק הפלשתינאי: „ישראל מכריזה כי בין הים ובין המידבר... יש מקום לשתי מדינות ריבוניות ועצמאיות, ישראל ומדינה ער־בית, פלשתינאית־ירדנית. ישראל תהיה מוכנה להכיר, עם כינון השלום, בזכות ההגדרה העצמית של הער־בים הפלשתינאים... בתנאי שזכות זו אינה באה על חשבון קיומה, ביטחונה ושלומה של ישראל". אליאב גם ציין כי בתנאים האמורים ישראל תעניק לרבית *המדינה הפלשתינאית חלק גדול מן הגדה ומן רצועת עזה.*
נשאר להיסטוריוני העתיד את השאלה הבאה: באיזו מידה „ההכרה הזוחלת" מצד ישראלים רבים, בישות הפלשתינאית, חודשים אחדים לפני מלחמת יום הכיפורים, באה כתוצאה מהצלחת אירגוני־הטרור של הפלשתינאים להחדיר לתודעת העולם את קיומה של בעייה פלשתינאית.
היסטוריוני העתיד יקבעו, אולי, מה שלנו כל־כך קשה לקבל, כי ריבוי מעשי־הרצח המתבצעים בידי הפלשתינאים. באירופה, בשנות הכבשים שקדמו למל־חמת יום־הכיפורים, כפו עלינו, בעל־כורחנו, את ההי־סנות הדרגתית אל הבעייה הפלשתינאית. מכל מקום קשה לבור שמלחמת יום־הכיפורים, בעלת ההשפעה העצמת על הלך־הרוח בישראל ועל מדיניותה, היא ששינתה את העמדה הרשמית של ההנהגה המדינית ביחס לשאלה הפלשתינאית.
בין כה ובין כה, בחודש דצמבר 1973, ערב הבחי־רות, קיבלו מוסדות העבודה מצע הידוע כתוכנית 14 העקרונות. בסעיף 10 נאמר: „הסכם שלום עם ירדן יושתת על קיום שתי מדינות עצמאיות. ישראל ובירתה ירושלים המאוחדת, ומדינה ערבית במזרח לה. במ־דינה הירדנית־פלשתינאית השכנה תוכל לבוא לכלל ביטוי הזהות העצמאית של הערבים הפלשתינאים וה־ירדנים, תוך שלום ושכנות טובה עם ישראל. ישראל שוללת הקמת מדינה ערבית־פלשתינאית נפרדת נוספת ממערב לירדן".
זה גם הנוסח המילולי בו השתמש ראש הממשלה יצחק רבין, בכנסת, ב־3 ביוני 1974, לרגל הצגת ממ־שלתו. אמר רבין: „נהיה נכונים לדון גם עם ממשלת ירדן על הבעיות שבינה לבינינו. אנו מעוניינים לנהל מו"מ עם ירדן על שלום. אנו חותרים לחוזה שלום עם ירדן, אשר יושתת על קיום שתי מדינות עצמאיות, ישראל — אשר בירתה היא ירושלים המאוחדת. ומ־דינה ערבית במיזרח לישראל. במדינה הירדנית־פלשתינאית השכנה תוכל לבוא לכלל ביטוי הזהות העצמית של הערבים, הפלשתינאים והירדנים. תוך שלום ושכנות טובה עם ישראל. ישראל שוללת הקמת מדינה ערבית נפרדת נוספת ממערב לירדן".

מאמץ לטשטש אי־הבנה

בראיונות לעיתונות ובטלוויזיה ובהופעות שונות הקפיד ראש הממשלה, יצחק רבין, לחזור בצורה זו או אחרת, על הניסוחים הנ"ל, בכל פעם שהוא נדרש, בשבועות ובימים האחרונים, לנושא הפלשתינאי. ראש־הממשלה חזר ואמר שפיתרון הבעייה הפלשתינאית חייב להימצא בשיום עם ירדן, אך חוזר, בכבה שעברה, מפני היחפסות לביטויים כמו „ישות פלש־תינאית".
השבוע, באתני כמהיחוץ בירושלים, חזר רבין וטען כי „מדינה פלשתינאית בינינו לבין ירדן — היא פצצת־זמן". הוא הכיר בקיומה של בעייה פלש־תינאית. אך הביע את הדעה כי פיתרונה יכול לבוא רק על־ידי מדינות (קרי — ירדן) ולא על־ידי אירגו־נים (קרי — אירגוני־המחבלים).
בבית־בריל, בשבת, ובירושלים, ביום שני, עשה ראש הממשלה מאמץ מודע לטשטש את אי־ההבנה שנבכהה בסוף השבוע שעבר כתוצאה מדברי שר ה־הסברה, אהרון יריב. בגלי־צה"ל, אף שהוא לא הת־כוון לכך, נמצא מי שפירש את דברי יריב כאילו הי־תה בהם הסכמה מצד ישראל לשאת ולתת עם האיר־גון לשיחרור פלשתין (אש"ף). דבר שעד היום הזה טרם התקבל אפילו על דעת חוגים ציוניים־שמאליים בממשלה או מחוצה לה.
יריב, כפי שמסתבר מתשובתו לשאילתה של ישר־אל גלילי, בישיבת הממשלה, רק ניסח את כוונו בתרגיל־הסברתי מסוג חדש. באורח היפותטי הוא דיבר את אש"ף מתוכנו (ביטול האמנה הפלשתינאית, הפסקת אירגוני־הטירור. הכרה בישראל וזכות קיו־מה), והעלה את האפשרות לשאת ולתת עם אש"ף בתנאים אלה. לאור התגובות, נראה, כי נסיונו של שר ה־הסברה לא עלה יפה, בעיקר בגלל העיתוי הלא מוצ־לח שבחר להצגת רעיונו. בכל אופן אי־אפשר להי־אחז בתרגיל של יריב כאילו היה בו כיוון לשינוי מהותי בעמדת הממשלה.
כל האמור לעיל הוא רק חלק מן הדברים, המשמ־שים רקע לדיון הצפוי בממשלה בנושא הפלשתינאי.

(המשך בעמוד 18)

מסביב לבעיה הפלשתינאית

ההסברה הישראלית נערכת למאבק – בעיקר בנושא הפלשתינאי

תגובות נזעמות בכלי־התיקשורת הערביים והדים חיוביים במערב לדבריו של שר־ההסברה על האירגון לשיחרור פלשתין ✱ בן־אהרון ליריב: „יישר־כוח — המשך לעורר שאילתות בממשלה" ✱ קיסינג'ר הביע בשיחותיו עם ראשי מדינות אירופה חשש מפני הקמת מדינה פלשתינאית עצמאית ✱ העמדות השונות בסטייט־דפרטמנט ובממשלה ביחס לטיפול בנושא הפלשתינאי ✱ דיין מסתייג מהצטרפות מפד"ל לממשלה

אהרון יריב
דברי־שבת — ודברי־ביקורת

בחלונות הגבוהים
מאת אריה צימוקי

שר־ההסברה, מר אהרון יריב, זכה ה־שבוע לדברי־שבח רבים את מפי יריביו, בשל הצהרתו בעניין אפשרות של קיום מגעים עם אירגון השיחרור הפלשתינאי, כשם שאירגוני החבלה, מדינות־ערב וחוגים נרחבים בישראל המטירו עליו דברי־ביקורת חריפים.

עוד בישיבת הממשלה, לאחר מתן דברי תשובתו לשר ישראל גלילי, העיר בקריאת־ביניים ליריב השר ויקטור שם־טוב: „הצ־הרתך היתה חיובית, מאוזנת ותואמת את עמדת הממשלה".

בעת הדיון בכנסת על דו"ח מעלות, קיבל השר יריב פתק חתום על־ידי חבר־הכנסת יצחק בן־אהרון, בו נאמר בין השאר: „יישר כוח. המשך לעורר שאילתות מצד השר גלילי". מר בן־אהרון הב־היר, כי מכל הגירסאות והנוסחאות, שבאו לידי ביטוי בנושא זה, הרי זו של מר יריב היא קולעת, כיוון שהיא מטילה את חובת התשובה על אירגוני־החבלה, ומע־מידה אותם במצב של התגוננות.

רדיו קהיר: ישראל מנסה לבצע תימרון

רוב התגובות, שפורסמו בעתונות האמ־ריקנית והאירופית להצהרתו של יריב, היו חיוביות ביותר, והפרשנים ראו בכך משום שינוי נבון בקו ההסברה הישראלית בנושא הפלשתינאי, המעסיק את דעת־הקהל ב־רחבי העולם.

כדי להבין כיצד פעלה הצהרתו האח־רונה של מר יריב, כדאי לעיין בדברי הפרשנות, שפורסמו בתגובה לכך בכלי התקשורת הערביים. פרשן רדיו קהיר הדגיש בין השאר: תוך עיון בהצהרות של ההסברה, ניתן להבין שממשלת ישראל מנ־סה לבצע „תימרון", כדי להחליש את ההתנגדות הפלשתינאית ולתקוע טריז ב־שורותיה. השר יריב לא חידש דבר בנוגע לעמדת ישראל, והמתכוונת עדיין בנסיונה להתחמק מלהכיר בישות הפלשתינאית".

רוב העיתונים הערביים ראו בהצהרת יריב תימרון מסוכן, המנסה להעמיד את האירגון לשיחרור פלשתין במצב מביך ומגוחך, כי משמעותה המעשית היא, שגוף זה יבטל את עצמו ויתרוקן מתוכנו.

מה, בעצם, אמר אהרון יריב באותה הצהרה, שעוררה מחלוקת בחוגים שונים בישראל?

ראשית, הדגיש שר ההסברה, שאם יהיה מו"מ על גורלה של הגדה המערבית, הרי ננהל אותו עם ירדן. זאת אומרת, אנחנו רואים בירדן את הפרטנר, שבמסגרת המו"מ איתו נכלול גם את הבעיית הפלש־תינאית. בהמשך דבריו הסביר את מהותו של האירגון לשיחרור פלשתין, שבראשו עומד יאסר ערפאת, הדוגל באמנה הלאומית הפלשתינאית, שצריכה למעשה להכשים את עקרונותיה על חורבותיה של מדינת־ישראל.

הוא שלל כל אפשרות לנהל מו"מ עם אירגון, שבסיסו הפוליטי הוא הקמת מדינה על חורבותיה של ישראל. ואשר אנשיו באים לרצוח אותנו ללא הבחנה. בסוף דבריו העיר מר יריב בצורה נבונה: „והיה אם אירגון השיחרור הפלשתינאי יצהיר, שהאמנה הלאומית הפלשתינאית בטלה ומבוטלת, שהוא מוכן לדון על שלום עם ישראל, שהוא מוכן להיכנס למו"מ תוך הכרה במדינת־ישראל, מתוך הסכמה להמ־שך קיומה בארץ־ישראל והוויכוח יהיה על גבולות; ואם אירגון השיחרור הפלשתינאי יצהיר מפורשות, שהוא מפסיק כל פעולת לוחמה ואכן יפסיק אותה — אז אפשר יהיה לדבר עימו. כרגע אין לנו אפשרות לדבר, כי אתה חייב לדבר עם אלה שבאים לרצוח, ואין יכולת לדבר עם אלה, כשמדו־בר על בסיס למו"מ, שפירושו חיסולה של מדינת־ישראל".

לא תהיה עוד התעלמות מהנושא הפלשתינאי

בתשובה לשאילתה של השר ישראל גלילי, בישיבת הממשלה השבוע, אשר ביקש לדעת מה מסתתר מאחורי הצהרתו של מר יריב, השיב האחרון: „אין כל סתירה בין דברי לאלה שהושמעו על־ידי ראש־הממשלה בנושא זה בהזדמנויות שו־נות. מי שרוצה להיתפס למישפט זה או אחר בדברי, תוך הוצאתם מהקשרם, יכול בנקל לנגח אותי". כנהוג בעת הצגת שאילתות בממשלה מסתפקים בשמיעת ה־תשובה ולא נערך כל דיון בנושא זה.

עם זאת שימשה הצהרתו של אהרון יריב חומר למחשבה בצמרת המדינה. הס־תבר לה, שהזמן דוחק והקרקע ממש בוערת מתחת לרגליים, ויש לצאת במסע־הסברה מעמיק ונרחב, כדי להבהיר את העמדה הישראלית בנושא הפלשתינאי, שמעסיק את מוחות ידידינו ומשמש נשק בידי אויבינו ויריבינו.

אין ספק, כי מעצבי מדיניות ההסברה הישראלית מחכים אף הם לבירורים, ש־ייערכו בממשלה לקביעת המדיניות של ישראל לקראת המערכות המדיניות והבט־חוניות הצפויות לה בחודשים הקרובים. ברור, כי מעצבי מדיניות ההסברה יבקשו להעמיד על דיוקם דברים, בכל מה שקשור עם הנושא הפלשתינאי, שכה טושטש וסולף על־ידי גורמים שונים.

ראשית כל, יודגש חוזר והדגש, כי אין אירגוני־השיחרור המייצגים הבלעדיים של הפלשתינאים. משום מה נוצר רושם מוטעה בקרב רבים, שהנציגות היחידה של הפלשתינאים הוא האירגון לשיחרור פלש־תין, דבר שהוא מוטעה מיסודו. יחד עם זאת, אין לחניה, כי ממשלת ישראל תמשיך בדרך של התעלמות מופגנת מהבעייה ה־פלשתינאית, כפי שזה היה בעבר, וזאת משום שדרך זו אינה סבירה ומזיקה ביותר.

כיצד ייקבעו ויתוריה של ישראל

ברור גם, שכשם שישראל ערוכה לקראת אפשרויות צבאיות ומדיניות, היא תצטרך להיערך עתה לפעולת הסברתית נרחבת. ספק אם משרד ההסברה, שבראשו עומד מר אהרון יריב, ושלרשותו תועמד תקציב זעום וסגל אנשים מצומצם, יוכל להתמודד בהצלחה עם המכונה האדירה, אשר הוקמה על־ידי מדינות־ערב בשיתוף עם גורמים בינלאומיים שונים.

נראה, כי בהסברה הישראלית יודגש, שירושלים תעשה מאמץ למצות כל סיכוי אפשרי, כדי להתקדם לקראת הסדר, כאילו לא קיימת סכנת מלחמה. מאידך יוחזר ויודגש, כי ישראל חייבת להגביר את עוצ־מתה הצבאית לקראת כל אפשרות של חידוש האש, כאילו אין סיכוי להסדר־שלום. חייבת ישראל להיות חזקה, שאם לא כן לא ייעשה כל מאמץ מצד מדינות־ערב לחזור לקראת הסדר.

נציגי ישראל בחו"ל ומעצבי ההסברה בישראל מצביעים על ההתעצמות הצבאית המדאיגה הנמשכת במלוא התנופה בארצות ערב השכנות, כשמנהיגיהן אינם נמנעים מלהשמיע הצהרות מלחמתיות. מסתבר, כי השאלה החוזרת ונשנית, שנשמעת מפי מדינאים ועתונאים זרים היא, על מה מוכנת ישראל לוותר בשלב הבא.

מבלי להיכנס לקביעת המהלכים המדי־ניים הטאקטיים של ישראל בתקופה הקרו־בה, מדגישים מעצבי מדיניות ההסברה את הצורך לדעת מהי מהות השלום בעיני מנהיגי מדינות־ערב. מעצבי מדיניות ההס־ברה טוענים, כי מידת הוויתורים, שייעשו על־ידי ישראל תיקבע בראש ובראשונה על־ידי אופי היחסים, שייווצרו בינה לבין שכנותיה. בהשתמשם במונח „אופי היח־סים", מתייחסים מעצבי מדיניות ההסברה לביטול הלוחמה, לביטול החרם, להסכם תיירות, לערבויות בטחוניות חד־משמעיות וכיוצא באלה.

כן מדגישים מעצבי מדיניות ההסברה, כי עניין השגת הסדר בין ישראל וארצות ערב הוא תהליך ממושך, המבוסס על הדרגתיות, ויתורים הדדיים וכן תמורות הדדיות, בשים לב למישקעים של שינאה ותשדנות, המאפיינים את יחסי מדינות האיזור.

אין ספק, כי מעצבי מדיניות־ההסברה נתקלים בקשיים אובייקטיביים וסובייקטי־ביים כאחד. הקושי העיקרי, בו נתקלים מעצבי מדיניות ההסברה, טמון בהיעדר קו מדיני של הממשלה, קושי אחר הוא, ללא ספק, ההתחשבות המירבית, המלווה גם רגישות רבה, בה נוהגים ראשי המדינה לגבי התגובות האפשריות, שעלולות לבוא מצד חוגים שונים במדינה.

אין לקנא, איפוא, במעצבי מדיניות ההסברה הישראלית, כשהם צריכים לקבוע הנחיות וקווי־פעולה. מר אהרון יריב נוכח כמה מסוכן לנקוט יוזמות הסברתיות, כש־כאן בישראל מנסים לחטט ולנבור בכל פסיק ומישפט. מוטב איפוא להעיז ולבדוק מה טוב למדינה מבחינת התגובה בחו"ל כשהמדובר בהסברה, מאשר לבדוק מה מקובל על חוג זה או אחר בציבור הישראלי.

□ □ □

גישות שונות בוושינגטון לגבי היחס לפלשתינאים

ד"ר הנרי קיסינג'ר הזהיר בצורה חד־משמעית את מר ליאוניד ברז'נייב להימנע מ„לחמם" את הנושא הפלשתינאי, כי דבר זה עלול לסכן את המאמצים הנעשים לקי־דום הסדר־שלום באיזור, ומאידך לחזק גורמים בינלאומיים, שאינם רצויים לברית־המועצות.

מסתבר, כי השיחות בין ניכסון לברז'־נייב בשאלות האיזור גילו פער רחב, הקיים בין העמדה האמריקנית והסובייטית בנושא זה. הסובייטים תבעו להכיר באירגון לשיח־רור פלשתין כנציגות בלעדית של הפלשתי־נאים, וכן לתמוך בתוכנית הקמת מדינה פלשתינאית. הסובייטים גם תבעו לקיים בהקדם האפשרי את כינוסה של ועידת ז'נבה, ולדון בה בהסדרי־שלום עם כל מדינות־ערב השכנות באורח סימולטאני. הם חזרו והדגישו, כי התנאי לכל הסדר־שלום חייב להיות מתן התחייבות ישראלית לנסיגה מכל השטחים. ברור, איפוא, שבשל פער זה בעמדות שני הצדדים, קשה היה לנסח הודעה משותפת בשאלות האיזור.

קיסינג'ר טען, בתשובה לשאלתו של השגריר שמחה דיניץ, בדבר פתח, שהפתמון כביכול בעמדה האמריקנית לגבי הנושא הפלשתינאי, כי לא היו דברים מעולם.

הוא הדגיש, כי לא חל כל שינוי בעמדת וושינגטון בשאלה הפלשתינאית, אלא שהיה צורך למצוא נוסחה כלשהי, שעליה יוכלו גם הסובייטים לחתום.

מסתבר, כי גם בקרב האמריקנים קיי־מות כמה גישות לגבי הטיפול בנושא הפלשתינאי. הגישה הרשמית — זו שמוצ־גת על־ידי הנרי קיסינג'ר — אומרת, כי יש לדון בנושא הפלשתינאי רק במיסגרת מו"מ עם ירדן. בשלב זה אין קיסינג'ר מוכן לדון ולקיים מגעים עם אירגוני־החבלה. בהתבטאויותיו של ג'וזף סיסקו ניתן למצוא נימה של רצון לקיים מגעים, לפחות בצורה בלתי־רשמית, עם אירגונים פלשתינאים שונים.

כן קיימת גישה אחרת, המיוצגת אומנם על־ידי מיעוט בסטייט־דפרטמנט, והאומ־רת: אסור להחמיץ את ההזדמנות לקיים מגעים עם אירגוני־החבלה, כי אחרת אנו מפקירים אותם לברית־המועצות בלבד.

אגב, קיסינג'ר הביע בשיחותיו עם ראשי מדינות אירופה חשש כבד מאפשרות הקמת מדינה פלשתינאית, לפי שהסובייטים מבקשים, כי היא תיהפך למקור של סכנות לירדן ולישראל גם יחד, ותהיה חבית אבק־שריפה נצחית. הוא הדגיש את הצורך למנוע הקמת מדינת „אירידנטה" פלשתינאית, שאין לה תנאי־קיום מבחינה מדינית, כלכ־לית וצבאית גם־יחד.

□ □ □

שלוש העמדות בממשלה בעניין הפלשתינאים

שלוש גישות לגבי הטיפול בנושא ה־פלשתינאי והמו"מ עם ירדן מתמגמות בממשלת־ישראל.

שר התחבורה, גד יעקבי, טען בממשלה, שאין יסוד לדחיפות הטיפול בנושא זה ומוטב לדחות אותו למועד מאוחר יותר. לדעתו, הדיון בשאלה הפלשתינאית [illegible] אלה מסבך בצורה מזיקה וללא כל [illegible] את הנושא.

השר ויקטור שם־טוב, שהיה [illegible] עמיתו השר משה קול, מיוזמי הדיון [illegible] לה הפלשתינאית־ירדנית, שולל גישה זו. לדעתו, הצעתו של השר יעקבי להימנע מדיון בנושא הפלשתינאי אינה אלא מתכון להמשך הקיפאון, שנראה בעיניו מסוכן.

לדעת מר שם־טוב, קיימת גישה [illegible] המעניקה עדיפות ראשונה למו"מ עם [illegible] רים, תוך מאמץ להימנע מלקיים [illegible] בכל מה שנוגע להסדר עם ירדן [illegible] הוא סבור, כי מי שאינו רוצה כלל [illegible] לבעייה הסבוכה והקשה של יהודה ושומרון ומי שאינו רוצה בחירות, מבקש להתחמק בעקשנות מבעיות אלה. ומנסה לרכז [illegible] כל המאמצים בכיוון למו"מ עם מצרים בלבד.

לעומת שתי גישות אלה, גורסים [illegible] שהבעייה הפלשתינאית היא דחופה [illegible] ייתכן כל פתרון באיזור מבלי טיפול בנושא זה. בעלי גישה זו אינם שוללים את [illegible] עם מצרים. אך מחייבים דיון באפשרות של מו"מ סימולטאני, או לפחות קיום [illegible] עם חוסיין. מר שם־טוב סבור, שאפשר לנהל מו"מ עם ירדן הן על הסכם [illegible] חלקי והן על הסכם שלום סופי.

השר משה קול מרחיק לכת, וטוען [illegible] על ממשלת ישראל להיות מוכנה ל[illegible] שיחות בנושא הפלשתינאי עם ירדן, [illegible] גורמים פלשתינאים. שיכירו בקיומה [illegible] עצמאותה. יש לזכור, כי מר קול [illegible] אשר תבע הקמת נציגות של ערביי יהודה ושומרון. הוא טען לחיזוק תביעתו, [illegible] ידי מניעת הקמת נציגות כזאת אנו [illegible] ליאסר ערפאת, ולאירגון לשיחרור [illegible] להיות הנציגות הבלעדית של הפלשתינאים. גם הוא סבור כי אין סיכוי לפתרון [illegible] באיזורנו בלי פתרון הבעיה הפלשתינאית ועלינו לראותה בעיניים פקוחות ולהתמודד איתה. בוודאי שהיינו מעדיפים לנהל [illegible] עם ירדן — אומר מר קול. ומוסיף [illegible] ההצעה של המלך חוסיין על הפדראציה הירדנית־פלשתינאית יכולה להיות [illegible] אם היא תאפשר ביטוי לאומי נאות [illegible] של הפלשתינאים בתחומה. אולם יש [illegible] תינאים שאינם רוצים בקשר עם ירדן [illegible] אים את המלך חוסיין ואין [illegible] את שלטונו. הבעייה היא, איפוא, [illegible] טוען מר קול, ומציע, כאמור, לנהל [illegible] בנושא הפלשתינאי עם ממשלת ירדן [illegible] גורמים פלשתינאים, שיכירו בקיומה [illegible] מאותה של מדינת־ישראל.

גם ח"כ יצחק בן־אהרון מחייב ה[illegible] עם הפלשתינאים, ואל לנו לפסוק [illegible] הם יהיו מאורגנים. הוא שואל שאלה [illegible] היה קורה אילו לפני מלחמת ששת הימים [illegible] כשלא העלינו את התביעה להרחבת גבולות [illegible] ארץ־ישראל, היו הפלשתינאים [illegible] מחוסיין, ומקימים יחידה לאומית [illegible] לית. האם על כך היינו מכריזים [illegible] גם הוא מציע קיום שיחות עם פלשתינאים המוכנים להכיר במדינת־ישראל, [illegible] תה ובמיטחונה.

□ □ □

מזהיר מפני מיעוט האוכלוסיה היהודית בגליל

ח"כ אברהם גיבלבר „מרעיש עולמות" זה שנה בנסיונותיו להעמיד את הצבור על חומרת המצב בגליל, מבחינת [illegible] התהליך ומצטמצם בין היהודים והערבים שם.

במכתב, ששלח לראש־הממשלה לשעבר, גב' גולדה מאיר, הביא מר גיבלבר [illegible] רים מדאיגים על גידול האוכלוסיה הלא־יהודית בנפת צפת, כינרת, יזרעאל [illegible] בהשוואה לאוכלוסיה היהודית.

הוא טוען, כי בעוד האוכלוסיה היהודית בעכו פוחתת באיטיות, הרי האוכלוסיה הלא־יהודית גדלה בקצב מזורז יותר. [illegible] סכנה שבעוד עשר שנים תהיה עכו [illegible] השנייה בארץ, [illegible] לנצרת, [illegible] ערבי. הוא סבור, כי אם לא נתעורר [illegible] למען גידול האוכלוסיה היהודית, [illegible] עלולים לאחר ולעמוד בפני מחדל [illegible] חמור ביותר.

מסתבר, כי בכל היישובים במחוז [illegible] נקלטו בשנים 1969—1973 בסך־הכל [illegible] משפחות עולים, שהן כ־9,000 [illegible] מתוך 140 אלף עולים שנקלטו [illegible] בישראל.

הצבא צועד גם על השכר

מאת איתן הבר

בתנאי השוק של היום אין לראות את המשכורות של חיילי צה"ל כסבירות ✱ לאנשי־הצבא קשה לעתים לעמוד בפני הפיתויים הקורצים בחוץ ✱ אזרחים רבים אינם מסתפקים במשכורת אחת — לרובם יש „שעות נוספות", תשלומים „מתחת לשולחן" וטובות־הנאה אחרות ✱ מפקד פלוגת טנקים המגיע מבאלוזה שבסיני לביתו ברמת־אביב, לכל היותר אחת בשבוע, אינו יכול — וגם אינו רשאי — לעסוק בעבודות „מן הצד"...

דווקא מלחמת יום־הכיפורים, ובעיקר שירות־המילואים אחריה. הציגו את בעיית השכר בצה"ל במלוא חריפותה. במ־טעי המאנגו בפרברי איסמעיליה ובכוסת־נים של מורעת בית־ג'אן חיו האנשים את הזמן הזוחל לאט זה בצד זה. משרתי־הקבע נטו אוהליהם בצד אנשי־המילואים. מכונאי האלקטרוניקה מ„תדיראן" פגש בחברו, מכונאי־הקשר, שנשאר לשרת ב־צבא. האפסנאי הקבוע של גדוד הצנחנים שוחח עם חברו שפרש משירות־הקבע כאפסנאי והוא עובד בתפקיד זה במתפני „אספא". אולי משרתי־הקבע היו עשירים יותר בחוויות, אבל אנשי־המילואים עשי־רים יותר בכספים.

אילו היה הנצחון הישראלי מבצאר מו־חץ ותהילת־הצבא היתה נישאת בפי כל, ייתכן שמשרתי־קבע רבים היו מסתפקים בהערכת האומה ותודתה. במקום עוד כמה עשרות לירות מתגלגלות לכיסיהם. אבל, למרבה הצער, לא כך היה. בחילופי ההא־שמות בשוך הקרבות הוכפש גם שמם של משרתי־הקבע. היתה זו, במידה מסו־יימת, משום כפיות־תודה של הציבור האז־רחי, נבקע סדק בחומת־האמון של האזר־חים בצבא, ובקרב אנשי־הצבא עלו הרה־הורי־כפירה בנוסח: „לא רק שאני נותן את נשמתי לעבודה הזאת, לא די בכך שאני חי חיי־כלב מחוץ לבית. מקבל מש־כורת גרועה — עכשיו אני גם צריך לספוג עלבונות..." הפזיזים מיהרו להסיק מסקנות ולפרוש מן השירות הצבאי. אחרים עדיין מתלבטים ונקרעים בין הרצון לשרת את האומה לבין מבטיה של האשה בבית.

אין פירוש הדבר, שהיתה תנועת־עזיבה המונית. היו שהלכו, אבל רבים באו. ועדיין באים, תחתיהם. אלא שאין די בכך. צרכי הצבא גדלים במידה מבהילה וצריך לסגור את הפערים בכוח־אדם במהירות רבה. הרבה לפני שתיפתח האש בפעם הבאה.

לראש הסולם

הצבא אינו חי בחלל ריק. הסרן, הרב־סרן, הסגן־אלוף — שומעים, קוראים ורו־אים הכל. אפילו הם אידיאליסטים בלב ובנפש, אין הם יכולים לעמוד בקלות בפני הפיתויים הקורצים בחוץ. ההתמרמרות גו־אה. אך אין היא מוצאת פורקן לעצמה. בצבא אסור לשבות. נוסף על כך, מתקשה הצבא למשוך אליו כוחות מעולים מ„החוץ" מעט מאוד אנשים בארץ הזאת. אם בכלל, מוכנים היום להוריד מרמת־חייהם כאזר־חים, כדי לחזור לשירות קבע בצה"ל.

באחרונה דובר הרבה בשיפור השכר ותנאי השירות של משרתי־הקבע בצה"ל. אחד מן הדוברים, אלוף לפי דרגתו, הביע את הדעה הקיצונית ביותר, שדווקא היא הנראית לי ואולי גם לרבים אחרים: מע־רכת הבטחון, ובעיקר צה"ל, צריכים לשלם את המשכורות הגבוהות ביותר בארץ, כדי להציב את האנשים הללו בראש הסולם החברתי והכלכלי. כך יבואו לצבא גם הטו־בים ביותר. כל זה יפה לשעת החירום שאנו נתונים בה עתה, ואשר את סופה אין רואים.

את התביעות הצה"ליות הצודקות מסוו־גים בשניים: שכר ותנאי־שירות.

ביקשתי להציץ בתלושי־המשכורת של כמה קצינים ונגדים בשירות־קבע. הבחי־רה היתה מקרית ביותר ולאיש לא היתה שליטה על כך.

הנה מה שהעליתי בחכתי:

● רב־סמל, רווק. אחראי על האפסנאות בגדוד טנקים שאיננו נמצא בשטחים קד־מיים: 1,100 ל"י נטו לערך בחודש (אפ־סנאי בעל־ניסיון „בחוץ" מקבל בערך 300—400 ל"י יותר);

● רב־סרן נשוי + 2, קצין מטה בפיקוד מרחבי, אחרי כ־10 שנות ותק בצה"ל: כ־1,700 ל"י נטו בחודש;

● סמל, טכנאי בחיל־האוויר, בעל סוג מקצועי גבוה, רווק: 1,100 ל"י בחודש (טכנאי „בחוץ" מקבל, במקרים רבים, כ־500 ל"י נטו יותר);

● סמל־ראשון, רווק, נהג, בעל ותק של שנתיים־שלוש: 750 עד 780 ל"י נטו לחו־דש;

● רב־סרן בצנחנים או בשריון, סגן מפקד גדוד או מפקד פלוגה, בשטחים הקדמיים, נשוי + 2: כ־2000 ל"י נטו לחודש.

הסיכון לחיים

אין אני סבור שיהיה מי שיטען, כי בתנאי־השוק הקיימים היום יש לראות את המשכורות הנקובות לעיל כסבירות. יהיו, אולי, כאלה שירימו גבות עיניהם בתמיהה לגבי המשכורת האחרונה ברשימה קצרה זו. היא משכורתו של הרב־סרן בשטחים הקדמיים. לכל הדעות אפשר גם היום להס־תדר ב־2,000 ל"י נטו לחודש. אך חשוב מאוד לזכור, שתמורה זו היא מכסימלית וניתנת לרב־סרן החי בתנאים הקשים ביותר, קרוב יותר לדמשק, רבת־עמון וקאהיר מאשר לתל־אביב. סגן מפקד גדוד או מפקד פלוגה מגיע לביתו, במקרה הטוב ביותר, פעם אחת בשבוע ולעיתים קרובות אף פחות מזה. במלחמת־ההתשה בגולן היו מפקדים שלא הגיעו למשפחותיהם משך חמישה־ששה שבועות רצופים. תנאי־העבודה של איש כזה הם קשים מנשוא, למרות כל המאמצים של צה"ל להקל עליו. שלא לדבר על הסיכון לחייו. בתפקיד זה משמשים כיום צעירים במיטב שנותיהם: 24—27. המבוקשים ביותר ב„שוק־העבודה", הן מחמת גילם והן בתוקף הנסיון שרכשו בפיקוד, ניהול ועבודת ארגון ומטה.

רבים מבין האנשים ש„בחוץ", המשתכ־רים 2,000 ל"י נטו לחודש, גם אינם מס־תפקים במשכורת אחת ויחידה. לכמעט כולם יש „שעות נוספות", תקבולים „מת־חת לשולחן", טובות־הנאה בצורות שונות ומשונות ועבודות צדדיות. מפקד פלוגת הטנקים המגיע מבאלוזה שבסיני לביתו ברמת־אביב, לכל היותר אחת לשבוע, אינו יכול ואינו רשאי לבצע עבודות „מן הצד".

הטענה המקובלת בפי אזרחים היא, ש־לאנשי הקבע בצה"ל יש כמה וכמה טובות־הנאה שניתן לאמוד אותן בכסף. אף שאין נוהגים כך: החל מהמכונית הצמודה והנהג וכלה בתלושי השק"ם, המעניקים הנחה מסויימת לבני־המשפחות. מתברר, כי היום בטלות טובות־הנאה אלה בשישים. ובוודאי שכמעט אין שום ערך להנחה בשק"ם. בדיקה שטחית בין ההמונים הנעים בחנו־יות השק"ם יכולה לגלות פרט מפתיע: הנהנים העיקריים אינם בני המשפחות ה־קרובים (אשה, ילדים) אלא, בעיקר, בני־משפחות רחוקים יותר ששאלו את פנקסי־הנקודות לשעה־שעתיים.

תחושת השליחות

משיחות עם אנשי־צבא המטפלים ב־נושאי אכ"א עולה, כי הבעיות הקשות יותר מתמקדות היום דווקא במיגזר המק־צועי. בתפקידי פיקוד יש למפקדים סיפוק מעצם השליטה על אנשים, קידומם, אימו־נם, החיים במחיצתם והאחריות הכבדה המוטלת לחייהם. אבל, איזה סיפוק יכול כבר להיות לאיש חוליה טכנית החי ב־תנאים קשים ביותר, ברמת־הגולן, או סיני, או בקעת־הירדן? הרי הוא יכול לקבל עבודה בכל מוסך תל־אביבי בשכר הרבה יותר גבוה ובתנאים נוחים לאין ערוך.

מתברר, כי ההיענות במיגזר המקצועי היא די גדולה בימים אלה, אף כי אינה עונה על הצרכים. בין השאר, בזכות ההט־בות שזוכה בהן איש־המקצוע. אף כי אין בהן די. שאלתי לפני ימים אחדים למניעיו של איש־מקצוע מעולה להישאר בצבא־הקבע. איש־צבא זה יכול היה, בקלות רבה, לשרת בתנאים הרבה־הרבה יותר נוחים. בשכר כפול ומכופל.

מתברר לי, למרבה האפתעה, כי בראש סדר הקדימויות של האיש דווקא את תחו־שת השליחות, רק אחר־כך את ההטבות והתנאים הכלכליים, השליטה על מערכות יקרות ומסובכות ביותר ובאחרונה, כנראה בעקבות מלחמת יום־הכיפורים, הקשר הנ־פשי לחברים וליחידה, שסבלה קשות בימי הדם והאש.

מעניין לציין, כי במיגזר המקצועי יש תחרות רבה לא רק בין צה"ל לבין המפ־עלים האזרחיים. בעיקר הגדולים. המשמ־עים לכוח־אדם מקצועי ומיומן. אלא גם בין צה"ל לבין מפעלי מערכת הבטחון. כמו התעשיה האווירית. תע"ש, מפעלי ה־אלקטרוניקה.

במיגזר הפיקודי בולט מחסור מסויים בשכבת הסרנים ורב־הסרנים שנפגעה ב־מלחמת יום־הכיפורים יותר מכל שיכבת־פיקוד אחרת בצבא. בכלל אופי התפקיד חי מערך זה בתנאים הקשים ביותר. בשטח ורחוק מן הבית. כאן הבעיה איננה רק כספית בלבד. יש למצוא פיצוי מתאים גם לתנאי־שירות נוחים יותר. החל מפקוס־מגורים מסודר ביחידה וכלה באפשרויות תנועה והסעה הביתה. לרבות נסיעות פר־טיות במכוניות צבאיות. אגף־כוח־אדם ב־מטכ"ל בוחן עתה הצעה לקורה נכבדת ותשובה של הטבות מסוג זה, שיש בהן כדי לאפשר חיים יותר נוחים למפקדים וכעין־פיצוי (אם בכלל יש פיצוי) להיעד־רויות הרבות מן הבית.

צה"ל צריך, בזמן הקרוב ביותר, לזרוע את הזרעים אשר ינבטו את מערך הלחימה וההתגוננות של מדינת־ישראל לעתיד, כי שיטפח בימים אלה את הסרנים הטובים יוכל להחזיקם תחת כנפי הצבא, יוכח בעוד שנים לאלופים טובים אשר יראו בצבא את מה שצריך לראות בו: שליחות לאומית ממדרגה ראשונה.

תוספת דריכות מיבצעית

הדרגה	תוספת דריכות מבצעית: דירוג כללי	תוספת דריכות מבצעית: דירוג אקדמאי
א	ב	ג
אלוף	443	443
תא"ל	443	443
אל"מ	399	309
סא"ל	377	377
רס"ג, רס"ג בכהונה רביעית	373	245
רס"ן	368	226
סרן	263	162
סגן — סג"מ — ממ"ק	200	126

משכורות היסוד בדירוג הכללי

הדרגה	שכר יסוד בל"י מ־1 אפר' 74	תוספת הותק ב־3 שנים ראשונות
אלוף	1710	31
תא"ל	1572	31.50
אל"מ	1221	21.50
סא"ל	960	19
רס"ן +	897	15
סרן חתום ל־3 שנים	696	15
סרן	572	13
סגן חתום ל־3 שנים	535	13
סגן	443	11.50
סג"מ חתום ל־3 שנים	502	12
סג"מ	415	10
רס"ר	443	11.50
רס"ל	415	10
סמ"ר	395	10
סמל	372	9

● כמה משתכר קצין בדרגת סרן שהוא אקדמאי וצנחן פעיל? מהי משכורתו של אלוף שהוא גם טייס? וסגן, הנמצא בשטחים קדמיים? טבלאות־השכר הללו המעודכנות ל־1 באפריל 1974 מציגות קטע מן התמונה בלבד. מחמת קוצר היריעה הסתפקנו בשתי דוגמאות בלבד (בין היתר ישנם תשלומים בגין ספרות מקצועית ותוספות־שדה). על כל אלה יש להוסיף, כמובן, כמה טובות־הנאה שאינן כלולות בטבלאות כמו, למשל, ביגוד, תלושי הנחה בשק"ם (12 וחצי אחוז), מכוניות (כרמל, פיאט, וולוו, ולואנט) לפי התפקיד ונהג צמוד. המכוניות ונהג קשורים, בדרך כלל, בתפקיד שממלא האיש. לעתים כמה קצינים מקבלים מכונית אחת. גם סוג המכונית תלוי בתפקיד, והכוונה היא, בשלב רחוק יותר, להשאיר את מכוניות הוואליאנט בידי אלופים בלבד. באחרונה החלו לספק מכוניות „פיאט" לקצינים הבכירים.

בנק המזרחי המאוחד בע"מ

תמצית מאזן ליום 30.6.74

במעוגל לאלפי לירות / בלתי מבוקר

נכסים	31.12.73	30.6.74
מזומנים, בנק ישראל ובנקים	444,668	403,447
ניירות ערך	142,547	183,414
הלוואות לממשלה	53,300	65,762
הלוואות ושטרות שנוכו	478,155	684,260
הלוואות מפקדונות למתן הלוואות	214,477	274,331
חשבונות אחרים	13,773	18,850
בניני הבנק, ציוד ורכוש אחר	12,068	25,630
התחייבויות לקוחות עבור קיבולים, אשראי תעודות, ערבויות וכו'	248,532	341,409
סך־הכל נכסים	1,607,520	1,977,186

התחייבויות	31.12.73	30.6.74
הון, קרנות ועודפים	38,714	57,760
שטרי הון הוניים נדחים	12,100	12,100
פקדונות	1,071,968	1,248,694
פקדונות למתן הלוואות	217,014	274,072
חשבונות אחרים	19,192	45,151
התחייבויות על חשבון לקוחות עבור קיבולים אשראי תעודות, ערבויות וכו'	248,533	341,409
סך־הכל התחייבויות	1,607,520	1,977,186

בנק המזרחי המאוחד בע"מ
הבנק השומר אמונים לכל אחד

המועצה המקומית רעננה
המחלקה הטכנית
הועדה המקומית
לתכנון ולבניה רעננה
הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965 (להלן החוק): ניתנת בזה הודעה כי בהתאם לסעיף 149 לחוק כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה רעננה (להלן הועדה המקומית) בקשה להיתר בניה בגוש 6587 חלקה 284 אשר כוללת תוספת של 4% בניה מעל המותר. כל המעונין רשאי לעיין בתכנית במשרדי הועדה המקומית רעננה בשעות ובימים שהמשרדים פתוחים לקהל. כל הרואה עצמו נפגע מהתכנית זו רשאי להגיש את התנגדותו להתרת ההקלה הנ"ל תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית במשרדי הועדה.
ב. וולפוביץ
יו"ר ועדה מקומית לתכנון ולבניה

מעונינים במגרש לבניה על הכרמל
בסדר גודל של כ־2—1 דונם.
בהצעות כולל מחיר, לפנות טלפון 04-83284.

מכרז
אגודה שיתופית חקלאית
מבקשת לקבל הצעות עבור
ביצוע חריש ועיבודים
במטעי שקדים ומישמש
עבור חברי האגודה
המחזיקים שטח של כ־3,600 דונם
שטחי המטעים נמצאים בג'וליס
בעלי ציוד מתאים יפנו בכתב בתאור הציוד העומד לרשותם ונסיון קודם בעבודה והצעת מחיר — לת.ד. 33349 ת"א עבור „חריש".
אין האגודה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או הצעה כלשהי.

אולם מחשב להשכרה
רצפה צפה 100 מ"ר הדרי משרד 110 מ"ר
כולל: מתקנים, מיזוג אוויר מלא, תקרה אקוסטית, לוח חשמל וכח, 80 קילו וולט אמפר + טלפון.
ההשכרה ל־4 שנים המתקנים למכירה
לפנות: טלפון 286859 8—7 בבוקר ובערב.

המשמר האזרחי: תקוות רבות ואכזבה רבה

מאת אילן כפיר

שיחת טלפון מבת־ים למערכת בתל־אביב: „מדוע אינכם כותבים על המשמר האזרחי אצלנו? יש מאות מתנדבים; המונים נרשמים למשמר בעירייה", אמר הדובר.

נסענו בעקבות ההמונים לבית־העירייה בבת־ים. בחוץ לא היה זכר להמון הסוער. חשבנו: אולי הוא מצטופף בתוך אולם־ההמתנה המרווח של בית־העירייה. גם שם לא מצאנו את המתנדבים.

„תנסו למעלה, בקומה הראשונה", הציע פקיד־העירייה. בקומה הראשונה היו קומץ אורחים, שבא להסדיר תשלומים לרשות המקומית.

בקומה השנייה היפנו אותנו למשרד הרישום למשמר האזרחי. פקידה נאת־סבר קיבלה אותנו. „יומי ע־באחם", אמרה. „כל היום אני משתעממת. אתם שני המתנדבים הראשונים שנרשמים היום", אמרה הפקידה לצלם המערכת ולי, והגישה לנו טפסים למילוי. כשהסברנו לה את מטרת בואנו לא הסתירה את אכזבתה. „אינני יודעת מי צילצל אליכם", אמרה. „אך אני לא ראיתי את ההמונים שבאים להתנדב".

לא רק בבת־ים. גם בירושלים, בתל־אביב ובחיפה אין התנדבות המונית למשמר האזרחי.

„הציבור מודע לסכנות, אך אינו פועל כדי לקדם את פניהן ולצמצם את סיכוייהן. האם הוא מצפה שהמחבלים יפגעו בערים הגדולות, כדי להתנדב בהמוניו?" שואל קצין משטרה, המאוכזב מהאדישות הרבה

שלושה חודשים אחרי אסון קרית־שמונה, חודשיים אחרי מעלות — עדיין לא עלה המשמר האזרחי על דרך המלך. הרבה נאומים נישאו על הצורך להתנדב, הרבה מלים נכתבו בעתונות. רבים שמעו וקראו — ורק מעטים באו.

אם נבחון, כדוגמה, את התארגנות המשמר האזרחי בגדולה שבערי המדינה, הרי התוצאות וההישגים זעומים. מתוך אוכלוסיה בוגרת של כ־200 אלף איש בתל־אביב, נרשמו במרחב הירקון, עד כה, כ־500 מתנדבים, מתוכם כ־150 עובדי עיריה, שהלכו בעיקבות הדוגמה האישית שהראה להם ראש העיריה.

האחראי על הבטחון בעיריית תל־אביב, סגן־אלוף (מיל.) אהרון גפני, אינו מסתיר את אכזבתו: „ציפינו לאלפים — ובאו מאות. כולם מדברים על הצורך להתארגן ולהערך נוכח אפשרות פיגועים בתל־אביב — ורק מעטים מוכנים להתייצב מול מבצעי אותם פיגועים. ייתכן שאנשים נרתעים מכך שהגיוס הוא בתחנות־המשטרה ולא במיסגרות אזרחיות. קשה להבין ולהסביר את האדישות של הציבור. אם היו מתגייסים בתל־אביב כ־3000 איש, אפשר היה לכסות ביעילות את כל אותם מקומות שעלולים לשמש כמיפגעים בטחוניים. כיום, לא כל מה שצריך לאבטח — מאובטח".

תחום רגיש

עיריית תל־אביב עשתה הרבה כדי לעודד את ההתנדבות למשמר האזרחי. ראש העיריה, שלמה להט, היה ראשון המתנדבים ומן הראשונים שיצאו לשמירה לילית ברחבי הכרך. למרות היותו אלוף (מיל.), מופיע צ'יץ ברשימת המתנדבים כאחרון הטוראים, וברשימות המשמר האזרחי הוא מישובץ לסיורים ככל מתנדב אחר.

פרט להפגנת דוגמה אישית, פירסם ראש העיריה מודעות בעיתונות וקרא לאזרחי תל־אביב להתנדב, אך ההיענות היתה קלושה. צ'יץ לא נואש והחל קשרים אישיים. הוא ניפגש עם נציגי אירגונים שונים והציע לחבריהם להצטרף. לא כל מי שהבטיח — קיים.

האכזבה ממיעוט המתנדבים למשמר האזרחי היא גדולה. במשטרה תלו הרבה תיקוות בכוח האזרחי, שיסייע בנשיאת הנטל הבטחוני, ותיכננו לבצע על פיו עילה. מחוסר מתנדבים יבוצעו, איפוא, רק חלק מאותן תוכניות שנועדו להקשות [illegible] פיגוע.

קצין־משטרה בכיר, עימו שוחחתי, לא הסתיר את אכזבתו וכאבו מן המעט שנעשה עד כה בתחום רגיש זה:

„אצלנו מרבים לכתוב ולדבר על בטחון, מעטים לעשות. הציבור מודע לסכנת פיגוע בערים הגדולות, אך מרביתו אינו מוכן לעשות מאום כדי לקדם סכנה זו ולצמצם את סיכוייה. ייתכן, כי האדישות של תושבי תל־אביב נובעת מכך, שעד כה לא פגעו הפיגועים האחרונים של המחבלים בכרך הגדול. כל זמן המחבלים פועלים בקריית־שמונה, במעלות ובנהריה נראה לתושבי תל־אביב כי הסכנה רחוקה. אך כשהמחבלים יפגעו, למשל, בנתניה, אני צופה התנדבות המונית למשמר האזרחי. רק אז יחושו תושבי הכרך כי האופציות היחידות של המחבלים אינן רק בגבול.

עומס רב

„אני כואב את הנושא הזה ומרבה לשוחח עליו בחוגים שונים. כולם מנסים להתחמק לי ואומרים שהם סומכים על צה"ל ועל המשטרה. במקום לכוון על המחמאה — אני זועם. אילו ידע הציבור איזה עומס מוטל על המשטרה לנוכח ההיערכות הבטחונית החדשה ואיזה כוחות דלים עומדים לרשותה, ייתכן והיה מתבכה. המשטרה יכולה לנהל את המשמר האזרחי, לאמן את אנשיו, לציידם בנשק כשהוא יגיע. אבל לעולם לא תוכל למלא את כל היעדים והמשימות שצריך המשמר האזרחי לבצע.

הציבור יודע לבקר את המשטרה ואת כוחות הבטחון האחרים, אך אינו מוכן לעשות מאום כדי לעזור לנו לתקן את הליקויים. כולם יודעים להצביע על מוקדי סכנה, אך איש אינו מוכן לסתום את הפירצה. הציבור, בהשראת העיתונות והטלוויזיה, נחשף לנושא הבטחוני. כל יום מתקבלות במוקדי־המשטרה עשרות קריאות טלפוניות מאזרחים על כך, שבבית־ספר איקס הגדר פרוצה, ובמיבנה ציבורי אין שומר. אותם אנשים שואלים — מדוע המשטרה אינה שמה שם את אותם מקומות.

„השאלה חוזרת ונוגעת בי אישית ובכל איש־משטרה אחר. איפה הציבור? איפה אותם אנשים שמתקשרים כדי להצביע על הפירצה הבטחונית? מדוע הם לא מוכנים להתנדב, ואחת לשבוע לשמור שלוש שעות בבית־ספר או ברחוב? אם אני יכול להבין לשמור על בית־הספר, כי לומדת בו בתי, מדוע שלא יעשו זאת אזרחים אחרים?"

תיסכולם של קציני־המשטרה, מאדישותו של הציבור ומן הנטייה המוסרית לבקר את כוחות הבטחון, מוצא לידי ביטוי מעשי: מספר קצינים הביעו את רצונם לפרוש מן השירות. חלקם, בהוכם שמות שהטילו אימה על העולם התחתון, אנשים שנתנו את שנותיהם הטובות בעשייה למען הציבור — החליטו ללכת.

„אנשים נרתעו"

קיים גם גורם כלכלי שמניע קציני־משטרה, כקצינים בצה"ל, לקום ולעזוב. בחוץ מוכנים לתת כיום לקצין־צה"ל ולקצין־משטרה לפחות פי שניים ממשכורתו, כדי שישמש קצין־בטחון ראשי במפעל גדול. ויש כאלה שמתפתים.

קצין־המשטרה הוותיק מאמין, כי יחול מיפנה חיובי בנושא ההתנדבות למשמר האזרחי, אך הוא מקווה מה שישבור את האדישות לא יהיה פיגוע המוני בכרך. אותו קצין מותח ביקורת חריפה על חלקה של הטלוויזיה בעיוות דמותו של המשמר האזרחי. „הטלוויזיה עשתה צחוק מן הנושא ומציגה מתנדבים שאינם יודעים להפעיל את הנשק שברשותם — אנשים נירתעים ומסרבים להיות חלק מן הקומדיה. זו אמת שלא כל המתנדבים יודעים להפעיל נשק ולא לכולם יש נשק. אך למשטרה יש תוכניות לאמן את המתנדבים לתפקידיהם המיוחדים ולציידם ברובי־סער. אפשר ..קניים".

הטלוויזיה הציגה, אומנם, את המשמר האזרחי כגוף מגוחך, אך דומה שאין מראה מלבב יותר מאשר קשישים יוצאי „ההגנה", אצ"ל ולח"י, שחזרו לשמור מבלי שקיבלו צו־קריאה.

בחדר התדריכים של משטרת תל־אביב, ישבו עשרות מתנדבים, מרביתם בגיל הפנסיה, והאזינו לתדריך המיבצעי של רס"ר המשטרה, דן ארד. כל זוג מתנדבים קיבל גיזרת־סיור, ויחדיו יצאו למשימות ברחובות הכרך.

ברחוב דיזנגוף סיירו אברהם פרסיץ ושלמה פרוטה, שניהם ותיקי אירגון „ההגנה". פרסיץ חמוש באקדח מיושן, תוצרת שנת 1947. אורחים חולפים לידם, שולחים בהם מבט של סקרנות. אחדים מהם פולטים: „כל הכבוד" — וממשיכים.

„שלא יאמרו „כל הכבוד" וישתתפו", אומר פרוטה.

„אנחנו מעולם לא התגייסנו לפי צו־קריאה. לפי צו־המצפון", מוסיף אברהם פרסיץ. „תמיד היינו ראשונים שהתגייסנו ואחרונים שהשתחררו. זה עניין של מסורת. חבל שרק אצלנו".

● רס"ר המשטרה דן ארד מתדרך את אנשי המשמר האזרחי לפני יציאה לסיור ברחובות תל־אביב

אתה יכול לעזור לישראל או להפוך את הדף

שינוי קמה כדי להבריא ולשפר את החברה ואת הפוליטיקה בארצנו. הצורך בשינוי, גדל היום יותר מבעבר. צורת הקמתה של ממשלת רבין והרכבה האישי, מוכיחים את הצורך בשינוי. שינוי טוענת כי יש להוציא את הפוליטיקה מהעסקנים המקצועיים ולהחזירה לציבור. הרכבה של הממשלה מוכיח את צדקתנו. שינוי טוענת כי יש לבסס את המפלגות על דמוקרטיה פנימית. קרב הכסאות בין חטיבות העבודה הוכיח לאיזה שפל יכולה להגיע מפלגה שאינה שומרת על דמוקרטיה בתוכה. שינוי טוענת כי הליכוד בהנהגת „חירות" אינו יכול להיות אלטרנטיבה אחראית למערך. ההתפרצויות של מנהיגי „חירות" נגד שר החוץ האמריקני, התנהגותם של ח"כ אריאל שרון וגאולה כהן בשכם, ההתנגדות להפרדת הכוחות בסיני ובגולן, מוכיחים כי אנו צודקים. שינוי באה ואינה חלק מהפוליטיקה הישראלית. אין היא רוצה להיות דג נוסף בבצה עכורה, היא רוצה לנקות את הבצה..

לשם מה הקמנו תנועה פוליטית חדשה?
בישראל קיימת שיטה מפלגתית יוצאת דופן, שיטה זו מבוססת על מפלגות לא־דמוקרטיות, ריכוזיות, הנשלטות ע"י עסקנים, „מנגנונים" וועדות מינויים. לציבור ולבוחרים אין שום אפשרות להשפיע על המפלגות ולכוון את דרכן. שיטה זו הרחיקה עד היום מהעסוק בפוליטיקה את טובי האנשים ואת הדור הצעיר. שיטה זו היא שיצרה קפאון מחשבתי מדיני, משבר ראייה בחיי הכלכלה ורשלנות ביורוקרטית במימשל.

תנועת שינוי קמה כדי לשנות כל זאת, והשינוי התחיל אצלנו בבית. הקמנו תנועה דמוקרטית ללא עסקנים מקצועיים. קמנו כתנועה פוליטית ערכית עצמאית, ריאליסטית בגישתה לעניני חוץ ובטחון. למדינת רווחה מתקדמת, נטולת פערים חברתיים ועדתיים. שינוי קמה כדי להזרים דם חדש לעורקים המסוידים של המימשל. קמנו כדי להפסיק לדבר ולהתחיל לעשות — והמדינה דמוקרטית העשויה חייבת להיות פוליטית.

שינוי — תנועה להתחדשות חברתית ופוליטית

מה עשינו עד כה?
כבר בתחילת דרכנו עשינו את מה ששום מפלגה אינה עושה, בחרנו ועד זמני בבחירות חשאיות ואישיות, בבחירות אלה לא נתנו שום זכות קדימה למייסדים או לוותיקים. בקיץ זה יתקיימו בחירות אישיות וחשאיות בהן ישתתפו כל חברי התנועה. התחלנו לפני חדשיים, היום 1000 פעילים עובדים למען שינוי בהתנדבות ומקדישים את זמנם הפנוי למען שינוי במדינה. מתנדבים אלה הקימו במשך חדשיים 12 סניפים מנצרת עילית ועד באר שבע, מכרמיאל ועד חולון. 9 צוותי חשיבה מכינים, בשיתוף עם מומחים, תכניות חדשות ואלטרנטיביות לארגון המימשל מחדש, ומתן פתרונות לבעיות היסוד של המדינה.

כיצד נבצע את תכניותנו?
אנו מתארגנים לטווח ארוך. שינוי פוליטי אינו נוצר בין לילה. אנו יודעים כי כדי להשיג את מטרתינו יש צורך בארגון יסודי, בהרבה מאמץ ובכושר התמדה. אנו מוכנים לכך.
אנו שואפים, בשלב ראשון, לרכז סביבנו את כל הכוחות השותפים למטרותינו והמוכנים לקיים בחירות דמוקרטיות. לדעתנו יש סיכוי רב להתארגנות כזו.

למה אנו מצפים ממך?
שתפסיק לדבר. שתתחיל לעשות, שתכנס לפוליטיקה כדי לנקותה מהליכלוך שדבק בה, שתעזור לנו, שתצטרף אלינו.

מה אנו מציעים לך?
לא תקבל מאתנו שום שוחד כלכלי או פוליטי. לא נבטיח לך משרות, כיבודים, רשיונות או מתקים. אנו מבטיחים לך שתהיה שותף פעיל במאמץ לא קל ובנסיון חדש לשפר את ישראל.
יש סיכוי לשינוי.
הדבר תלוי בך.
הצטרף אלינו היום, עכשיו.

גזור ושלח לנו את התלוש הבא:

☐ מעונין להצטרף כחבר לתנועה ☐ מעונין בחומר הסברה נוסף ☐ מצ"ב תרומה בסך ____ ל"י

שם ________ טלפון ________

כתובת ________

„שינוי"
תנועה להתחדשות חברתית ופוליטית
משרד ראשי: רח' בן יהודה 97 ת"א טלפון: 03-235698
ת.ד. 1698, חשבון בליל דפנה 22895/54

לאן נעלמו מוטי ואסא?

מאת אהרון בכר

שני הצעירים, שהיו מעין סמל מיסחרי של ישראל הצעירה, העירנית והתוססת — מוטי אשכנזי ואסא קדמוני — נעלמו מהנוף באותה פתאומיות שבה הופיעו ✶ אולם שניהם בדיעה, שגם אם תנועת־המחאה לא הצליחה מבחינה מעשית, עדיין יש מקום לחיפושים אחרי דרכים חדשות ✶ אסא: „יש צורך בריענון המחשבה ובבדיקה מחודשת של כל האמיתות שלנו" ✶ מוטי: „אנשים שאיכפת להם — אסור שיסתגרו בעיסוקיהם הרגילים" ✶ הבעייה: האם יוכלו אנשי המחאה להקים מכשיר פוליטי אפקטיבי

שבועות מעטים לאחר שעשתה את צעדיה הראשונים על הבמה הציבורית ואיימה להפוך לגורם בעל־משקל, נידחקה תנועת־המחאה של החיילים המשוחררים אל השוליים. היא מתקיימת עתה בקושי רב, מחוץ לטווח האפקטיבי של העין הציבורית, כאילו היתה תנועת־צופים שקטה, מנומסת ומשוללת־יומרה, שחבריה מתכנסים מדי פעם, כמעט מתוך הרגל, רק כדי לשמור על הגחלת הלוחשת. צעירים בעלי מוטיבאציה אידיאליסטית והדורי התלהבות־נעורים, שהעניקו לה בראשית דרכה לא רק תנופה־רבתי, אלא עיצבו את הפרופיל הרענן שלה — נטשו, למעשה, את המערכה, ופנו איש לדרכו, איש לעיסוקיו.

היו אלה יותר מכל שני צעירים סימפאטיים. בני שנות ה־30 המוקדמות של חייהם, שניהם קציני־צבא (מיל.) מצטיינים, שהפכו מעין סמל מיסחרי של ישראל הצעירה, העירנית והתוססת, שחזרה משדה־הקטל בהחלטה נחושה להילחם על דמות המדינה באותה בכירות, שבה נלחמו על עצם קיומה. מוטי אשכנזי ואסא קדמוני הצטיירו, כל אחד על־פי דרכו, כשני מנהיגיו של דור המדינה, אשר צמחו ועלו מתוכו בצורה הטבעית ביותר שרק אפשר להעלות על הדעת, בלי מנגנון, בלי נאמנות למיסגרת מפלגתית, בלי שנים ארוכות של עסקנות אפורה. תוך ימים מעטים התקבצו סביבם מאות צעירים, רובם חיילים משוחררים, מיצעד־המחאה הראשון בחוצות ירושלים. בצהרי יום־העצמאות, היה מיפגן־נוכחות מרשים של גורם חדש, שעלה מתוך המציאות הישראלית — והתיימר להטביע עליה את חותמו.

חודשיים לאחר־מכן, כאשר קראה תנועת־המחאה לחבריה להתכנס בכיכר מלכי־ישראל בתל־אביב, הופיעו פחות מעשרים איש. שני הצעירים הסימפאטיים, שעוררו תחילה עניין כה רב, נעלמו מן הנוף באותה פתאומיות שבה הופיעו על־פניו, ככל שדעכה ההתלהבות סביבם. הלך והסתבר להם שכישורים אינטלקטואליים, הכשרה אקדמאית, הילה צבאית והתלהבות בלתי־רגילה — אינם נוסחת־פלא להצלחה במישור הציבורי. בוודאי שלא כרטיס־כניסה אל מרכזי השלטון וההשפעה.

למצוא תרופה אחרת

אף כי השניים נעלמו, למעשה, מן הנוף הציבורי, הם ממשיכים לפעול מאחורי־הקלעים. תקופת־המחאה נראית עתה בעיניהם כנסיון מרתק, שלא עלה, אולי, יפה — אבל העלה על סדר־יומה של המדינה את מצעיה טעוני־המרפא, שאיש לא נתן עליהם לפני כן את דעתו. לפחות לא בקול רם. העובדה שהנסיון הראשון למצוא להם תרופת־פלא לא הצליח — אינו מוכיח, לדעתם, שהפצעים אינם קיימים. הבעייה היא, איפוא, למצוא תרופה אחרת, יעילה יותר. — ולחיפושים אחריה מקדיש עתה כל אחד מהם את מיטב זמנו ומירצו.

אסא קדמוני מתגורר בדירת־רווקים קטנה ומוזנחת בצפון תל־אביב, שבה הוא מנהל אורח־חיים כמעט ספרטאני. מאז חזר ארצה מסיבוב בעולם, חודשיים לפני המלחמה, כמעט לא עבד לפרנסתו אף יום אחד. הוא הוציא על חסכונותיו שלו כמעט את חסכונותיו, ואם לא ימהר למצוא לעצמו עבודה, לא יהיה לו עוד מעט ממה לחיות. אבל נראה שהדבר אינו מטריד אותו יותר מדי. מפני שמאז חדל לשבות מול מישרדו של השר חיים בר־לב, הוא שקוע ראשו ורובו בספרים. אלה הם, לרוב, מחקרים היסטוריים ופוליטיים, ביוגראפיות של אישים ומצביאים, שמהם הוא שואב את השראתו ואת אוצר־הדימויים שלו. הוא ניסה למצוא לעצמו עבודה אבל לדבריו, איש אינו שש כיום להעסיק עושי־צרות כמותו.

מדי פעם מתכנסים בביתו חוג חברים, רובם סטודנטים ובעלי מקצועות חופשיים, כדי להעניק תנופה מחודשת לתנועת־המחאה, שרישומה אינו ניכר עוד. אבל ללמוד נסיון, מנסח אסא שיטה אחרת: במקום לצאת לרחוב ולעשות גלים — הוא סבור כי מיטב לגבש מצע מוסכם, ליצור את הכלים האירגוניים, ורק אחר־כך להסתער חלאה. בלי אלטרנטיבה רעיונית ובלי מכשיר שבכוחו לממש אותה — שוב אין, לדעת מי שערך הפגנות־יחיד, כל ערך להפגנות־עם.

בלי תכלית פוליטית

„רק קומץ קטן מתוך האנשים שבאו להפגנות הגדולות הבינו, שעל הגוף הזה ששמו תנועת־מחאה לחתור בהתמדה אל השלטון", הוא יכול לומר כיום, כמי שלמד מן הנסיון. „רוב החברים יצאו לרחוב מפני שלא היו שבעי־רצון מתוצאות המלחמה, ובקשו לתת ביטוי למורת־רוחם, שהצטברה אצלם בלב. אין פלא שגוף כזה התמוטט כעבור חודשיים". לדבריו, נמנה הוא עצמו עם אותו קומץ, שראה את הדברים בפרספקטיבה פוליטית, אבל עמדותיו נישארו תמיד במיעוט. הרוב הסתפק במחאה לשמה, וראה בה ביטוי להלכי־הרוח, שאין מאחוריהם תכלית פוליטית ברורה ומוגדרת.

על רקע זה החליט, איפוא, אסא להקדיש את עיקר מרצו ליצירת המיסגרת ולגיבוש תוכנה. הוא מרבה להיפגש עם צעירים, בעיקר אלה שעומדים לפני גיוס — לא רק מפני שאצלם גילה פתיחות־יותר ונכונות לקלוט רעיונות חדשים — אלא מפני שהוא מאמין עתה שהשינוי הגדול אינו דבר ליום או ליומיים, אלא עניין לשנים ארוכות.

אסא מצא דרכים להידברות עם סטודנטים, שאי־שביעות הרצון שלהם היא בעלת מיגוון מוטשטש ואקדמי. ועם בני־שכונות, שהמועקה שלהם יונקת מן הפער החברתי. בביתו מתכנס, לפי שעה, רק פורום קטן ואנונימי, שמנסה לגבש מעין מצע. לדעתו, הוא יהיה שונה מכל מצעי המפלגות — מפני שקנה־המידה המנחה אותו משוחרר כליל מאמונות ומהשקפות עולם התלויות באינטרסים ובקבוצות־לחץ, ומושתת על עקרונות של חשיבה רציונאלית. „בלי ריענון המחשבה", אומר אסא, „בלי בדיקה מחודשת של כל האמיתות והצבת פתרונות חדשים ורציונאליים לבעיות שעומדות בפני החברה והמדינה, נלך כולנו לאבדון — מפני שהפתרונות הישנים אינם עונים עוד לצרכי הזמן והתקופה. ההיערכות לקראת מלחמת יום־הכיפורים רק מדגימה עובדה זו". זווית ראיה זו היא המעניקה לפעילות השקטה שלו תאוצה, חרף הכישלון הראשון — ומזינה את האמונה שלו בכישרון וביכולת של בני דור המדינה להתייצב בשנות ה־80 ליד הגה השלטון, כאשר הם עצמם יהיו בשנות ה־40 וה־50 לחייהם.

בחממה של האוניברסיטה

קשה לתאר שני ניגודים אנושיים קוטביים יותר מאסא ומוטי. הראשון, צבר תל־אביבי, עשה את דרכו הטבעית מבית־הספר החקלאי אל הקיבוץ ומשם אל יחידת הצנחנים. הוא הצטייר בעיני חבריו כסיטר, שוויצר, חברמן — הדמות הקלאסית מיחידות־העילית של צה"ל. אסא העריץ את מאיר הר־ציון, וכמו רבים מחבריו ליחידה ערך מסעי־הרפתקאות ברחבי־הארץ, חלם להגיע לפטרה, ולא החמיץ אף פעולת־תגמול, גם אם הצטרף אליה על־דעת עצמו. אין פלא, איפוא, שסרן אסא קדמוני ראה את עתידו בשורות צבא־הקבע עוד לפני שהתגייס. כאשר נטש את הרעיון הזה, בניגוד לתוכניותיו המקוריות, היה זה אך טבעי שהצבר שוחר ההרפתקאות יעלה את מקומו כציד הסוהר, כדי לנצל את התהומות ולהסתובב בעולם.

מוטי אשכנזי הוא טיפוס אחר לגמרי. הוא עשה את שירותו הצבאי ביחידת נח"ל מוצנח, והגיע עם לקצונה — אבל מעולם לא ראה את עתידו האישי בשורות הצבא. מוטי שייך לדור האינטלקטואלים הצעירים, שצמח בחממה של הקאמפוס האוניברסיטאי, וניסה למצוא בו גם את עתידו האישי. הוא מדבר לאט, בשקט, בלי הרבה התלהבות, כמי שמטיל ספק גם בדבריו שלו — והאוניברסיטה מבצבצת היטב כמעט מכל מישפט בן עשר מלים. הרומאנטיקה שהוא מביא, האנאלוגיות שהוא מעלה, ההשוואות שהוא עושה, מעוגנות תמיד באסוציאציה אקדמית. אם הוא אומר שקשה מאוד להנהיג תנועה חדשה המערערת על מערכת הערכים וההתפישות המקובלות — הוא ממהר להשוות את קשיית לניסיונו של פיסיקאי צעיר, שהאקסיומה החדשה שלו מנסה לערער את כל הנחותיו המוסכמות של המדע — ועל כן רק טבעי שאינו מתקבל בהתלהבות גדולה על־ידי עמיתיו המבוגרים, היושבים מאחורי אקסיומות מקובלות, שבהן מעוגנות כל עבודותיהם המדעיות וכל הקאריירה האישית שלהם. השאלה היא, איפוא, אם אותו מדען צעיר ימצא בעצמו את הכוחות הנפשיים להתייצב מאחורי האמת שלו ולהכריז לעצמו ולאחרים: „ובכל־זאת, נע־נועת".

אלמלא ניענשו בשריפה, כאשר כל אחד ערך את הפגנת־היחיד שלו מול מישרדי הממשלה בירושלים, כ־ריב להדיא שלומי ואסא לא היו יודעים איש על קיומו של רעהו. כבליזאה, הם מדברים כיום כמעט באותה שפה, שואפים אל אותה מטרה, מקדישים לה את עיקר זמנם. האינטלקטואליזם של אסא מדגישה את רוח־הדברים, את האינטגראציה. הליפוש האלכדי של מוטי מעניק לתוכנם פרספקטיבה מתאימה. השניים משלימים זה את זה, למרות שאין ביניהם כמעט שום קשר.

מאבק הגוף במחלה

מוטי מתייחס אל העבר הקרוב כאל ביטוי חיצוני, שאסור להגזים בחשיבותו ולתלוש אותו מן ההקשר הטבעי. הרושם הכללי שהמחאה גוועה נוצר, לדעתו, מנטייה שטחית לבחון התהליך חברתי רק על־פי הביטוי החיצוני. האנאלוגיה שלו ברורה מאוד: „זה היה סימפטום של מערכת חולה — אבל בשום אופן לא התרופה. תנועות־המחאה היו כמו חום בגופו של אדם חולה. החום מעיד על המאבק של הגוף במחלה, אבל אינו התרופה. נצא לרגע מתוך ההנחה שתנועות־המחאה באמת גוועו. האם זהו סימן שהמערכת הי־ לקוייה הבריאה פתאום?"

מוטי טוען שהוא מוצא כיום הקצבת במקומות רבים: בתנועה הקיבוצית, בתוך המפלגות, בקאמפוס האוניברסיטאי, בשכונות העוני. המסקנה שלו: „הסימפטומים של התפרדות בין המערכת השלטונית הקיימת לבין ליקוייה, קיימים בכל תחום, בכל מיגזר. תנועת־המחאה היתה עדות להתמודדות הזאת. אם היתה זו עדות כרשיכה או לא — את זה יקבעו היסטוריונים. אני סבור שפלי ועל חברים אחרים להישאר עדות מתמדת להתמודדות הזאת, ולשמש כל הזמן כעין קאטאליזאטור לתהליך ההבראה".

הוא סבור, בערך כמו אסא, שבתהליך הזה נימצא בהתחלתו. אסור לעכב אותו בכבת שנים, אפשר לפי עוך אותו לאורך תקופה קצת יותר ארוכה — אבל אי־אפשר, לדעתו, לבגוע אותו. הפרובלמאטיקה המסובכת של החיים במחצית השנייה של המאה ה־20, בחלק זה של העולם, היא הרבה יותר מורכבת מכדי שמערכת ישנה ולקויות תהיה מסוגלת, לדעתו, להתמודד עימה. על כן הוא היה רוצה לסייע עתה בהקמת גוף המבוסס על מקורות שונים של אי־שביעות רצון — שיזעזע את המערכת בצורה קבועה, ויציע אלטרנטיבה קונסטרוקטיבית.

זוהי, איפוא, הסיבה שהוא התרחק מעט מכל עיסוקיו האישיים. „המצב במדינה נראה לי הרבה יותר קריטי מכדי שאנשים שאיכפת להם, אנשים בעלי הדעות ותשומת לב לכל הסכנות המאורבות לשיתוקה, יוכלו להסתגר בעיסוקיהם הרגילים", אומר מוטי. „וכל כמה שאני מרבה לחשוב על כך, אני מגיע למסקנה שהפרט אינו יכול להסתגר בתוך מערכת סטרילית — מפני שכל מה שמתרחש בתוך המערכת הכללית יקבע במידה רבה את גורלו האישי".

תחנות־ביניים אפורות

זהו, אומרים, רק ניסוח אלגאנטי, שמאחוריו מוסה עתה מוטי לפלוש אל הפוליטיקה ויהי־מה. אבל המיכשולים גדולים הרבה יותר מכפי שנראו אי־פעם. המסלול המקובל, המוליך אל מוקדי הכוח וההשפעה בישראל, עובר בתחנות־ביניים של עסקנות מפלגתית אפורה ונטולת ברק, שאותן צריך לעבור בסבלנות והוך הקפדה על כל כללי המישחק. לבני גילו, אנשי המישמרת הצעירה במפלגת־העבודה, לקח 13 שנה כדי לשלוח נציג אל הוועדה המרכזת של ההסתדרות. ויותר מעשר שנים כדי לכבוש ראשות סניף או מחוז. הבולטים שבהם כמו יחיאל לקט, עוזי ברעם וכיבה חריש, התבשלו שנים ארוכות במיץ המיפלגתי — לפני שהגיעו אל עמדת־זינוק כסריפה. ודרכם העיקרית אל מוקדי הכוח וההשפעה עדיין לפניהם. מעט מאוד יחידי־סגולה מסוגלים לעבור את הדרך הזאת בקפיצה מטאורית. אחרים מהם, כמו עזר ויצמן, שברו בדרך את הראש. האם מוטי ואסא חסרי הנסיון יוכלו לעשות זאת?

אסא טוען שפעילות במיסגרת מפלגתית מחייבת השתתפות עצמית בתוך מערכת של אינטרסים, אינטריגות ואידאולוגיות בלתי־רלוואנטיות. לדבריו, אי־אפשר להציב אלטרנטיבה בתוך מסגרת רעיונית ואירגונית קיימת. מוטי סבור שגם אם הדבר היה אפשרי — הדרך הזאת הכוזה, למעשה, באנשים ובתכנים עם תפישה חדשה, המערערת על זו המקובלת, לא הצליח לעבור דרכם.

תהליך־ההבראה מתחיל להצטייר בעיניו כשבירת המיסגרות האלה במקום הצטרפות אליהן. באינטרפרטציה שלו: „אל תוך המערכת החדשה, שהייתי רוצה להשתתף בהקמתה, יתנקזו במהלך הזמן יובלים של אי־שביעות רצון מתוך המפלגות השונות. אני מוצא כיום אוזן קשבת בחוג במפלגת־העבודה ובתוך הליכוד. הצטרפות למפלגת־העבודה, למשל, פירושה הצטרפות למאבקי־כוחות בלתי רלוואנטיים — בעוד שהקמת בסיס למערכת חדשה פירושה יצירת בסיס להתייחסות רלוואנטית מכיוונים שונים".

מוטי ואסא אינם מרבים לדבר על כך. אבל התמונה המצטיירת מתוך דבריהם חושפת את שורשי המוטיבציה המניעה אותם. אין זה מיקרה שהם מרבים לדבר ולחשוב על הצבא, למתוח עליו ביקורת קשה ולראות בו מודל מוקטן של החברה הישראלית כולה. מוטי סבור שהצבא הוא, בחוקה הנצחית, הפוקוס של החברה כולה. כל מה שנעשה בחוץ משתקף בו, וכל מה שנעשה בו משתקף בחוץ. שניהם התחילו עם ביקורת על הצבא — וגיבשו לעצמם דפוסי מחשבה כוללת וחובקת עולם. מוטי מספר, שהציע בשעתו בין גם נסויים לטיפוח רוח־היחידה שלו ולהעלאת המוראל של אנשיו, שלכוונת להסדיר אותם לצוות להם בעל מוטיבאציה גבוהה יותר. לדבריו, הובאה הצעתו לדיון קצר ובלתי־ממצה וניקברה בתוך סבך של נהלים, אדישות ואי־רצון להתמודד עם מחשבה יחידה המעמידה בסיכון שאלה אמיתית יסודות ודפוסי מחשבה מקובלים.

מתקשים לפרוץ דרך

הוא חוזר וטוען, שהקרב על מוצב־המזח שלא נפל — לא נחקר עד עצם היום הזה. ואיש לא הסיק ממנו לקחים. איש לא בדק כיצד עלה בידו להחזיק בו ואם בכלל נהג לצורה כאשר הפר הוראות מפורשות. בפי אסא מעניות דומות על קרבות, שבהם נטלה חלק יחידתו ושהיו, לדבריו, בעלי חשיבות בלתי־רגילה בתיכנון לטווח רחוק. „זה מה שקורה בצבא", אומר מוטי. „וזה מה שקורה בחברה כולה".

הביקורת מפי קצינים שמתחילים עם הצבא וגומרים עם כל העולם אינה תופעה ישראלית מקורית. הצבא הסובייטי, שחזר בראשית שנות ה־50 מן המערכה על ארץ־ישראל, היה מלא קציני־צבא צעירים, שהשמיעו דברים דומים מאוד והלכו כמעט באותה דרך. הם האשימו כתבוסה את הפיקוד העליון, את המנהיגות הפושתתת, את המישטר המלוכני, את דפוסי המחשבה המקובלים, את המיבנה החברתי כולו — והצמיתו מתוכם את „הקצינים החופשיים". אין זה מיקרה שהדמות הרומאנטית ביניהם, רב־סרן אלמוני בשם גמאל עבד אל־נאצר, היה מגיבורי המערכה בכיס פאלוג'ה. ההתריאציה המצרית על המוצב שלא נפל, הפלחמה מעניקה. כנראה, תאוצה בלתי רגילה לסאחיהם הפוליטיים המכוסים של גיבוריה. ההמונים הביתה מתוך הכרה ברורה, שהם מסוגלים לנהל את ענייני החברה באותה מידה של הצלחה, כפי שניהלו את ענייניה בשדה הקרב. פיסדות המימשל והמינהל בארצות־הברית מלאים דמויות כאלה. הבולט מכולם היה אולי קצין צעיר בשם ג'ון קנדי, שחזר ממלחמת העולם וקפץ ישר אל המסלול, שהוליך אותו בסופה של הדרך לבית־הלבן.

מקבילים הישראלים של התופעה הזאת מתקשים, לפי שעה, לפרוץ לעצמם דרך. רבים מאלה שנירתמו לפעילות במסגרת תנועת־המחאה היו לא רק קציני צבא מצטיינים, אלא נימנו גם עם הטיפוס הקלאסי של הישראלי המצליח. היו ביניהם מדענים ואנשי עסקים, אינטלקטואלים ואנשי מינהל. אחדים מהם היו סבורים לפתוח בראשית הדרך, שזוהי ערובה מספקת גם להצלחה במישור הציבורי ובזירה הפוליטית. ניכת הזילזול שלהם כלפי המפלגות והעסקנות ניזונה, במידה רבה, מביטחון עצמי על רקע הצלחה אישית. מוטי ואסא מתקשים, אגב, עד היום להבין כיצד עסקני מפלגה אפרוריים עולים על צעירים דינאמיים בעלי עבר צבאי מזהיר וכישורים אינטלקטואליים מתאימים. מוטי מגדיר את כשלונה של תנועת־המחאה כאי־יכולת לממש, לפי שעה, את הפוטנציאל הטמון בה — מפני שלא הצליחה להם מכשיר פוליטי אפקטיבי.

השאלה היא אם שני צעירים הדורי רצון טוב, שהתפכחו מן האשליה הראשונה, מסוגלים להקים מכשיר כזה.

מוטי אשכנזי (משמאל) ואסא קדמוני בעת שביתת־המחאה שלהם בירושלים
הפעולה נמשכת מאחורי הקלעים

הידיעות שהרמטכ״ל ראה אותן לראשונה רק בוועדת אגרנט

✶ יום לפני המלחמה בחן שר הבטחון דאז, משה דיין, את המידע שהוצג בפניו וקבע, כי המצרים ב„מין מערך שהולך לצליחה במאה אחוז"

✶ ב־5 באוקטובר ביטל הרמטכ״ל את החופשות בחזיתות, הכריז כוננות מלאה בחיל האוויר וביקש להפעיל את גלי צה״ל ביום־הכיפורים — אך ההצעה ניגנזה מחשש ל„פאניקה"

✶ גולדה שלחה לקיסינג'ר שדר על המצב הבטחוני החמור, בו הזהירה מפני תוקפנות ערבית, אולם שר החוץ האמריקני „הכניס המיסמכים לכיסו והלך לישון"

יום חמישי, 4 באוקטובר 1973

בלישכתו של שר הבטחון מתקיים דיון על המצב ברמת־הגולן. הכל מודעים לכך, שסכנה נשקפת למקום מצד הצבא הסורי. לכן נזקק חבל־ארץ זה לתיגבור הגנתי רציני.

רקע: משה דיין מגלה כל העת רגישות מיוחדת ל־רמת־הגולן. הוא חדור חרדה לאפשרות של הצלחות ערביות מקומיות ברמת־הגולן. שותפים לחרדתו זו היו הרמטכ״ל, רב־אלוף דוד אלעזר, ואלוף פיקוד ה־צפון, יצחק חופי. חופי התריע כבר חודשים ארוכים על הסכנות הצפויות לאיזורי פיקודו.

את סומכי לחרדה הכללית נתן דיין, כאשר ביקר בערב ראש־השנה — יום רביעי, 26 בספטמבר — בישובי רמת־הגולן, בחברת הרמטכ״ל. אל מול מצל־מות־הטלוויזיה, התריע השר על ההתעצמות הגדולה של הסורים, שמטרתה ברורה וידועה. (לפני צאתם לרמה, התנהל ויכוח בין שר הבטחון לבין הרמטכ״ל, אם להיזדקק לטלוויזיה. הרמטכ״ל גרס, כי ניתן לבצע את הסיור ולהזהיר את הסורים מבלי להיזדקק למסך הקטן, כי „הדבר פשוט יקלקל את החג ליהודים". דיין גרס אחרת).

ובישיבת מטכ״ל, ביום ראשון, 30 בספטמבר — בין כסה לעשור — הצביע ראש אגף המיבצעים, אלוף ישראל (טליק) טל, על הסכנה הצפויה לרמת־הגולן. הוא אמר: „יש סכנת מיתקפה ברמה ויכולים (הסו־רים) לעשות פעולות כיבוש חלקי. גם אם נהרוס להם יעדים בעומק (סוריה) — זה עלול להיות ניצחון לסו־רים, אם יצליחו לקחת חלקים ברמה".

הדאגה לרמה מתבטאת, איפוא, בתיגבור כוחות צה״ל במקום, בהחדרת מיכשולים אנטי־טנקיים, בהגד־לת מספר הטנקים והארטילריה.

בגין: „אל תשתמשו במונח סבירות נמוכה"!

רמת־הגולן ניצבת במרכז דאגת משרד הבטחון ו־צה״ל. היא ממילא נחשבת לשטח ישראלי מובהק, בבחינות רבות. אין כל השוואה בין הרמה לבין חצי־האי סיני. לבד מכך, התפיסה המונחת ביסוד הערכותיו וקביעותיו של אגף המודיעין אומרת, כי סוריה לא תצא למלחמה כוללת בלעדי מצרים. איש אינו חושב על אפשרות קרובה של מיתקפה מצרית־סורית משולבת. עיני צה״ל נשואות לעתיד.

ההתעצמות הערבית הגוברת והולכת מדליקה נורה אדומה. על רקע זה גורס הרמטכ״ל, למשל, כי יש לבצע שינויים בתוכנית־העבודה של צה״ל לשנים 1973־1974, לקראת שינוי ביחסי־הכוחות בשנת 1975.

על אף זאת, יש „תגוורות" בליבם של אישים קוב־עים, והדברים באים לידי ביטוי בדיונים פנימיים. שאלת מלחמה אפשרית מנקרת היטב — והדבר עולה דיורד פעמים רבות.

באוגוסט 1972 אמר „דדו" — והדבר מופיע ב־מיסמכים — כי אי־שם, בשנת 1973, עלולה ישראל לעמוד בפני בעיה של חידוש האש. מועד צפוי לכך יהיה, לדעת הרמטכ״ל, לאחר שנשיא מצרים, אנואר סאדאת, ינסה לזכות באיזה שהוא הסדר נוח. הוא לא יצליח — ואז תיסכולו יהיה גדול יותר. הדבר יביאו לפתיחת באש.

ביום שישי, 18 במאי 1973, קיימה ועדת החוץ והב־טחון של הכנסת דיון ממושך, שנמשך בישיבות נוספות. נושא הדיונים התייחס, בין השאר, למלחמה אפשרית. ראש אמ״ן, אלוף אלי זעירא, טען שיש שלוש דרכים אפשריות לחידוש האש:

- פעולות ספוראדיות — האויב ינקוט צעדים צבאיים שלא יביאו לידי הידרדרות, ועם זאת, יחריפו את הסיכסוך. זאת — כאמצעי לזירוז ההתפתחות המדינית, אם מצרים תחפוץ בכך.
- חידוש מלחמת־התשה.
- מלחמה כוללת.

הרמטכ״ל גורס, כי שתי האפשרויות הראשונות אינן ריאליות. לדעתו, יהיה בהן רק להחמיר את מצב המצרים. עם זאת, הוא לא הוציא מכלל אפשרות „ביכוש דוגמים פה ושם" על־ידי המצרים. מאידך, טען רב־אלוף אלעזר, כי באופן עקרוני, פתיחת מל־חמה על־ידי המצרים תעניק להם מרחב־מחיה לכמה שנים ותחזיר לה את ההגמוניה שהיא כה זקוקה לה.

באותו מעמד נקט ראש אמ״ן במטבע לשונית מקובלת בחוגי המודיעין, לפיה יש „סבירות נמוכה" לאפשרות של פתיחת מלחמה כוללת.

חבר הוועדה, מנחם בגין, השיג חמורות על מונח זה. הוא העיר: „מונחים טכניים, שכתוצאה מהשימוש בהם הם מתחילים לחיות חייהם. זו הסיבה שהייתי ממליץ לא להשתמש במונח סבירות נמוכה".

חבר הועדה נוסף, יעקב חזן, הצטרף להשגתו של בגין. לימים סיפר חזן: „עם אלה שסברו בקיץ, כי סבירות המלחמה גבוהה, נימנה, יחד עמי, גולדה מאיר ומנחם בגין".

(לאחר מלחמת יום־הכיפורים, בעודו מכהן כעוזר ראש אמ״ן, הופיע תת־אלוף אריה שלו בפני ועדת החוץ והבטחון של הכנסת. הוא חזר והשתמש במונח „סבירות נמוכה". חבר הכנסת בגין הפסיקו והעיר בערך כך: מהיקף זה, כוונה זה אינו פופולרי, ואבי־קשך לא להשתמש בו עוד).

אמ״ן לא התייחס לידיעות כאל התרעה

באותו חודש מאי שלפני המלחמה, מספר ימים לאחר דיון בוועדת החוץ והבטחון, אמר דיין בישיבת מטכ״ל, כי יש להביא בחשבון את חידוש המלחמה בחצי השני של הקיץ הזה. הוא הציע להתכונן ל־מלחמה, כשאלה המאיימים לפתוח בה הם מצרים ו־סוריה.

על אף תחושה זו של המוסמכים על בטחון ישראל

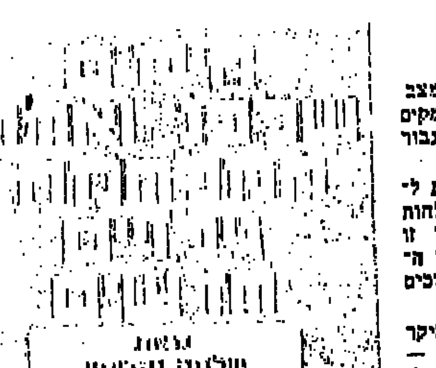

— מהתנבאות שלא תיפרוץ מלחמה עד לחשש שהנה היא מתקרבת ובאה — היה אמ״ן איתן בדעתו בדבר „הסבירות הנמוכה" של המלחמה.

כוחו של אמ״ן והעומד בראשו בא לו מתוקף העובדה, שעד לפריצת מלחמת יום־הכיפורים, הוכחו הערכותיו כנכונות. הבולט שבהן היה במאי 1973, כאשר ניתקבל מידע שהתריע על מלחמה. הרמטכ״ל נקט באמצעים לקדם פני מלחמה, שעלו למשק ה־מדינה 61 מיליון לירות. אלוף זעירא גרס את ההיפך. מלחמה לא פרצה. ידו של זעירא היתה על העליונה.

בוועדת־אגרנט הואשם רב־אלוף אלעזר, כי לא עשה מאמץ של ממש להגיע להערכת־מפקד משלו. בין השאר, הצביעה הוועדה על כך, כי בלישכתו של הרמטכ״ל ניתקבל מידע חשוב, שלא נישקל, כנראה, על־ידו כראוי.

פסיקה זו עתידה לשמש נושא לחילוקי־דיעות חרי־פים בין הרמטכ״ל לבין ועדת־אגרנט. סיפר רב־אלוף אלעזר לאחר המלחמה: „בבדיקה לאחר המלחמה מצא־תי ידיעות התרעתיות שדיברו על מלחמה. לפ־ני המלחמה היו כמה ידיעות שהיוו התרעה קונקרטית על מלחמה מעשית. ידיעות אלו היו בעלות חשיבות מודיעינית מדרגה עליונה. נכון שאמ״ן לא חייב להראות לרמטכ״ל את הכל. הוא מקבל את ה־ידיעות הזורמות אליו ומעריך את נכונותן וחשיבותן. יש גם ידיעות שאינו משתמש בהן. היו הרבה ידיעות חשובות המצביעות על הכנות מלחמתיות בתעלה. אמ״ן לא התייחס אליהן כאל ידיעות התרעתיות, אלא כאל נתונים טכניים המצטברים למערכת כוללת".

ידיעות אלה הוצגו לרמטכ״ל בעת עדותו בוועדת־אגרנט. הוא השיב, כי עיניו רואות אותן לראשונה. לימים יסביר דדו: „הגעתי לאותן מסקנות של אמ״ן, כי לא ראיתי את הידיעות שיכלו להזים מסקנות אלה".

כך או אחרת: התחושה הכללית, המוסכמת על הכל, שמלחמה לא תיפרוץ עתה, בעתיד הקרוב ביותר. הדברים באים לידי ביטוי בפגישה הנערכת היום — יום חמישי, 4 באוקטובר — בין שרי החוץ של ארצות־הברית וישראל, בניו־יורק.

הרוסים מפנים את משפחות יועציהם מסוריה

לאבא אבן, השוהה בניו־יורק מאז ספטמבר בשל עצרת האו״ם, נועדה מראש פגישה עם עמיתו, ד״ר הנרי קיסינג'ר. הנושא: „יוזמה פוליטית אמריקנית" הצפויה בקרוב במזרח התיכון.

למעשה, היתה אפשרות לקיים את הפגישה כמה ימים קודם לכן, אך אבן העדיף כי זו תתקיים לאחר שקיסינג'ר יספיק לשוחח עם שרי החוץ הערביים. פגי־שתם נערכת במלון־הקבע של קיסינג'ר בניו־יורק, „וולדורף אסטוריה". זו לאבן הפעם הראשונה להיפ־גש עם קיסינג'ר בתפקידו החדש כשר חוץ.

בחיוך על פניו אומר קיסינג'ר לאנשי פמלייתו: „פה, יש לפחות שר חוץ אחד (אבן), אשר מסכים להכיר אותי לפני שהייתי מזכיר המדינה (שר החוץ), ושיכיר אותי אפילו כשאפסיק להיות מזכיר המדינה..."

בשיחתם סוקרים שני השרים את המצב הפוליטי במזרח התיכון. במרכז השיחה עומדת הערכתו של

אבא אבן: „קיסינג'ר אמר לי, יומיים לפני המתקפה המצרית־סורית: „שום דבר דרמטי לא יקרה באוקטובר""

בכתבה הראשונה בסידרה, שפורסמה ביום ו' שעבר, שוחזרו הדיונים באגף המודיעין, במטכ״ל ובקבינט המלחמה, ביום 30 בספטמבר וב־1־3 באוקטובר אשתקד.
בדיונים אלה, נמסר מידע על מערכי האויב בצפון ובדרום, והמסקנה הכוללת היתה ש־מלחמה לא תיפרוץ.
הכתבה השניה, המתפרסמת היום, משחזרת דיונים שנערכו בדרגים הבטחוניים והמדיניים יומיים לפני פרוץ המלחמה.
החומר הכלול בשתי כתבות אלה מתפרסם לראשונה בפירוט כה רב — וחלקו הניכר לא ראה אור עד כה.
יצויין, כי בכל חומר בנושא דומה שוררות מיגבלות מובנות בפירסום מלא.

קיסינג'ר לאבן: „לכם, בישראל, יש בחירות בסוף אוקטובר. בלאו הכי לא יקרה שום דבר דרמטי ב־אוקטובר. לכן אני מציע שאם תוכל, תשוב הנה בחודש נובמבר, לאחר הבחירות בארצך. דיברתי עם שר החוץ המצרי, ד״ר זאיאת, והוא יהיה מוכן לשוב לכאן בנובמבר, או להישאר כאן עד אז. ואז — אולי נדבר לא בניו־יורק, אלא בוואשינגטון".

בנושא השיחה בנובמבר — מוסיף קיסינג'ר — יסוב על הסדר־כוסי או הסדרי־ביניים במזרח התיכון. ההוכ־נית שטירטט היתה דומה למה שאחר כך נודע בציבור כוועידת־ז'נבה.

שני השרים מתייחסים לעובדה, שכשזור מתרחש בקווי־החזית בין ישראל לשכנותיה. קיסינג'ר אומר, שלפי ההערכה המודיעינית שיש עימו, מלחמה איננה צפויה באופק הקרוב. אבן מסכים עימו ואומר, כי זוהי גם הערכת המודיעין הישראלי.

אור ליום שישי, 5 באוקטובר

ישראל תוהה על פינוי מהיר של נשי וילדי ה־יועצים הסובייטיים מסוריה. מטוסי חברת־התעופה ה־סובייטית „ארופלוט" טסים בד בבד למצרים, כנראה, לאותה מטרה.

במטכ״ל נידלק אור אדום.

סמוך לשעה 7 בבוקר. הכוחות המצריים בתעלה, שלפי המידע בישראל נמצאים בתרגיל רב־זרועי, נכנ־סים למערך־חירום חסר־תקדים.

8 בבוקר. הרמטכ״ל מזמן דיון בלישכתו. המשתת־פים: ראש אגף המודיעין, אלי זעירא; ראש אגף המיבצעים, ישראל טל; מפקד חיל האוויר, בני פלד; וגורמים נוספים.

הנוכחים מתייחסים, כמובן, ליציאה המהירה של משפחות היועצים ולמערך־החירום הפתאומי שבחזית המצרית. עדיין אין הערכות ברורות על המתרחש. ההערכות הקיימות („הקונצפציה") חוזרות על עצמן: מצרים לא תצא למלחמה נגד ישראל, אלא אם כן תבטיח לעצמה תחילה יכולת אווירית לתקוף את ישראל בעומק; סוריה לא תצא למלחמה כוללת על ישראל, אלא בעת ובעונה אחת עם מצרים.

עדיין מאמינים בישראל, שמצרים וסוריה חוששות מפני ישראל. שמצרים דואגת פן ישראל תנצל את התרגיל שהיא עורכת לצורך ביצוע מיתקפה עליה. כל הסימנים מעידים — גורסים בישראל — שהמצרים וה־סורים לא יתקפו. לא, אין יודעים מדוע הסובייטים מוציאים את נשיהם וילדיהם.

שוקלים לכאן ושוקלים לכאן, עד שהרמטכ״ל אומר בערך כך: אין לי מספיק הוכחות, שאין להם כוונות התקפיות. כל מה שהם עושים יכול לחיות באותה מידה סימנים הגנתיים והתקפיים. לכן, יש לעשות מצב כוננות רציני: לבטל את החופשות בשתי החזיתות, בחיל האוויר ובחיל הים, להעמיד את כל החיל הסדיר בכוננות מלאה.

דדו שואל את זעירא אם יש לו הוכחות שלא תפרוץ מלחמה. לא, הוכחה כזו אין. אבל לאמ״ן יש סימנים העשויים להתפרש ההיפך.

במהלך דיון זה מתקשר מזכירו הצבאי של שר הבטחון, תת־אלוף יהושע רביב, לעמיתו, מזכירה

הקאנצלר האוסטרי, קרייסקי: „יום לפני המלחמה אמר לי השר המצרי פאהמי: „עד סוף השנה תיפרוץ מלחמה בין ישראל למצרים""

הצבאי של ראש הממשלה, תת־אלוף ישראל ליאור, ומעדכן אותו בהתפתחויות.

שעה 9. הישיבה השבועית הרגילה בלישכת שר הבטחון. הנוכחים: משה דיין, רב־אלוף אלעזר, עוזר השר, צבי צור; אלוף זעירא; אלוף טל; מנכ״ל משרד הבטחון, יצחק עירוני.

סוקרים את השינויים שחלו בהערכות המצב בתעלה, מחד, והוצאת משפחות היועצים [illegible] מאידך.

הרמטכ״ל מוסר על ההוראות שהוציא כבר: [illegible] חופשות בשתי החזיתות, הצבת חיל האוויר בכוננות מלאה, תיגבור מערכי החזית.

„יש לי נטייה", אומר הרמטכ״ל, „לעשות [illegible] כוננות רציני". שר הבטחון משבח את דדו על [illegible] היו. „ליום־הכיפורים — כל מה שעשית זה [illegible] (לפי גירסה אחרת הוסיף דיין: „יותר טוב [illegible] תעשה עוד יותר"), צריך להוסיף לזה — [illegible] שיהיה קושי — הליקופטר על מנת שיעמוד [illegible] אם נצטרך להגיע לאיזה מקום בחזית".

דיין מצר על כך שמחר, יום־הכיפורים, הכל [illegible] תק. יתכן שיהיה צורך ליצור אווירה ציבורית [illegible] ו„הצרה היא שמחר אין עתונים ורדיו".

דדו, מסכים. אך מציע, כי יש מיגבלות [illegible] כיפור. הארץ תשותק מזור.

דיין מרגיע ואומר, כי לו זה לא מפריע.

דדו מציע, שיפעילו את גלי צה״ל. אבל [illegible] פרקי תהילים כל שעתיים, כדי שיהיה קשר [illegible]

דיין: „צריך להודיע לכולם, שישמעו [illegible] צה״ל. (הרהור שני) אבל זה יצור פאניקה [illegible] נודיע. מי ישמע פרקי תהילים?".

דדו: „אנו מקדמים צוותים לקו החזית"

שר הבטחון מתעניין לדעת, אם ראש [illegible] מקבלת דיווחים בהתאם. הוא מציע להיוועץ [illegible] המצב. לדעתו, על ישראל ליצור אליבי, [illegible] גיוחה, שהיא איננה מתכוונת לעשות מאומה. [illegible] עניין יציאת משפחות היועצים הסובייטיים. אין [illegible] לדיין, בטחון שמשהו לא מסתתר מאחורי צעד זה.

לדעת דיין, אין להזיז כוחות אלא אם כן [illegible] ודאות שתיפרוץ מלחמה ממש. הוא הסביר, כי [illegible] כוחות יכולה להצית אש. ולכן הציע להתחזק [illegible] אמריקנים בתמונה, פן יקראו לא נכון את [illegible] בתשובה לשאלות, אומרים הרמטכ״ל ועוזר [illegible] צור, כי ישראל איננה חסרה בהווה דבר [illegible] אמצעי־לחימה.

דיין מציק: ואם אחרי שלושה ימי־לחימה [illegible] דבר שניזדקק לו ביום־הלחימה החמישי?

שאלות נוספות הן בתחום הכוננות. „כולם בכוננות", אומר הרמטכ״ל.

לפני השעה 10, בלישכתה של ראש הממשלה. פגישה זו נערכת לפי בקשת גברת מאיר. [illegible] מידע נוסף לזה שמסר לה מזכירה הצבאי.

ראש אמ״ן גורס, כי ההתפנות הסובייטית [illegible] אולי, מחשש מצרים וסוריה מפני התקפת ישראל. להערכתו, יש דברים בישראל העלולים ליצור [illegible] אצל מצרים וסוריה.

„הם חוששים", אומר זעירא.

העצם — שמור בפי הסורים הטעם המר של [illegible] 13 המטוסים ביום ה־13 בספטמבר; תרגיל צנחנים שערך צה״ל; תיגבור הכוחות ברמת־הגולן; [illegible] הבטחון והרמטכ״ל ברמת הגולן, ב־26 בספטמבר, [illegible] האזהרה שהשמיעו; דברי האזהרה שהשמיע [illegible] בערב הצנחנים שנערך לא מכבר ברמת־גן.

עם זאת, מצביע זעירא על תוספת של [illegible] תותחים וקירוב טנקים במערך המצרי בקו־התעלה.

הרמטכ״ל: עדיין איני חושב שהם עומדים להתקיף, אך אין לי הוכחה פוזיטיבית. טכנית הם יכולים [illegible] את זה... אנו נעשה מקסימום כוננות של צבא [illegible] ואת כל הסידורים וההכנות למקרה שנרצה לתגבר [illegible] ולגייס. חופשות בוטלו, ובעיקר בחיל האוויר [illegible] שריון. אנו מקדמים צוותים קרוב יותר לקו־החזית.

מבחינת האויב זו תהיה הצלחה — ממשיך דדו, [illegible] נדע על אפשרות של מלחמה זמן קצר ביותר [illegible] שתיפרוץ. נעשו סידורים מתאימים ויש לקוות כי [illegible] על כך מוקדם יותר (כלל ידוע היה, כי אמ״ן [illegible] התראה של 24—48 שעות לפני פרוץ מלחמה).

בהקשר זה נאמר בדו״ח־הביניים של ועדת־אגרנט, כי ראש אמ״ן הודיע לשר הבטחון, שהיום (יום שישי) תבוא ממקור אחר אינדיקציה נוספת על כוונות האויב. אך היא לא הגיעה בו ביום — ולא באשמת ראש אמ״ן. היא באה רק ביום שבת בבוקר השכם.

גולדה הזעיקה את השרים הנמצאים בת״א

שר הבטחון מסביר לראש הממשלה, כי פרט לגיוס מילואים הכל נעשה. באופן כללי אין דיין מודאג [illegible] החזית המצרית, ובאשר לרמת־הגולן, הרי הדאגה [illegible] היא תמידית.

נודע, כי מקומות המיועדים לצליחה בחזית [illegible] נתכסו. דיין אומר בבטחון רב, כי הנגישה כבר [illegible] מעיד על כך שזה „מין מערך שהולך לצליחה במאה אחוז".

שר הבטחון מבקש לייעשם את חרדתו בהצעתו לראש הממשלה לבוא בדברים עם ארצות־הברית. [illegible] תפעיל את השפעתה אצל הסובייטים. בקשתו [illegible] דיין מתקבלת לקשגת ציור נוסף.

דעתו מתקבלת. ראש הממשלה מודיעה, שהיא [illegible]

בדברים עם ארצות־הברית ואחרי שיתקבל מענה משם, תחליט ישראל על צעדיה הבאים.

הצעה נוספת של שר הבטחון לגברת מאיר: להכניס במוקדם ההתרחשויות חברי ממשלה נוספים.

גולדה: נבדוק מי מבין השרים בתל־אביב.

אחרי השעה 11 בצהריים. ללישכת ראש הממשלה באים בזה אחר זה שרים הנמצאים בתל־אביב ושהצליחו לאתרם. משה דיין, ישראל גלילי, שמעון פרס, מיכאל חזני, חיים ברלב, שלמה הלל, הרמטכ״ל, ראש אמ״ן, פקידים בכירים.

ראש אמ״ן מסביר, כי בתחילת ספטמבר ניכנס הצבא הסורי באורח הדרגתי למערך־חירום. הצבא הסורי נתון רובו ככולו בתרגיל שיעדו הוא כיבוש רמת־הגולן. מערך זה הוא הגנתי וניתן בנקל להסבו להתקפי. לגבי התרגיל, כבר היו דברים מעולם. אשתקד, בעיתוי דומה, ביצעו הסורים תרגיל זהה.

גם בצד המצרי — אומר זעירא — ניכרים סימנים רבים של כוננות למלחמה אמיתית. המצרים חוששים — חוזר ראש אמ״ן על טיעונו — שישראל תנצל את התרגיל שהם עסוקים בו ותתקוף אותם. הוא מצביע על ריבוי ניכר של מספרי התותחים והטנקים בקו־התעלה.

הרמטכ״ל מקבל את ההערכה הבסיסית של אמ״ן, שאיננו עומדים בפני מלחמה. הערכה זו, אומר דדו, היא היותר סבירה בעיניו. יחד עם זאת, הוא מציין, שהמערך ההגנתי הוא בד בבד מערך התקפי. לכן יש למערך זה כל התכונות הדרושות כדי לתקוף.

אני חייב לומר — אומר דדו — שאין לנו הוכחה מספקת, שהם אינם מתכוונים לתקוף; ואין לנו אינ־דיקציה מספקת, שהם אומנם רוצים לתקוף. לכן אנו עושים כוננות מקסימלית בצבא הסדיר.

אני מעריך — ממשיך הרמטכ״ל — שאם נתקרב לשלב של זמן קצר בטרם תיפתח התקפה, וגם אז זו הפתעה גדולה, תהיינה לנו אינדיקציות וידיעות נוספות. אם באמת תהיה להם כוונה רצינית, גיוס מילו־אים ואמצעים נוספים אנו שומרים לאינדיקציות נוספות.

ראש הממשלה מציינת, כי מעולם לא נתנסתה בכגון זה. היא מבקשת לדעת, מה הדין במדינה ובממשלה לגבי הצורך בגיוס מילואים. האם נחוצה לכך החלטת ממשלה? דיין משיב, כי אם יקרה משהו ביום־הכיפו־רים יסתפקו באישור ראש הממשלה. הדברים אמורים הן לגבי גיוס מילואים והן לגבי אפשרות של הנחתת־נגד.

אם לא יארע מאומה, יובא הנושא לישיבת הממ־שלה ביום ראשון, 7 באוקטובר, למחרת יום־הכיפורים. דיין מצביע על כך, שאף אם ישראל תגייס מילואים ותחליט להקדים את האויב, אין בכך כדי למנוע מהאויב להתחיל תוך שעות אחדות בפעולה מבחינת הכוחות והנשק שלרשותו.

בתשובה לשאלות, מסרט ראש אמ״ן אפשרויות שונות שבפני האויב. הוא מעניק סבירות נמוכה ביותר לחציית התעלה על־ידי המצרים. מאידך, הוא מעניק סבירות גבוהה לפשיטות. ואולי ירי פה ושם.

„איש לא קם ואמר: אולי נגייס"

לדעתו, אין למצרים ולסורים אופטימיות גדולה לגבי הצלחות אפשריות. אם ינסו לפעול בקנה־מידה גדול, כל עוד אין להם הרגשה שיכלו להשיג מצב נוח באוויר — לא ייצאו למלחמה, ובוודאי לא למלחמה גדולה.

ראש הממשלה אומרת, כי תישאר ביום־הכיפורים בתל־אביב. תחילה, חשבה לעשות את החג בחברת בני־משפחתה ברביבים. היא מצרה על כך, שלא יכלה לזמן לפגישה זו שרים הנמצאים בירושלים ובמקומות אחרים. כדוגמא, הצביעה על השרים נתן פלד ויגאל אלון, הנמצאים כבר בקיבוציהם. אם יקרה משהו — אומרת גברת מאיר — נצטרך לפעול „בהתאם להירארכיה הקיימת".

כלשונה, היתה מעדיפה לכנס את מליאת הממשלה. „מובן, שטוב יותר לכולנו שחשב הממשלה — ולי ודאי שטוב יותר כך".

השר גלילי מסכם את הדיון ואומר, כי ראש הממ־שלה, שר הבטחון והרמטכ״ל מוסמכים לנקוט אמצעים מתאימים, אם אלה יידרשו.

לימים תאמר גולדה, בהזדמנויות שונות, פרטיות ופומביות: „חוץ ממני — כולם היו גברים, רגילים לחשוב, שהקומפלימנט הכי גדול במדינה הוא „זה גבר". האומנם? איש לא חשב ההיפך בהתייעצויות אלה. שלפחות אחד יקום ויאמר משהו שונה, שתהיה לו דעה אחרת מחבריו. לא, זה לא היה. איש לא קם ואמר: אולי נגייס. הדבר מייסר אותי עד היום הזה".

דיין אמר אף הוא במעמד לא־רשמי: „ההערכה שלנו היתה, שהם לא יתחילו עכשיו במלחמה. אנחנו יודעים, שהם יושבים במערך כזה, שאין זו בעיה לעבור ממגן להתקפה. אבל ההנחה היתה: מדוע שהאויב יפתח במלחמה? מה הוא ישיג ממנה? זה הרי פרובלמטי מאוד בשבילו. ההנחה היתה, איפוא, 60 אחוז שהם לא יפתחו במלחמה; ו־40 אחוז שהם כן יעשו".

12.30 אחר הצהריים. דיון מיוחד במטכ״ל. הרמטכ״ל מודיע, שהוציא פקודת כוננות גימ״ל (עליונה ביותר) ליחידות הצבא הסדיר. פירושו של דבר: מצב הכן והכנות מוקדמות לגיוס המילואים.

בשלב זה אין כל התרעה קונקרטית על התקפה. דדו אומר לחברי מטהו, שאם תהיה החלטה מצרית־סורית משותפת לתקוף את ישראל — הוא מניח שתת־קבל התראה, כמקובל מכבר, תוך 24—48 שעות. או יגייסו מילואים ויעשו כל ההכנות הנוספות.

הרמטכ״ל אינו חושב ששעת השי״ן תהיה הערב או מחר, יום־הכיפורים. עם זאת, יש לנקוט, לדבריו, את כל אמצעי הזהירות.

משה דיין: „מה יקרה, אם אחרי שלושה ימי לחימה יחסר דבר שניזדקק לו ביום־הלחימה החמישי?"

דדו שואל את חברי המטכ״ל, הנוכחים בהרכב מלא, אם יש למישהו השגות או הערות. לאיש אין הערה כלשהי, אף אחד אינו מציע גיוס מילואים.

עם סיום הישיבה עוד נוהרים הרמטכ״ל ומספר אלופים להתייעצות נוספת.

אחר הצהריים, גולדה נישארת בלישכתה. מקיימת התייעצויות עם אנשי לישכתה ושרים. מחליטים לשל־גורף לשר החוץ בניו־יורק, לנסות להסדיר פגישה מיוחדת עם ד״ר הנרי קיסינג'ר. לקראת הפגישה ישלח אליו, נאמר במברק, המידע עליו ישוחח עם עמיתו. הוא אינו יודע מאומה על המתרחש בישראל. חבריו לממשלה אינם משתפים אותו בהתלבטויותיהם.

„אם הערבים יתקיפו תגיב ישראל בחריפות"

אבן וצוותו מבררים אפשרות לקביעת פגישה כזו. שעות מסויימות לקיום הפגישה שמציע אבן אינן מת־אימות לקיסינג'ר ולהיפך. שר החוץ הישראלי נועד עם עמיתו האוסטרי, קירכשלגר, ודן עימו בפרשת סגירת מחנה־שנאו. לשגריר ישראל באו״ם יוסף תקוע, אומר אבן — גם זה ביום שישי — כי לדעתו שגתה גולדה בנסיעתה לווינה. קרייסקי, סובר שר החוץ, לא יסוג תחת לחץ. לחצים בינלאומיים יקשיחו עליו יותר ממנה. מכבר התפאר בישיבות האינטר־נאציונל הסוציאליסטי, שאינו מתמוטט כחבריו האח־רים בפני ראש ממשלת ישראל.

בהתייעצות של אבן עם פמלייתו, מחליטים להמ־תין לחומר שיגיע מהארץ, כשזה יתקבל, יבקשו פגי־שה מיידית עם ד״ר קיסינג'ר. לאמיתו של דבר, רצה אבן שהפגישה תיערך בשעה 4 אחר הצהריים לפי שעון ניו־יורק, שהיא שעה 10 בערב לפי שעון ישראל. באותה שעה אמור היה אבן להיפגש עם קבוצת של דיפלומטים אפריקניים מניגריה, חוף־השנהב וליבריה, בטרם ניתקו יחסיהן עם ישראל. בלאו הכי החומר לא הגיע ושום פגישה לא נקבעה.

בשעות המאוחרות של אחר הצהריים מקבל אבן, המתגורר במלון „פלאזה" בניו־יורק, מיברק ממנכ״ל לשכת ראש הממשלה, מרדכי גזית, המודיע, כי לא יצטרך להטריד את עמיתו האמריקני. מוסבר לאבן, כי החומר מישראל יישלח במישרין לשגרירות ישראל בוושינגטון — וזו תעבירו במישרין לקיסינג'ר.

המדובר בפנייה בחתימת גולדה מאיר, שהגיעה לידי ציר ישראל, מרדכי שלו, שמילא את מקום השגריר, שמחה דיניץ, אשר שהה בישראל בגלל אבל משפחתי. המכתב נמסר בשעה 5.30 לפנות ערב לעוזרו של קיסינג'ר, בריגדיר־גנראל ברנט סקאו־קרופט. הלה יכול ליצור קשר תמידי עם קיסינג'ר תוך עשר דקות.

שר החוץ האמריקני שוהה מחוץ לניו־יורק בשל הופעה ציבורית. בסביבות השעה 8 בערב, עם שובו לניו־יורק, נמסרת לידיו פנייתה של גולדה. היא מביאה לתשומת־ליבו, כי ישראל נאלצת להתייחס להכנות הצבאיות, המערך הקרבי והכוננות בכוחות מצרים וסוריה וריכוזיהם הגוברים בקווי־החזית.

גברת מאיר גורסת, בהסתמך על דיווחי אמ״ן, כי מצב זה נובע מאחת משתי סיבות: או שהן משוכנעות, משום מה, כי ישראל זוממת פעולה צב־אית כזו. היא מתריעה כי אם הן מתכננות פעולה צבאית תוקפנית — חשוב להבהיר להן מראש, כי ישראל תגיב בחריפות ובעוצמה צבאית רצינית.

דיווחים סותרים על מגמות המצרים והסורים

לפי מקור בכיר, הרי בנוסף להודעת גולדה, נמסר לידי ד״ר קיסינג'ר גם דיווח מודיעיני ישראלי. במידע זה אין כל חידוש. יש סימני מלחמה — אך סבירות נמוכה לפריצתה האפשרית.

אבן משוחח בטלפון עם הציר שלו. הלה נחפז.

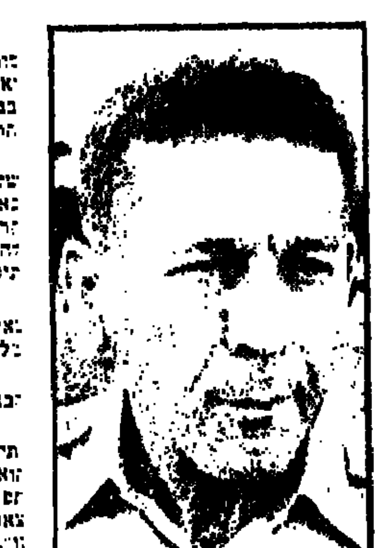

אלוף ישראל טל: „יש סכנת מיתקפה ברמה. זה עלול לחיות נצחון לסורים, אם יצליחו לקחת חלקים בגולן"

כיהודי שומר־מצוות, מיהר לבית־הכנסת לתפילת „כל נדרי". לפני כן הוא מוסר בטלפון לשר החוץ הישראלי את תוכן הודעת גולדה והדו״ח המודיעיני. „לא מסרנו לאמריקנים הערכה מבהילה", אומר שלו.

האחים קאלב גילו בספרם „קיסינג'ר", כי מחלקת החקר והמודיעין של משרד החוץ האמריקני הגיעה למסקנה, כי למחרת היום תיפרוץ מלחמה. דיווח זה אינו נישלח משום מה, לד״ר קיסינג'ר. לעומת זאת, דומה מסקנת סוכנות הביון המרכזית לזו של אמ״ן הישראלי.

„הוא שם את זה בכיס והלך לישון", תיאר לימים אבא אבן את צעדו של עמיתו, לאחר שקרא מיס־מכים אלה.

לאחר המלחמה שאל אבן את קיסינג'ר, מה חש כאשר קרא את החומר שנמסר לידיו. שר החוץ ה־אמריקני השיב: „הלכתי לישון בשקט. חשבתי לי עצמי שלמחרת, או כעבור יומיים, אשאל את הצב־טים הסורים מה קורה כאן...".

אבן עצמו, שלכתחילה תיכנן ללכת לבית־הכנסת לתפילת „כל נדרי", מוותר על הרעיון בשל השעה המאוחרת. לאשתו, סוזי, הוא אומר: „צריך לסמוך על יום־כיפור, שתהיה לנו יכולה על 24 שעות למ־נוחה".

בישראל החלו ניצברים דיווחים מוחשים על מגמות סוריה ומצרים. לפי אחד הדיווחים, אין פני סאדאת יאסף למלחמה בשעה זו. מאוחר יותר בלילה נראים בבירור עשרות משאיות מובילות ציוד־צליחה לקו התעלה.

כמה שעות לפני כן התחילה דרמה בחלק אחר של העולם, בווינה. שר התיירות המצרי, איסמאעיל פאהמי, מבקר את ידידו, הקאנצלר האוסטרי, ברונו קרייסקי, בלישכתו. בטרם ניפרד מעם הקאנצלר, גילה לו פאהמי, כי מלחמה בין ישראל לבין מצרים תיפרוץ עוד לפני תום השנה.

קרייסקי גילה זאת לגולדה לאחר חודשים ארוכים, כאשר שהה בארץ בראש מישלחת־סקר למזרח התיכון של האינטרנציונל הסוציאליסטי.

בין גולדה לבין קרייסקי התנהל אז הדו־שיח הבא:

קרייסקי: „ועכשיו, בקשר לפאהמי. הוא ידיד ותיק שלי מאותם זמנים ששירת כשגריר בווינה. הוא היה רגיל לבקר אותי גם כאשר לא הייתי ב־משרדי. עכשיו הוא היה בווינה וביקר אותי... בטרם נפרד ממני אמר לי, שתיפרוץ מלחמה לפני סוף שנה זו".

גולדה: „מתי זה היה?"

קרייסקי: „ביום שישי. המלחמה התחילה בשבת."

גולדה: „מדוע לא סיפרת לנו על כך?"

קרייסקי: „תשמעי מה קרה. הייתי חייב לעזוב את וינה; במכוניתי סיפרתי לחבר — שליווני ל־אוסטריה־עילית — והוא אמר לי בהבעת תמיהה: הוא (פאהמי) אמר שתיפרוץ מלחמה לפני סוף שנה זו? מה זה צריך להיות? זה היה הוויכוח. ובכבה."

גולדה: „הוא היה שם ביום שישי לפני המלחמה?"

קרייסקי: „כן, אבל הוא בעצמו לא יכול היה לדעת לבעבעת התחלת המלחמה. מפני שהוא עשה — אני חושב — חניות־ביניים ברומא ובפרנקפורט. כך נראה שחשבנו על יום אחר (להתקפה), אבל הוא (פאהמי) אמר לי, היו מוכרחות לחיות לו איזה סיבות לעשות כדבר הזה. אינני יודע בדיוק. אבל מכל מקום הוא אמר את זה, ואני הזכרתי לו וכאשר הייתי עכשיו עם המשלחת במצרים) את השיחה שלנו, היא הזכיר לי שאמר: „אמרתי לך שתהיה מלחמה". את יכולה לקבל את זה. אין לי כל הסבר לזה. כל הסבר יהיה בבחינת ספקולציות בלבד.

*

(רשימה שלישית בסידרה — בגליון יום ו' הבא)

© כל הזכויות שמורות למחבר ולמערכת „ידיעות אחרונות"

אלבן חברת רכוש והשקעות בערבון מוגבל

מתכבדת להציע לך

דירה שתאהב לגור בה

בבית שבנייתו נשלמת ברחוב בורלא 39, תכנית ל',
נותר מספר מצומצם של

דירות פאר בנות 5 — 4½ חדרים
ודירת פנטהאוז

בעלות תכנון מודרני ועדכני
בביצוע וגמר ברמה הגבוהה ביותר
מעלות נוספות:

גן מרכזי	הסקה מרכזית	אנטנה מרכזית
אמבטיות מהודרות	מטבח מרווח	טלפון פנימי
הכנה לטלפון חוץ	גינון ופיתוח	
מרכז מסחרי ליד הבית		

דירת חלום לכל אשה ומשפחה

משרד מכירות:
אלבן, חברת רכוש והשקעות בע״מ, ת״א, רח' בן־יהודה 4
טלפונים: 6—5—296264
שעות המשרד: מ־8 בבוקר עד 4 אחרי־הצהרים.
הקבלנים: קלנר — גרבוט — שוסטר; האדריכל: קלנר.

אלו אנשי אומגה האמונים בישראל

מרקוביץ זולסי — רח' קרן קיימת 136. ב"ש
מ. אהרונסון — רח' הרצל 178. רחובות
ב. שלום "אדית" — רח' הרצל 2. חיפה
ליכט יוסף — רח' ביאליק 45. רמת־גן
מילר יוסף — רח' הרצל 50. חיפה
שטמלר הרמן — רח' שער־העמק 8. נתניה
הכט דוד — רח' רוטשילד 38. חדרה
וולף הרמן — רח' אלנבי 77. ת"א

פטמן ישעיהו — רח' סוקולוב 64. חולון
פרידמן אברהם — רח' הרצל 100. רמלה
זכריה מלצר — רח' הלוי המלכה 7. י־ם
קאופמן אברהם — רח' הנביאים 13. חיפה
אדי חלק "דיאדם" — רח' בן יהודה 11. ת"א
אבן גבירול 124. ת"א — רח' י"ל פרץ 32. חיפה

שקם תל אביב וחיפה — רח' אחד העם 9. ת"א
כלבו שלום
המשביר לצרכן — רח. אלנבי 115 ת"א

לפי בקשתם הוארך המבצע עד ה־31.7.74

מחיר מיוחד ותעודת אחריות ל־3 שנים בתקופת המבצע בלבד

אומגה אלקטרוני שיא האמינות

חני לבינסון אילון

חיים גורי — שלוש איגרות

לפני ששה שבועות פירסמתי ב„ידיעות־אחרונות" רשימה בשם „ה־היתה או חלמתי חלום?", העוסקת באגרתו של ר. פוריסון, מרצה בסורבון בפאריז, אל ד"ר קובובי, שהלך לעולמו ימים רבים לפני שנתקבלה איגרתו של אותו פוריסון.

במכתבו שואל, בין השאר, מר פוריסון את ד"ר קובובי — „מהי הרגשתך, הרגשתך האישית, לגבי נקודה עדינה במיוחד בהיסטוריה בת־זמננו: האם תאי הגאזים ההיטלריים נראים בעיניך כמיתוס או כמציאות?"

הבאתי את איגרתו של המרצה הצרפתי, והוספתי משלי כמה שאלות: כלום קיים במציאות אדם בשם פוריסון, ואם קיים האומנם הוא הוא שכתב את המכתב המפחיד בטימטומו ובאטימותו. או שמא מבקשי רעתו נטלו את שמו, על מנת להכפישו בעפר. או שמא בדיחה היא זו, בדיחה גרועה, אך בדיחה. והאם קיימת עיר בשם פאריז? וכיו"ב שאלות שיש בהן תמיהה.

ימים ספורים לאחר פירסום רשימתי, התקשר טלפונית לביתי מר אליהו רוזנברג, המתגורר בבת־ים, אחד מעדי משפט אייכמן אשר קטע מעדותו בירושלים הובא ברשימתי העוסקת באיגרת פוריסון.

מר רוזנברג אמר לי, כי זועזע עמוקות למקרא איגרתו של הפרופסור הצרפתי, וכי נכון הוא לעשות הכל על־מנת לשכנע את מר פוריסון כי תאי הגאזים היו מציאות. בימים אלה, אמר לי, עומד להשתחרר אחד מפושעי־המלחמה הגרמניים שנכלא לעשר שנות מאסר כאחד ממפעילי התאים בטרבלינקה. עדותו של רוזנברג במשפטו של אותו גרמני גרמת להרשעתו. אותו גרמני, אמר רוזנברג, יוכל לשכנע את הפוריסון הזה, כי הכל אמת.

מר גורי, הוסיף האיש, אמור לי מה עלי לעשות, אני מוכן להתגייס לעניין.

לבי נשבר למישמע דבריו. אמרתי לו, כי לא כדאי להתייחס ברצינות לאיגרתו של האיש הזה וכי העולם כולו יודע מה קרה במחנות־ההשמדה וכי אין לשער, כי אותו פוריסון ישוכנע וכי חבל על כאב־הלב שלו.

מר רוזנברג חזר והצהיר, כי נכון הוא לכל מעשה, כי הקדיש את חייו לעניין הזה וכי אתקשר עמו ברגע שאראה צורך בכך.

• • •

כתום השיחה ירדה עלי עייפות איומה. אמרתי בלבי: צחוק צחוק, אך אותה איגרת, שנראתה תחילה כקוריוז מטורף גורמת צער לאנשים שהתנסו בכל סוגי הכאב והחשפלה האפשריים. לא ידעתי מה נורא ממה — זוועת ההשמדה בגאזים, או הטלת הספק האקדמאית באמיתותה של זו.

הוברר לי, כי גם אני, חרף עצותי הטובות, שוקע בדיכאון בשל אותה איגרת שסימלה בעיני קהיון־חושים וטפשות מרושעת.

בינתיים נודע לי, כי אכן קיים בפאריז אדם בשם ר. פוריסון וכי כתובתו נכונה וכי בן ארבעים הוא.

• • •

גליון „ידיעות אחרונות" הגיע לצרפת והעניין עורר הדים. בחוברת ה„טריבון ז'ואיר" מן ה־20 ביוני אני קורא מכתב גלוי אל מר פוריסון, איגרת הבאה כהמשכו של מאמר על אופנת ה„רטרו". אינני יודע כיצד לתרגם מונח זה לעברית. מדובר בגעגועים לשנות ה־40, לימי הכיבוש הנאצי. נמכרים תקליטים רבים ובהם שירי „הימים הטובים ההם", בחלון־הראווה אתה מוצא ספרים רבים הנושאים על כריכותיהם את סימני צלב־הקרס, מעין אופנת נוסטלגיה לסמלים ומדים ועיטורי כבוד של הס.ס. יומני־קולנוע נאציים, מעשה ידיה של לני ריפנשטל המפורסמת המראים מצעדים ופאראדות ואספות המוניות, זוכים לתגובת התלהבות נוסח — אמור מה שתאמר אבל זה חזק, זה מרשים. לא אמרתי כלום, אבל שמע, שאתה רואה אותם אתה מוכרח להודות — — — וכו'.

באותו עמוד אני רואה את תמונת המצבות המחוללות בבית־העלמין היהודי בעיר מומנחים ליד שטרסבורג. 191 מצבות נופצו וחוללו. מפקד המשטרה המקומי טוען, כי לא ייתכן שאדם יחיד, מקומי, עשה זאת וכי מדובר במעשה ידיה של כנופיה מאורגנת שבאה מבחוץ — — —

אחר־כך אני קורא את המכתב הגלוי למר פוריסון, החתום בראשי־תבות ה.ס.

• • •

אני סבור כי מן הראוי להביא קטעים מאיגרתו של ה.ס., יהודי צרפתי.

„אדוני,

„האם אוכל להרשות לעצמי לשאול אותך, מהי הרגשתך, הרגשתך האישית, לגבי נקודה עדינה במיוחד בהיסטוריה בת־זמננו: מר ר. פוריסון מרצה בפקולטה למדעי־הרוח באוניברסיטת פאריז הוא מיתוס או מציאות?

„אני מציג לך שאלה זו בהקשר למכתב אשר שלחת, לד"ר קובובי, שאינו בין החיים, על גבי טופס רשמי של הפקולטה שלך.

„קראנו ושבנו וקראנו במכתבך, על־מנת להיות בטוחים, כי אכן קיים הוא, המבקש לדעת, עשרים־ותשע שנים אחרי אושוויץ, אם תאי הגאזים ההיטלריים היו מיתוס או מציאות".

בעל המכתב אומר, כי מול שאלה כזאת ניתן להעמיד את כל העדויות של הקורבנות, את וידויי הפושעים, את חדרי הגאזים עצמם שנשמרו כפי שהיו באושוויץ ובמאידנק. „אך לשם מה? וכיצד לשכנע אותך? הצגת שאלה התואמת את רוח ה„רטרו". רוח זו נושבת בעוצמה רבה כל כך עד כי המאורעות נמחקים וכל התקופה הנאצית אובדת בערפל — — — הפאשיזם ההיטלראי מתגמד ומשמש מקור־השראה לאובססיות חמיניות של צייר אמריקאי — — — היהודי מאושוויץ שוב אינו זכאי יותר מאיש הס.ס. הקם עליו להרגו. חרושת הציקלון ב' ותאי הגאזים הם חלומות. חלומות בלבד — — — כל זה, לפי אופנת ה„רטרו", בא להוכיח, כנראה, כי הנאציזם לא היה כה מחריד, כה אשם וככלות הכל במאה הזאת כולנו נאצים במקצת — — — אם אתה בגדר מיתוס, אתייחס למכתבך כאל אחד הסיוטים הפוקדים את ניצולי תאי הגאזים — — —

„אך אם אתה מציאות, אם באמת חבר סגל־המרצים באוניברסיטה צרפתית, ואם אתה מעז לשחק את הפארסה של התמים מול המאורע הטראגי ביותר בזמננו — — —"

והכותב ממתין לתשובתו של פוריסון אם „מיתוס הוא או מציאות".

• • •

בעודי מעיין במאמרו של ה.ס. הגיע לידי מכתב נוסף, המופנה אל מר ר. פוריסון. הכותב הוא מר יוסף קוטלרסקי, רח' הבנאי 20, ירושלים. מכתבו נשלח בתאריך י"ו בסיון תשל"ד, 7 ביוני 1974.

„פרופסור ר. פוריסון הנכבד.

„לשאלתך לד"ר קובובי. האם תאי הגאזים ההיטלריים נראים בעיניך כמיתוס או כמציאות? — הריני להעיד:

„אני, החתום מטה, שמיספרי חרות על היד 94445, הייתי באושוויץ־בירקנאו מינואר 1943 עד אוקטובר 1944, ומאוקטובר 1944 עד מאי 1945 — בדאכאו. מעיד בפניך בהן צדק ובשבועה שתאי הגאזים היו לצערנו הרב, מ צ י א ו ת מ מ ש.

„אני עבדתי בפלוגה שמקבלת ה־אנשים מן הרכבת להשמדה, וקיבלנו יום־יום טרנספורטים מכל קצות העולם; והיהודים שהגיעו לאושוויץ העבירו אותם לקרמטוריום ואחרי שעתיים היו מביאים אלינו בגדיהם לחיטוי ולמיון.

„חושבני, פרופסור נכבד, שמחיום והלאה תוכל להשמיע בפני כולם שאכן אמת ואמת. היתה מציאות מרה ומהרידה שהאנושות כולה לא יכולה להאמין.

„אבל למען ההיסטוריה וקיום האנושות חייבים אנו לחזור ולשנן אמת זו, על־מנת שלא תחזור הוראגאנים כאלו בעולם.

בכבוד רב יוסף קוטלרסקי".

אל עורך „ידיעות אחרונות" הגיעה בימים אלה איגרתו של ר. פוריסון עצמו, המעידה עדות נוספת, כי האיש חי וקיים והוא בגדר „מציאות".

„יש לי הכבוד להודיעך, שאני מוחה נמרצות נגד סגיעה זו בסודיות ההתכתבות ונקטתי בצעדים משפטיים. ר. פוריסון".

אינני סבור, כי בכך עומדת להסתיים פרשה מוזרה זו, שיש בה כדי להעיד על העולם בו אנו חיים.

• • •

נ.ב.

סמוך לסגירת הגליון הגיעת לידי איגרת מפאריז. ידידי, שעקב אחרי „פרשת פוריסון" מראשיתה, שלח לי את מיכתבו של מר ר. לאס וארנאס, נשיא האוניברסיטה פריס 3, אל מערכת השבועון „טריבון ז'ואיר".

במיכתבו, המתפרסם בגליון 314, כותב הנשיא: „מועצת האוניברסיטה — הסורבונה החדשה — אשר קראה את מיכתבו של מר פוריסון לד"ר קובובי בעיתונכם מס' 311, הטילה עלי להביע בפניכם את מחאתה שנתקבלה פה־אחד נגד תוכן מיכתב זה, שאינו מתקבל על הדעת, והיא מכריזה חגיגית על הסתייגותה מ־מנו".

לחלן קובע הנשיא כי מר פוריסון משמש במוסד כממונה על שיעורי־השלמה ולא כמרצה, והוא נטל על עצמו סיכון של הולכת־שולל בהשתמשו בנייר רישמי של האוניברסיטה, בתואר שאינו שלו.

אך נידמה לי כי גם בכך עדיין לא נסתיימה הפרשה.

עקרת בית!

חדש

מרוסיה באהבה...

עוגיות "לחם רוסי"

של מגדנית "אורה"

פרווה. כשר למהדרין בהשגחת ועד הרבנים של אגו"י

להשיג בחנויות, שופרסל, צרכניות, חנויות מכלת, מזונים.

"אורה" מגדניה מרכזית ירושלים טל. 67337

רהיטי ארופאינטרייר מביאים לביתך את ארופה

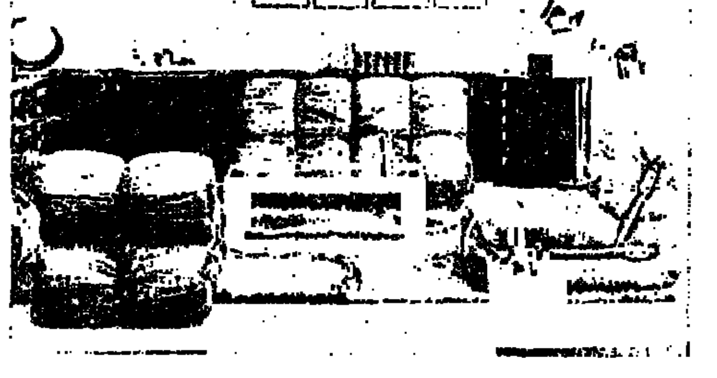

בנש יבואן בלעדי לרהיטי ארופאינטרייר
רח' שבתאי לוי 22 טלפון: 529402
אולמי תצוגה: חיפה רח' ארלוזורוב 101
טלפון: 04-666349 שרותי עצוב - פנים
דקורציה, טפטים ורצוף. P.V.C.
נהריה: נדלר משה רח' הרצל ביכר העיריה טלפון: 04-922536

הגיע משלוח חדש של בשר כבש

המחיר לצרכן 15.- ל"י לק"ג בכל חנויות אשור

אשור

שווק מוצרי מזון
חיפה, רח' הבנקים 4
תל־אביב, רח' השוק 3
רח' יהודה המכבי 57

בית־חרושת קדילאק

(מכנסי גברים, נשים ונוער)
מכירת בסיטונות וליחידים

חיסול מלאי הקיץ

גברדין טלקטה לגבר 45
גברדין אמריקאי לאשה 55
גברדין אמריקאי לילד 25

פתוח כל היום מ־8 — 20.00

ת"א, רח' ישור המעלה 15 (ע"י תחנת מרגוזה)

למכירה
עגלה
נצר סירני
במצב טוב
9.60 מטר אורך

לפנות לטל. 30344 ת"א
846923 בערב

למכירה
מעבדת שיניים
בצפון תל־אביב
טלפון 842597
בין 9.00—12.00

מושבים
הנהלת חשבונות
ממוכנת, מאזנים
יעוץ מוסמך למס הכנסה וכל הקשור בזה.
טלפון 055-24876

יבולי הבשור — חברה לשיווק ואריזת ירקות בע"מ
למכירה
מעדר למיון פלפל ליצוא

את המעדר ניתן לראות בסככת יבולי הבשור בגוש כמהים.
בדבר פרטים נוספים נא לפנות לת.ד. 3063 באר־שבע. טלפון 057-73377

(סוף מעמוד 1)

לקחי משבר קפריסין

או במאוחר, ינטשו הבריטים את בסיסיהם באי, שמדיניותו המוצהרת היתה של נייטראליזם ב־עולם.

לגבי בריה"מ העיקר הוא, שקפריסין לא תהפוך בסיס של נאט"ו, וכי האי לא יחולק — כי אז החלק הטורקי שלו עלול היה להפוך לבסיס כזה...

עמדתה של ארצות־הברית ברורה פחות. לגבי וושינגטון, העיקר הוא למנוע סיכסוך מזויין בין טורקיה לבין יוון. והדרך למניעת התנגשות כזאת היא — משא־ומתן ופשרות בין הצדדים, ולאו דווקא עמידה עיקשת על החזרתו של מקא־ריוס לשלטון.

כי החזרת מקאריוס אל כס־הנשיאות יכולה להתבצע רק בכוח הנשק.

קרוב לוודאי, שוושינגטון היתה רוצה, כי בניקוסיה יקום משטר של השלמה לאומית, אשר לא יהיה של מקאריוס ולא של מיקוס סמפסון ושל הקולונלים מאתונה. אלא שהאמריקנים מת־עלמים, כפי הנראה, מהעובדה, שבים־התיכון ה־מזרחי הפשרות אינן מן הדברים המצויים במיוחד...

האמריקנים חוששים גם, כי במוקדם או ב־מאוחר, יחזקו המאורעות דווקא את הקומוניס־טים, שיתחזקו ויתעצמו באי. במקרה כזה — ייחרץ גורלם של הבסיסים הבריטיים בקפריסין, אותם בסיסים שארצות־הברית סבורה כי תוכל להשתמש בהם במקרה של צורך דחוף.

עמדתה של בריטניה אינה שונה בצורה יסו־דית מזו של ארצות־הברית. אלא שבריטניה היא המעצמה הערבה לעצמאותה של קפריסין ועל כן עליה לתמוך פומבית, וביתר תוקף מוושינג־טון, בשובו לניקוסיה של הנשיא החוקי והנבחר, מקאריוס.

אך מלבד זה, אין לבריטניה שום כוונה להפ־עיל את כוחותיה באי, כדי לצאת למלחמה נגד המשמר הלאומי ונגד קציניו היוונים.

התוצאות:

מאחר שמוקדם עדיין לחזות איזו צורה ילבשו ההתפתחויות בזמן הקרוב ביותר — קשה גם להפיק לקחים, לעולם בכלל ולישראל בפרט.

בכל זאת, לקחים מסויימים „מתבקשים מ־אליהם":

★ בעידן הלאומנות, שבו אנו ממשיכים לחיות, אך לעיתים רחוקות יקרה שמדינות דו־לאומיות יהיו מסוגלות להתקיים. ההסכמים המפורסמים ב־יותר, הערבויות הבינלאומיות האיתנות ביותר, הנוכחות של כוחות חירום מיוחדים של אירגון האומות המאוחדות — אינם יכולים לעזור במק־רים כאלה והם מיתגלים או במערומיהם.

★ מדינה קטנה צריכה להימנע מפניות לעזרת כוחותיה המזויינים של מעצמה גדולה יותר. כדי לנטרל את הסכנה הטורקית, פנה מקאריוס ל־אתונה וביקש ממנה קצינים יוונים, שיארגנו לו את צבאו — ואותם קצינים יוונים הם אשר הדיחו אותו, בסופו של דבר.

★ צבאות סדירים. מאורגנים היטב, מאומנים היטב וחמושים בציוד כבד, מנפצים חיש מהר כל התנגדות של כוחות קלים יותר ומאומנים פחות: זאת ראינו גם בספטמבר 1970 בירדן, ועתה ראינו זאת בקפריסין.

ובמה שנוגע להשלכות האירועים של קפריסין על הסיכסוך הישראלי־ערבי ועל ועידת השלום בז'נבה — אלו עשויות להיות חשובות בהחלט, אם ההתפתחויות יביאו את שתי מעצמות־העל לעימות ביניהן, תוך סיכון מדיניות ההפשרה הבין־גושית.

כבר עתה נראים סימנים מדאיגים בכיוון כזה. הסובייטים מתעקשים לטעון, כי ההפיכה הצבאית בקפריסין יזומה על־ידי האמריקנים, וכי וושינגטון נושאת באחריות להדחת מקאריוס. הארכיבישוף איכזב — מבחינת הסובייטים — ועל כן מותר להניח, שהם יתמכו מעתה, יותר מאי־פעם, בגורמים הקיצוניים ביותר, בעיקר באזורנו, כלומר בקיצונים במדינות הערביות ובראש וראשונה באירגונים הקיצוניים של ה־פלשתינאים.

מעונינים בנגריה
בת 100—70 מ"ר
בשכ"ד
רצוי באיזור
חיפה והמפרץ
לפנות בכתב ת.ד. 6277

למכירה
סמי גורר דבל
מודל 62
מנוע גדול 11
פרטים: 065—40722 בבית; 065—40258 בעבודה — עמל העמק.

למכירה
מכבש בומג 76
עם מנוע חדש
לפנות: סלילה ג.ר.ח בע"מ רח' הנציב 34 ת"א, טל' 263430
בערב — 755903

דרושה מכונית אמריקאית
6 צילנדר, במצב טוב מאוד
בקילומטרז' נמוך.
נא למסור פרטים מלאים בכתב לת.ד. 6717, ירושלים

מבצע פרסים ענק
של
הלוח הכפול
דירת שיכון עובדים
מכונית פז'ו 104
מבחר מוצרי פיליפס
ופרסים אחרים ברבבות לירות.
פרסם מודעה מילים בלוח הכפול והשתתף בהגרלה הגדולה
קריאה מהנה בשבועון „לאשה"

שולמית אלוני

רדיפת שלטון - בכל מחיר ובכל תנאי?

„העבודה" מוכנה לזנוח שלושה מעקרונות־היסוד שלה כדי להבטיח לעצמה את המשך החברות ההיסטורית עם המפד"ל

„יהושע בן־פרחיה אומר: „עשה לך רב וקנה לך חבר" (אבות פרק א', ו'). אינני באה לדון הפעם בסוגיה כיצד מפלגת־העבודה עושה לעצמה רבנים, אף ששווה פרשה בהחלט מרתקת ויש בה עניין לציבור. די אם נעסוק הפעם במחיר שמש־למת מפלגה זו כדי לקנות לעצמה חבר, וגם כאן לא במחיר כולו אלא רק בחלקו הציבורי הנראה לעין.

אדם העוקב אחר מאמציה של מפלגת־העבודה לרכוש את לב המפד"ל ולהכניסה לחופת הקואליציה הממשלתית, אינו יכול למנוע עצמו מלשאול עד כמה יכולה מפלגה אידיאולוגית להתפרק מערכיה, להשליך עקרונותיה ולהמשיך ולשאת את התואר של מפלגה פוליטית אידיאית — ולא להפוך לחבר בני־אדם רודפי שלטון בכל מחיר ובכל תנאי.

בשלוש סוגיות יסוד קבעה מפלגת־העבודה עקרונות וקווי־דרך אותם היא מוכנה להפקיר כיום למען הבטיח לעצמה את החברות ההיסטורית עם המפד"ל:

א) ישראל תהיה מדינת־חוק, ולא מדינת־הלכה, בה „יובטח שיוויון גמור של זכויות וחובות לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ולאום. יובטח חופש של דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות... סובלנות דתית, סיפוק צרכי הדת של הציבור הדתי ומניעת כפייה דתית או אנטי דתית".

ב) קיבוץ גלויות והכרה בכל הזרמים כחלק אינטגראלי של העם היהודי — הוא מסד בהשקפת מפלגת־העבודה שקבעה: „מורשת היהדות מימי האבות ועד ימינו היא קניינו הכללי של העם היהודי. יש לחנך את הנוער לדעת ולכבד מורשה יקרה זו, שקיימה את עמנו ועיצבה את דמותו הרוחנית אלפי שנה. כל בני העם הם יורשים שווי זכויות לנכסי הרוח של הדורות הקודמים וכל חוג וזרם רשאי למצוא בהם מזון נפשי כלבבו וסיפוק למישאלותיו הרו־חניות המיוחדות.

כניעה לתכתיבים

„קיום מפלגות לפי הסימן הדתי — למען הדת או נגד הדת — יש בו כדי לסלף את האמת הציבורית. אין הדת מחיי־בת עמדה אחידה בשאלות מדיניות וחב־רתיות המתעוררות במסגרת המדינה ונדו־נות בכנסת. עשיית הדת קרדום מדיני ומפ־לגתי זורעת פירוד בישראל ופוגעת בכבוד היהדות... אל למדינה לסבול כל כפייה שהיא בענייני דת מאיזה צד שהוא..." (מתוך מצע מפלגת־העבודה).

אנו קוראים בדברי שר־המשפטים ל־שעבר, י.ש. שפירא, אשר הביא לכנסת את התיקון בחוק השבות ב־1970: „יש קהילות יהודיות מרובות, אני בכלל אינני יודע אילו קהילות יש לנו במזרח. האם אנחנו יודעים הרבה מאוד על קהילות היהודים בקווקאז למשל? אבל אנחנו יוד־עים שיש ליבראלים, יש קונסרבאטיבים ויש רפורמים, לכל המינים ולכל הסוגים והם מגיירים, ולכן, אני אינני רוצה לקבוע הלכות ואינני מוסמך לקבוע הלכות. אנו אומרים, איפוא, שמי שיבוא עם תעודת־גיור של קהילה יהודית כלשהי, ובלבד שאינו בן דת אחרת, יתקבל כיהודי".

באותו דיון עצמו אמר שר המשפטים דהיום ואז חבר־הכנסת חיים צדוק: „החוק המוצע נוקט לשון סתמית יותר באמרו כי יהודי הוא מי ש„התגייר", ללמדך כי מי שעבר תהליך של גיור בקהילה יהודית כלשהי בעולם. אין בודקים בציציותיו והוא נחשב יהודי".

והנה היום מוכנה מפלגת־העבודה לוותר על עקרונותיה. היא נכנעת לתכתיבים של הרב הראשי בתחום החוק ומוכנה להפקיר את ההכרה בזכויותיהן השוות של כל קהילות ישראל לזרמיהן. מה שמציעה כיום מפלגת־העבודה בקבלה את התכתיבים של הרב גורן — הוא מסירת מונופול לרבנות האורתודוכסית בישראל לא רק על קביעת המעמד האישי של הישראלי, שייכותו הלאומית והדתית וזכויותיו לנישואין, אלא מסירת סמכות זו לגבי כלל העם היהודי בכל תפוצותיו.

קריטריונים לאומיים

יש לזכור כי עד לשנת 1970 — מועד קבלת התיקון בחוק השבות ובחוק מירשם האוכלוסין — היתה בעניין הנדון במשפט הישראלי רק הלכה מסוקת אחת והיא ההלכה שנקבעה בידי בית־המשפט העליון בפסק־דין רופאייזן נ. שר הפנים (בג"צ 62/72), הלכה זו קבעה שיש הבחנה בין המשמעות של יהודי לצורך חוק השבות וחוק מירשם האוכלוסין מחד, לבין הנקבע לצורך נישואין וגירושין בבתי־הדין הרב־ניים מאידך.

בעוד חוק השבות וחוק המירשם הם חוקים אזרחיים והוראות בהם נקבעות בהתאם למקובל בידי הציבור — וזה הטעם בשלו מנעו מהאח דניאל רופאייזן את זכות האזרחות על־פי שבות למרות שלפי דין תורה הוא יהודי (מפני ששום אדם אינו רואה אדם שהתנצר כיהודי) — הרי לפי חוק בתי־דין רבניים (נשואין וגרושין) תשי"ג הקביעה היא על־פי דין תורה.

בעקבות הלכה זו של בית־המשפט העליון נקבע בחוק מירשם האוכלוסין, תשכ"ה—1965, כי הרישום במירשם, העתק או תמצית ממנו, יהיו ראייה לכאו־רה לנכונות פרטי הרישום, להוציא את הפרטים „לאום", „דת" והמצב האישי (רווק, נשוי, גרוש, אלמן).

במילים אחרות, לצורך חוק השבות ולצורך מירשם התושבים היו קריטריונים לאומיים ונוכרו בני כל חקרות והזרמים ואילו הרבנות היתה, והינה עד היום, פטו־רה מלהתייחס לכל הרשום על־פי חוק הכנסת בידי פקידי המדינה ויכולה עד היום, להכריז על יהודי שהוא גוי, על רווק שהוא נשוי, על גרוש שאינו גרוש ועל אלמנה שהיא עגונה.

ב־1970 הוכנס בראשונה, בעקבות פסק־הדין בעניין שליט (אשר לא היה לטעמה של המפד"ל), הכוונה הדתי לחוק האזרחי ורשויות המדינה חוייבו לנהל את המירשם לפי קריטריונים דתיים. למרות התיקון ושינוי הנורמה האזרחית לנורמה דתית, נשארה הסמכות בידי בתי־הדין הרבניים שלא להתייחס למירשם ולערוך בדיקות וחקירות משלהם, והם אומנם ניצלו זכות זו במרץ בלתי־מבוטל.

עתה דורש הרב גורן לצמצם בחוק המדינה את מעט המרחב שעוד נותר ולהחיל על הכל את פסק ההלכה לפי הנוסח האורתודוכסי בלבד תוך פסילת הגיורים שנעשו בקהילות רבות. עם זאת הוא אינו מציע, ואיש אינו מעז להציע, כי החוק שיתקבל בכנסת יחול גם על בתי־הדין הרבניים והמירשם יחייב גם אותם וימנע בעדם לערוך חקירות מיוחדות ו־פנקסים שחורים.

סגירת הדלת לעליה

בימים אלה בהם החליטו נציגי היהדות המתקדמת מכל העולם להצטרף להסתדרות הציונית, עומדת מפלגת־העבודה הציונית לסגור בפניהם את הדלת לעליה. מזלו של עם ישראל הוא כי ההסכם בין מפלגת־העבודה והמפד"ל טרם הושג. בדיון על כניסת הקהילות המתקדמות להסתדרות הציונית דרש נציג המפד"ל שלא לקבלן. עברה, מסתבר, טובים בני־קהילות אלה בארה"ב כתמלנים ושולחי כספים. אילו הזיווג ההיסטורי בין „העבודה" למפד"ל כבר היה מתקבל, לא מן הנמנע כי השרים ברעם וידלין, השושבינים העיקריים של זיווג זה, היו מצרפים קולם לדחיית מיליוני יהודים אלה, ובלבד ששלטונם בישראל יהיה נשען על בסיס רחב ככל האפשר. כמובן, שהדחייה היתה „עקרונית" והיו מוצאים את הנוסחה הגואלת והברטי־כח לאורך הרגיל כזה. כשם שאין הם מתביישים למצוא נוסחה גואלת מטשטשת ומערפלת לצורך אכיפת תכתיבים של רבנים אורתודוכסים על הכנסת בעניין „מיהו יהודי".

כך רואים אנו כיצד מתפשטת מפלגת־העבודה, משניים מחשובים שבעקרונותיה — שלטון החוק ופלורליזם ביהדות.

כניסת המפד"ל לממשלה בהדרכתו של הרב גורן העמיד בנסיון עקרון נוסף:

ג) „אף שעלי או נכונות לוויתורים טריטוריאליים למען שלום.

לא בבדי הלבו הרב יהודה צבי הי"ח ועמו חח"כים זבולון המר ויהודה בן־מאיר להתנהל בצבא, ולא במקרה הודיע הרב גורן שיהודה ושומרון חשובים לא פחות ואולי יותר משאלת התיקון בחוק השבות. לאנשים אלה יש השקפה ברורה בדבר מהות הגבולות. וכשם שהקנאות בתחום המיון האתנו־דתי־ביולוגי יונקת מכח ה־מרות האלוהית לפי תפיסתם הקנאית. כך גם עניין שלמות הארץ וגבולותיה. נאמר בדברים (י"א 24): „כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם יהיה", ועל כך נאמר בירושלמי: „אם ללמד על תחומי ארץ ישראל בא, הרי כבר נאמרו גבולותיה, ומה תלמוד לומר אשר תדרוך כף רגלכם. אמר להם כל מקום שתכבשו חוץ מן המקומות האלה הרי הוא שלכם. ר' יהודה חולק וסובר שכל המקום אשר תדרוך בו לכם יהיה — הוא כלל; מן המדבר והלבנון מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהיה גבולכם — הוא פרט, ואין בכלל אלא מה שבפרט. הלכה כדעה ראשונה ולכן כל הארצות שכובשים ישראל, אפילו מחוץ לגבולות ארץ־ישראל, הרי הן כארץ־ישראל שכבש יהושע לכל דבר" (אנציקלו־פדיה תלמודית כרך ב' עמ' רי"ב ואילך, עם מורחב ומוסבר הדין).

חיים צדוק
„אין בודקים בציציות"

אין פלא שספר יהושע הפך לחשוב שבספרי התנ"ך בימינו ואילו חזון־הנביאים הנזכר במגילת העצמאות הולך ונדחה לקרן זווית ומוסרם משתכח.

המדינה עומדת עתה בפני מצב פוליטי רגיש וקשה ביחסים הבינלאומיים. ועידת־ז'נבה מתקרבת. מפלגת־העבודה מעולם לא החליטה על סיפוח יהודה ושומרון וזה הטעם שיש שם ממשל צבאי, שהרי אילו רצינו לספח, אפשר היה לעשות זאת לאחר מלחמת ששת הימים, ובכל שש השנים מאז מלחמת ששת הימים ועד למלחמת יום הכיפורים. גם הניצים שבמפלגת־העבודה כמשה דיין אמרו שהם „מוכנים לתת הר־בה" תמורת שלום. אנחנו מתקרבים לשעת־מבחן. מה טעם מבקשת מפלגת־העבודה לשים כבלים על ידיה? הגישה של הרב י.צ. קוק, של הרב גורן ושל הנוהים אחריו הם בעניין יהודה ושומרון איננה גישה פוליטית רציונאלית. גם לצורך האחיזה בשטחים אלה התעורר אש־יהדה והקנאות הלאומנית. איפה המדיניות השקולה, המבו־נת והאחראית של מפלגה המתיימרת להנ־היג את העם בימים אלה?

אריתמטיקה פשוטה

ישבתי והקשבתי לכמה ממנהיגיה הנוב־חיים של מפלגת־העבודה, אלה הנקראים מבאי ההיסטוריה, וניסיתי לרדת לסוף דעתם כדי להבין את התהליך המוזר של כניעה לתכתיבי רבנים והתעלמות מעק־רונות־היסוד של תנועתם — והרהרתי להדור בה עד מה לא רציונאלית היא התנהגות שלהם. נראה כאילו אבד להם בתחושת העצמי והם אחוזי אובססיה כמשמשת המבקשת גאולה כאיתה חברות היסטורית שתמורתה מוכנים הם לשלם כל מחיר ובלבד לשלום יחזיו על העם הזה. אין זה מועיל להשמיע באוזניהם את דבריהם הם, הבטחותיהם והצהרותיהם. הם היו לחרשים.

אין גם מועיל להסבירם כי אין יסוד להרגשת חוסר הבטחון, כי ממשלה יציבה ואם יש טעם לבקש בסיס רחב יותר לממשלה הוא חייב להיות על יסוד סדר פרוגרמאטי — אפילו הדבר מחייב הליכה מוקדמת לבחירות — וכי יש להם יכולת לעשות כן ולהצליח. הכל כקשיות לכותל וכוכסית־רוח לפת. הקבוצה המצומצמת ש־שמה עצמה מנהיגת מפלגת־העבודה והדו־ברת בשמה, שקועה כל־כך בקיסמי הניסור חיים של הרב גורן ובאפשרויות הטמונות בהם. עד שאבדה להם כל רגישות לתגובות הציבור, בכלל זה ציבור חברי מפלגתם.

נראה לי שיש רק דרך אחת לרפאם מהאובססיה שנשתכנה בהם ולהציל את המדינה מהידרדרות נוספת בתחום הכפייה הדתית על כל משמעויותיה ביום ובעתיד והיא — לאיים עליהם באובדן שלטונם. הכטות. והדבר ניתן לעשותו — אם חברי מפ"ם, ל"ע ור"צ יתמידו בעמדתם בעקביות ולא יתירו לשותפה הבכירה, למפלגת־העבודה, לעשות מכירה כללית לשם קניית המפד"ל. מפ"ם, ל"ע ור"צ מונות יחד 13 חברי־כנסת, והמפד"ל רק עשרה. סולנו היא שאנשי מפלגת־העבודה עדיין יודעים לעשות אריתמטיקה פשוטה. יש לדעת כי תבוסת הכללי של העיסקה עם המפד"ל הוא שר החינוך ויש להניח כי הוא אומנם יודע ש־13 הם יותר מ־10, מה עוד שהוך הילוסין אלה עשויים גם שלושה חברי הכנסת הערביים לתוך מחשבה שנייה. להם אין ברית היסטורית עם המפד"ל. והרב גורן, ככל שידוע לרבים, אינו מגטטסייר עליהם.

גם לישראל השיכורים שלה

למעלה מעשרת־אלפים ילדים במדינה חיים בצילו של אב שיכור ואלים — על כל ההשלכות המחרידות הנובעות מכך ★ באיזור ירושלים נעשית עתה פעולה מבורכת להצלת המשפחות ומפרנסיהן ממכה זו

מאת **נחום ברש**

מספרים עליו על הצדיק, רבי לוי יצחק מברדיצ'ב, גדול מליצי־היושר של ישראל וסנגוריו, שפעם אחת בליל־כיפור, סמוך ל„כל־נדרי", פסע על פני בית־מדרשו, לאורכו ולרוחבו, רכן אל מתחת לספסלים, תר על סביביו, משל מחזר היה אחרי אבידתו. לבסוף הזדקף במלוא שיעור קומתו, הרים שתי עיניו הטובות כלפי מעלה וכה אמר: „הביטה נא וראה, ריבון כל העולמים, כי באמת אין כעמך ישראל! אילו, דרך משל, אמרת לגויים שיום פלוני בשנה מצווה לאכול בו ולשתות, כמה רבים היו שיכורים?! והנה אמרת לעמך ישראל שמצווה לאכול ולשתות בערב יום־הכיפו־רים וכל האוכל ושותה בערב יום־כיפור כאילו התענה שני ימים, והם עשו היום כמצוותך. והנה מחפש אני שיכור יהודי, מחפש בחורים ובסדקים ולרפואה איני מוצאו... אכלו ושתו כמצוותך, אך הנה עומדים לפניך, לבושים ב„קיטליהם" ועטו־פים בטליתותיהם, כמלאכי־השרת ממש...".

פנינה אלדר
היענות לאתגר

אילו חי רבי לוי יצחק בדורנו. ספק אם יכול היה לומר היום מה שאמר אז.

יש היום שיכורים בישראל?

יש.

אולי לא תמצאו אותם בבית המדרש בליל כל־נדרי. עדיין אין רואים אותם ברחובות מר־כזיים של ערים גדולות. אך הם מצויים. בפרברי העוני, בפרברי המצוקה. אך גם באיזורים הנוצ־צים ובמישכנות שאננים. שהסרוטה מצויה שם בכים עוד. ההנחיה לטיפה המרה הפכה להיות סמל „למעמד" ולחיים עפ"י צו האופנה של העולם הגדול".

„האקסיומה, ש„אין שיכורים יהודיים" — אומרת לנו פנינה אלדר — „עברה מן העולם. חלפה ללא שוב. יש. אין היא חמורה עדיין ככו בארצות המערב. אין רואים ברחובותינו שיכורים הנטפלים אל עוברים־ושבים. והמחלה לא דבקה עדיין בשכבות רחבות. אך היא קיימת ובמדדים רציניים שיש בהם כדי לעורר דאגה".

החיידקים הראשונים חדרו לפני הרבה שנים

הם לא התחילו אתמול. השיכורים שלנו. את הבקבוק הראשון הם פתחו לפני עשר שנים, לפני 15 שנה ואולי אפילו לפני עשרים שנה. עד כה לא שמנו אליהם לב ומכאן האגדה שאין שיכורים בישראל. החיידקים הראשונים חדרו לגוף לפני הרבה שנים ואילו סימניה החיצוניים של המחלה — נתגלו רק עתה. הם עלו לישראל בשנות החמישים. נישאים על גלי החזון של מדינת־ישראל שקמה לתחיה. עלו והביאו עימם הרגלי־שתיה מארצות מוצאם. הם נתנסו כאן בחבלי־קליטה קשים וכמקובל בארצות מוצאם ניסו למצוא ניחומים בבקבוק, בכוס, בטיפה המרה.

לא רק הם. גם „בעלי המעמד" נתנו בכוס עיניהם. זאת תופעה של השנים האחרונות. שנות החיקוי של דרכי אמורי. בחברה הישראלית חל „שינוי ערכין". ציונות, חלוציות, צנע וענוות. הסתפקות במועט וערכים דומים לאלה חדלו להיות „מטבעות שחוקות". אסימונים נטולי ערך. תחתם צמחו מינהגים אחרים, הרגלים אחרים. אורח־חיים אחר. שכל כולם חיקוי של המקולקלים שבגויים. והשיכרות בתוכם.

פנינה אלדר היא עובדת סוציאלית בכירה במישרד הסעד. מפקחת איזורית על שירותי סיוע ורווחה במחוז ירושלים. כאן נתקלה פנינה בראשוני השיכורים — לא ידעה מנוח. כאן ראתה נשים מוכות בידי בעליהן השיכורים. ילדים שהושלכו לרחוב והופקרו לצינת הרחוב בידי אבותיהם שאבדו עשתונותיהם — נדדה שינה מעיניה. היא נתקלה בהם תוך כדי עבודתה. בבית־שמש, בכפרים הסמוכים ואפילו בפרברי ירושלים עצמה.

בימים אלה נכנס „גיזקי" לראשה של פנינה: היא מוכרחה לעשות משהו למען האומללים הללו. למענם ולמען בני משפחותיהם. יום אחד נכנסה אל הממונים עליה במשרד־הסעד ואמרה: „תנו 74 אלף לירות (בדיוק!) ואני מצילה כך וכך עשרות משפחות מאבדן השיכרות. זה הכל — נשבעת. „הרבה יותר זול ממה שאנו מוציאים כיום על המשפחות הללו". אמרה והניחה את תוכניתה על השולחן. היא מסתכמת בשני סעיפים עיקריים: א) לגשת מיד לפעולה נמרצת כדי לנטרל את ראשי־המשפחות הלוקים בחיסקרה בתוצאה משיכרות כרונית; ב) מסע־הסברה רחב ויצירת עירנות בציבור לסכנות הטמונות בשתיה.

על היקף הבעיה אין לנו מיספרים מדוייקים. מתוך „אמונה" שאין שיכורים בישראל לא טרח איש מעולם לערוך סקר כלשהו בנושא כאוב זה. אבל בדיקות שיטתיות למדי שנעשו בקרב משפחות מרובות ילדים הנזקקות לסיוע ע"י לשכות הסעד וע"י קופת־חולים באיזור ירושלים, העלו תוצאות מזעזעות: מתוך כעשרים אלף משפחות המוגדרות כמרובות ילדים, כ־1600 משפחות לפחות נפגעות בצורה קשה מהשיכרות של מפרנסיהן. פירוש הדבר: למעלה מעשרת אלפים ילדים במדינת־ישראל חיים בצילו של אב שיכור ואלים על כל ההשלכות הנובעות מכך.

וההשלכות — מחרידות: האב השיכור אינו עובד מזה שנים רבות. המשפחה מקבלת תמיכה מלאה מלישכת הסעד אולם ראש־המשפחה השיכור מוציא את חלק־הארי מכספי הסעד לקניית משקאות חריפים. כאשר הלישכה מוסרת את כסף־הסיוע לאשה, הוא מוציא אותו ממנה באיומים, במכות אכזריות. והמשפחה סובלת חרפת רעב. יחסיו של האב עם בני־ביתו משובשים לחלוטין. הוא מתאכזר להם והם עוינים לו. האשה ברוב יאושה בורחת מפעם לפעם מהבית ובהכרח את הילדים ונוצר הכרח להוציאם מהבית ולסדרם במוסדות או אצל משפחות אומנות. דבר הכרוך בהוצאות גדולות מאד.

הילדים המבוהלים בורחים מהבית

האב האלכוהוליסט גם מוכר כל דבר ערך שבבית כדי לממן את השתייה המתמדת העולה היום בדמים מרובים. כאשר מנסים להתנגד לו הוא אינו נרתע מלהכות את אשתו וילדיו. הוא מגרש אותם החוצה ומפקיר אותם לצינת הלילה. הילדים המבוהלים בורחים מהבית. מתנכלים. אינם לומדים. מתגלות אצלם הפרעות־התנהגות וחוסר־יכולת להסתגל למסגרות לימודיות. מקצועיות או חברתיות וכל התפתחותם מופרעת. אם לא נמנעת.

בעיירה בית־שמש, כלבד ידוע לרופאי קופת־חולים על כ־70 ראשי בתי־אב המוגדרים כשיכורים, עשרות אלכוהוליסטים נוספים מצויים בכפרי הסביבה ואף בפרברי ירושלים.

„לשכות־הסעד", אומר אברהם הופמן, מעוזריו הבכירים של שר הסעד. „עומדות אין־אונים נוכח הבעיות של המשפחות האומללות ופרט להוצאת הילדים מהבית אין בידי העובדים הסוציאליים אמצעים יעילים לפתרונה. עד כה נהוג להפנות את השיכורים אל פסיכיאטרים, לטיפול־גמילה בבתי־חולים לחולי־נפש. התוצאות לא הניחו את הדעת: אחרי טיפול של מיספר חודשים חוזר האלכוהו־ליסט אל ביתו ותוך זמן קצר הוא חוזר להרגלי־שתיה בתוספת תופעות של חולת־נפש כתוצאה מהשהיה בבית־החולים, וקליטתו מחדש בחברה נעשית קשה ומסובכת עוד יותר".

פנינה אלדר נענתה לאתגר והיא מנסה להתמודד עם בעיית השיכרות. אברהם הופמן מוכן לתת עזר בכבר בשלב הראשון, שנמשך מחות משישה חודשים. קצרה

(המשך בעמוד 31)

נתיבי נפט בע"מ

מכרז מכירת ציוד מכני 1024/74

מוצעים בזה למכירה הטרקטורים שפרטיהם רשומים להלן:

1. טרקטור שופל 922 קטרפילר
2. מפלסת מוטוגריידר קטרפילר
3. מפלסת מוטוגריידר קטרפילר

את הציוד הנ"ל אפשר לראות ביום א', 21.7.74, בין השעות 11.00 עד 1.00 בחברת מגור בע"מ, רחוב יפת 38, יפו.

טופסי השתתפות אפשר לקבל במשרדי החברה ברחוב הארבעה 18 ת"א. על המציעים לציין את המחיר המוצע לגבי כל טרקטור בנפרד.

את ההצעות יש להכניס לתיבת המכרזים לא יאוחר מיום ו', 26.7.74, בשעה 12.00, לפי הכתובת דלעיל ולצרף המחאה בנקאית לפקודת החברה בגובה 10% מערך ההצעה. אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה אחרת.

משרד החינוך והתרבות · אגף הנוער · המרכז לידיעת הארץ · והלשכה להכשרה ולכח אדם
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל · המרכז לתרבות ולחינוך · המחלקה להשכלה
אוניברסיטת תל־אביב · חוג לגיאוגרפיה · המכון לארכיאולוגיה · המכון לחקר שמירת הטבע

מכון לידיעת הארץ ע"ש ח. אבשלום

מודיע על פתיחת מחזור נוסף של

לימודי ארץ ישראל - מגמה למורים ולמדריכים

בשנת הלימודים תשל"ה

הקורס מיועד: למורים בבתי הספר היסודיים והעל־יסודיים, מדריכי גדנ"ע, מדריכי נוער בחינוך המשלים ובבתי ספר שדה השואפים להתמחות בידיעת הארץ בכלל וברכוז נושא הטיולים במוסדותיהם בפרט.
בתכנית: פרקים בגיאולוגיה, גיאוגרפיה פיזית, היסטוריה, כלכלית וישובית של ארץ ישראל, ארכיאולוגיה והיסטוריה של הארץ, החי והצומח בארץ ישראל.
היקף ומשך הלימודים: 12 שעות הוראה בתוספת 40 ימי סיור בשנתיים. הלימודים יתקיימו במשך שתי שנות לימודים בימי ג' אחה"צ ובמשך כל ימי ד', בתוספת ריכוזים לימודיים וסיורים בימי פגרה.
עם סיום הלימודים יזכו הבוגרים לתעודת גמר של מכון אבשלום. המסיימים, שיתקבלו לאוניברסיטה לחוגים הקשורים לנושאי הלימוד בקורס, יובאו בחשבון הישגיהם במקצועות החופפים.
שכר לימוד: 600 ל"י לשנה.

פרטים והרשמה בכתב: מכון אבשלום, ע"י הפקולטה למדעי הרוח, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב, ת"א. בטלפון: 416735 בכל יום בשעות 09.00—13.00. ע"י פניה אישית: חדר 146, בנין גילמן, קרית האוניברסיטה של ת"א, רמת־אביב, ת"א.

משרד העבודה · משרד החינוך והתרבות · אורט ישראל

המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

נמשכת ההרשמה

לשנת הלימודים תשל"ה

לבית ספר „אורט" לטכנאים תל־אביב

רחוב שפע טל 12, טלפון 264292

בלימודי יום וערב

- אלקטרוניקה
- חשמל
- מכונות
- בנין
- תעשיה ומנהל
- מיכשור ובקרה

תנאי קבלה: מתקבלים בעלי תעודת בגרות, או תעודת גמר ארבע שנתית, בבתי ספר מקצועיים ותיכוניים.
הלוואות: ללומדים בלימודי יום תנתן הלואה בסך 2,000 ל"י לשנה ופטור משכר לימוד ומילגות קיום: בהתאם לחוק חיילים משוחררים

אולפן עקיבא נתניה
מרכז ללימוד השפה העברית, תרבות ישראל וידע הארץ

משרד החינוך והתרבות
המחלקה לחינוך מבוגרים

ערבית מדוברת למתחילים

3 שבועות

פתיחה: (מחזור 14) 4.8.74

- שיטות הוראה אינטנסיביות לפי שיטות האולפן
- כתות קטנות
- פעולות חברה ותרבות בהווי ערבי

הקורסים מתקיימים בתנאי פנימיה צנועים. תושבים של נתניה והסביבה מתקבלים כתלמידים אקסטרניים

ללומדי הקורס תהיה הזדמנות לשוחח בערבית מדוברת עם הערבים הלומדים עברית בקורס מקביל

פרטים והרשמה: אולפן עקיבא, חבצלת השרון, טלפון 053-24506

חברת כיתן דימונה בע"מ

מכריזה על מכרז רכב

סוג הרכב	שנת ייצור	סוג	תאריך טסט	מס' רשיון	הערות
כרמל דוכס	1969	פריווט	10.6.75	292—839	טסט שולם
אופל קומודור 6	1969	פריווט	16.10.74	255—605	טסט שולם
פורד טאונוס 20	1969	פריווט	15.12.74	257—794	טסט שולם
טריומף	1970	פריווט	16.9.74	268—749	טסט שולם
פורד 17	1968	פריווט	16.11.74	245—191	טסט שולם

המכוניות נמצאות במגרש החניה של המפעל בחדר יוסף. וניתן לראותן ולקבל פרטים עליהן כל יום מ־8.00 עד 12.00 אצל מנהל המשק במקום.

המועצה האזורית מרחבים
מפגש מרחבים ד.נ. הנגב, טל: 057-83131, 057-83014

מכרז מס' 50/203 — הקמת מגרש ספורט משולב בתלמי־בילו
50/204 — שיפוץ דירות מגורים באשל הנשיא.

1. המועצה האזורית מרחבים מכריזה בזה על קבלת הצעות מקבלנים לבצוע העבודות הנ"ל.
2. רשאים להשתתף במכרז זה „קבלנים רשומים" לעבודת נושא המכרז בהתאם לחוק רשום הקבלנים לעבודות הנדסה בנאית תשכ"ט ותקנותיו.
3. תוכניות הפרטים תנאים מכרז וטופסי הצעות מחירים אפשר לקבל במקום כל יום בשעות העבודה הרגילות בקופת המועצה תמורת תשלום של 50 ל"י. תשלום זה אינו מוחזר.
4. תנאי התשלום 60% במזומנים בשלבי העבודה. 40% בגמר המסירה על העבודה בשטרות למשך 10 חדשים ללא ריבית.
5. הצעת המחירים תבוסס ליום 16.7.74.
6. א. קבלן הרשום כנ"ל והמעונין להשתתף במכרז זה יגיש למזכיר המועצה הצעת מחירים ב־2 עותקים על גבי הטפסים שהומצאו לו, וישלח אותם בדאר רשום במעטפת ההצעה שהומצאה לו לפי הכתובת מזכירות המועצה האזורית מרחבים מפגש מרחבים ד.נ. הנגב, או לשלשל לתיבת המכרזים במזכירות המועצה.
ב. מועד אחרון להגשת ההצעות הוא 2.8.74.
7. להצעות יש לצרף 10% ערבות בנקאית למשך 3 חודשים להבטחתו ולקיומו של המכרז + אישור מתאים על רשומו וסוגו כקבלן מורשה לנושא על פי החוק. על מועד פתיחת המכרז תבוא הודעה נפרדת בלוח המודעות של המועצה.
8. הפרויקט חייב להסתיים תוך 90 ימי לוח.
9. שיפוץ דירות באשל הנשיא חייבים להסתיים תוך 30 יום.
10. הרשות בידי המועצה לקבל הצעה כולה או חלק ממנה.
11. המועצה אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה או הצעה כל שהיא.

חביב שרבף — ראש המועצה

קורסים מזורזים

למבוגרים • לנוער • קורסי בוקר / ערב
ההרשמה לכל הקורסים מסתיימת השבוע

הנהלת חשבונות

בהדרכת רואי חשבון מוסמכים • מבחני גמר בבית הספר • סוגים: 1 + 2, 2, 3.

נקוב בשיטת IBM

- כולל קורס חינם בכתבנות •
- קורס מזורז ב־8 שבועות נפתח ביום חמישי •

פקידות ומזכירות

קורספונדנציה • כתבנות • חשבונאות
• כתיבה במכונה בשיטת עוורת •

- הכנה לקבלת פוג מטעם משרד העבודה
- תעודות הסמכה • הפנייה לעבודה.

אחריות להצלחה

שרותפ

תל־אביב, רחוב דיזנגוף 82 (ליד ככר דיזנגוף)
תל־אביב, אלנבי 140 (התחנה המרכזית). טל. 615314
ירושלים, מרדכי ברחלל 10 (פ בן־יהודה). טל. 232748
רמת־גן, רח' ז'בוטינסקי 54 (מול רמה). טל. 724335

לכל המדריכים ומשרדי הנסיעות

בהתאם להחלטת עירית בית־לחם תהיינה כל החנויות המזכרות והמתנות בבית לחם סגורות בימי ראשון בשבוע. בבקשה להעביר הטיולים לבית־לחם מיום ראשון ליום אחר בשבוע.

גולדבין GOLDBIN

חברה לבנין ולהשקעות בע"מ

בונה בבת־ים

בניני תעשיה ומלאכה למכירה ולהשכרה

בגדלים שונים
800 מ"ר — 150 מ"ר

לבעלי מלטשות יהלומים מוקם אגף מיוחד עם שפע אור טבעי

* * * * *

דירות מפוארות וחנויות

באזורים היפים והמרכזיים ביותר בבת־ים

משרד מכירות:
גולדבין בע"מ
בלפור 47 בת־ים טל. 865985

למכירה

שופל 950 חדש

לטלפון: 03-280795

לרגל סגירת
למכירה מיידית
כל הציוד של
קפה איסטנבול
רחוב יפו 57, ירושלים

במיני כל

רחוב בן־יהודה 36
צעצועים ומחרוזות לנשים

פרס כספי למוצא מכונית

הילמן - אוטומטית

מספר רשוי 237-073

צבע לבן עם פס אדום

להתקשר: 03-846688, 03-829709, 03-230610. או לתחנת המשטרה הקרובה.

אוניברסיטת בר־אילן

הועדה לדוקטורנטים

הודעה

הועדה לדוקטורנטים מודיעה בזה על פתיחת מסלול לימודים לקראת התואר השלישי

במחלקה לערבית

מגמות ההתמחות העיקריות:

1. תרבות האסלם
2. ספרות ולשון ערבית—יהודית
3. בלשנות ערבית

המסיימים בהצלחה יזכו בתואר „דוקטור לפילוסופיה".

טפסים להגשת מועמדות ומידע נוסף על מסלול זה, וכן על יתר המחלקות המכשירות דוקטורנטים לקראת התואר השלישי — ניתן להשיג ע"י פניה אישית או בכתב: אל הועדה לדוקטורנטים, אוניברסיטת בר־אילן רמת־גן.

למכירה

אוטוקר דבל 1966

אחרי שיפוץ מנוע כללי + גגרר 9.60 מ' עם או בלי מנוף „אייל", במצב מצוין.
טל. ביום: 827165, בערב: 763475, סט־ייקובסקי

יהושע בר־יוסף

קיפוח בלתי נמנע

קשה מאוד לבוא בטענות אל ירוחם משל ואל יתר חברי מליאת הוועד־הפועל של ההסתדרות, על סירובם החקיף להסכים לתוכניתו של שר־האוצר לעקר את מחצית תוספת־היוקר. זאת, בשל המצב האובייקטיבי המיוחד, המבדיל בין שכיר לבין עצמאי.

לגבי השכיר, כל תחיקה הגורמת לחידוק החגורה היא אפקטיבית. יש אפשרות לפקח על הכנסתו, ועיקור מחצית מתוספת־היוקר שלו הוא עיקור של ממש. ואילו לגבי העצמאי, אין לממשלה כל אפשרות ממשית לפקח על הכנסתו הריאלית ולקבוע את מידתה. במלחמה הבלתי־פוסקת שבין פקידי־השומה לבין העצמאי הקטן או הגדול, ידו של העצמאי על־פי־רוב על העליונה. אין כל אפשרות פיזית להכריח עצמאי, המקבל שכרו מיחידים אלמונים, ללא המחאות וללא קבלות, שישלם מס־אמת. כך אצלנו, כך בארצות־הברית וכך בברית־המועצות. אפילו עונש־המוות, הנהוג בברית־המועצות לגבי עבירות כלכליות מסויימות, אינו מונע בעלי־עבירה מלהמשיך בשלהם. למרות פקידי הרשות, שלכאורה הם כל־יכולים.

נמצא, שכל גזירה כלכלית, הניגזרת על ציבור השכירים והעצמאים כאחד, חלה למעשה בעיקר על השכירים. לכן קשה להאשים את השכירים ונציגיהם בסרבם להיות שעירים־לעזאזל.

*

אלא שכאן צריך להרהר בזהירות: אם כזהו אומנם המצב האובייקטיבי, אין באפשרותו של שום שילטון לגזור גזירות כלכליות כלשהן, ויהיו הכרחיות וחשובות ככל שיהיו, כיוון שתמיד יטענו השכירים, ובצדק, שהם המקופחים היחידים. אילו, למשל, באו השכירים וטענו, שבמצב הקיים אין הם מוכנים לקבל את הגזירה, אלא בתנאי שהממשלה תציג תוכנית מפורטת להוקה צודקת יותר של המעמסה — היו הדברים מתקבלים על הדעת. אך כיוון שלשום מומחה שבעולם לא יכולת הצעה הגיונית לתיקון פני הדברים — והמתרחש בנידון זה בברית־המועצות ובמדינות סוציאליסטיות אחרות יוכיח — הרי מתחייבת מכך אפלייה בלתי־נמנעת בנשיאת המעמסה, המונעת מראש מכל שילטון אפשרות כלשהי לקביעת רמת־מחייה מבוקרת לאוכלוסייה. וכשמדובר במצב חמור כשלנו, ברור לכל בר־בי־רב שהשארת המצב כמות שהוא — כמוהו כהזמנה בטוחה לקטסטרופה כלכלית ובטחונית גם־יחד.

*

דווה אומר: טענתם של נציגי השכירים שהיא אומנם טענה צודקת, אינה תופסת. אין אפשרות לקבל את הטענה כי מאחר שהם מקופחים, אין להניח לממשלה להגיג תוכניות הכרחיות להורדת רמת־החיים של האוכלוסיה. על נציגי השכירים להתעמק ולחשוב מה יקרה לנו, ולמשק כולו אם נקבל את טענתם: מי ישא יותר בתוצאות ההרסניות — השכירים או העצמאים? הלא בכל מיקרה יקופחו העצמאים פחות מן השכירים. קיפוח זה הוא נתון קיים ועומד בכל מישטר בעולם.

*

ברור, כאמור, שעיקור תוספת־היוקר יפגע בשכירים. אך מטרת התוכנית היא להוריד את רמת־חייהם של מירב הצרכנים. וגם אם אומנם, אין התוכנית אפקטיבית לגבי כל שכבות האוכלוסיה, אין לבטלה. ההגיון מחייב, שקודם־כל יש להסכים לעיקור חלק מתוספת היוקר, ואחר־כך לעשות הכל כדי למנוע מן העצמאיים את האפשרות להתחמק מתשלום המיסים, המוטלים עליהם. להתנות את האחד בשני כתנאי בל־יעבור — הרי זה כאילו מנטרלים, מראש, כל אפשרות של תיכנון כלכלי ומשקי בשעת־חירום זו.

ד"ר ישראל אלדד

בלי יהודה ובלי יהודים

להיות יהודי משמע לעלות. או עלייה לארץ־ישראל, או עלייה לתורה, ואם לנסח כנוסח מדוייק, הנוהג בימינו, כך ינסחוהו: להיות יהודי משמע לעלות לארץ ישראל או/ו לתורה. ואין צריך לומר שה„ו החיבור" עדיפה על „או הברירה". ולא בעניין זה בלבד.

אילמלא זאת שאני רוצה לעבוד כאן על בעייה פיסית בוערת, היה ראוי להצביע על עניין זה של עלייה כמהותנו בכלל. אינני יודע אם בשפה אחרת כלשהי מצוי אותו ביטוי של עלייה. לרגל, עלייה לארץ, עלייה לירושלים, עלייה לתורה, גם מי שיורד מהחימאליה או מהאלפים ללכת לארץ־ישראל יהיה כנדר עולה. ואפילו נשיא העם או גאון הרוח, כשנקרא לתורה, הוא עולה לתורה. יש בני מעלה גם בגויים, אך הצורך לעלות מעלה־מעלה מוטבע בנו עמוק ובשורשים גם או דווקא כשאנו נתונים בשפל. זה כוח דינאמי בטבענו אולי מימי יעקב אבינו, שאפילו המלאכים שבחזונו עולים לפני שהם יורדים, כאילו לא יצורי שמים הם (כל אחטא בנטיו), כי אם יצורי גוש על יעקב החולם.

אך, כאמור, נסתפק ברמז בלבד, כי ענייננו פה לא פילוסופיה ולא פסיכולוגיה ואף לא היסטוריה, כי אם מציאות מחרידה. לרגעים נדמה שמושג העלייה יצא בימינו ובלשוננו הישראלית מגדרו העברי המיוחד, ונכנס לשימוש כמעט בלעדי לעניין „עלייה בדרגה", בעבודה, או ליתר דיוק בשכר העבודה. החשוב מעבודה. לכל היותר, עוד עלייה במחירים. בכל שאר העניינים הכל בירידה, ואפילו אותה התעלות נפשית רבתי, שזכינו לה עד לפני זמן־מה בעלייה מברית־המועצות, שוב מסירות נפש, שוב תחושת גאולה, אפילו התחדשות ציונית זאת נמצאת בירידה. ולא רק בגלל ההקשחה שם.

*

לפני זמן־מה נשאלתי על־ידי עולה חדש מרוסיה, פרופסור לעתנטיקה דווקא, ויליד מוסקבה דווקא ולא וילנה: „מה קורה פה בישראל? אינני טוען לא על פוליטיקה, לא על שיכון, לא על ביורוקרטיה, לא. אבל הגד לי, לאן נעלם הלב היהודי?" כך שאל, וצירף סיפורים אחדים מפה ומכאן, והוא לא דתי כלל.

היום אני קורא בעתון שהשרה שולמית אלוני מתנגדת לצירוף המפד"ל לממשלה פן „מחר זו שוב תפרוש בשם קדושת שלמות הארץ, קבר רחל וסיסמאות אחרות". והרי לפני שלושה ימים קראתי על משורר יידיש במוסקבה זאת שירו על רחל אמנו הבאה בלילה מבית־לחם אל קברו תעריר ונושאת אותו בזרועותיה אל הכנרת, ושם הוא קם לתחיה. ובתוספת לשיר פרוזה שכזאת: „לעת זקנה חוזרים אנו אל עריסת האם, והיית שאגה, כל הסופרים ביידיש, יתומים, מתרפקים על רחל אמנו".

וכאן מלגלגת שרת בישראל על קדושת קבר־רחל. ספק אם הרשה לעצמה ללגלג על „האם הקדושה", הקדושה מכל־בקום לנאמניה. הנה מחדש האפיפיור את תביעותיו לגבי ירושלים, הנה פתחו מיסיונרים בניבבע התרחבות בהר־ציון תוך כדי הקפת קבר־דוד והצרת המאחז היהודי שם. המקים הקדוש המרכזי לנצרות שם הוא אותו קינאקילום שמעל לקבר־דוד, ושלפני שנים אחדות „הכנסיה הקדושה" הכריזה עליו בכל מקום עלייתו של מרים הקדושה השמיימה בגופה ובבשרה...

האם השרה הנכבדת הגברת שולמית אלוני, תשלול מהכנסיה הנוצרית את זכות שליטתה על מקום המקודש למרים, כפי שהיא מוכנה לשלול שלטון יהודי על ציון־האבות ועיר־רחל, האם שלא עלתה בגופה השמיימה, כי אם נקברה באדמה זאת ונשארה היא בליבות כל היהודים בכל הדורות?

*

אך לא רק על הלב היהודי הנמוג יש להיזעק היום, כי אם ממש על הגוף ומיחי השיור בסכנת כליון, וודאי יש קשר בין זה לזה.

זה, מקרוב פירסם חבר הנהלת הסוכנות וראש מחלקת הנוער בהנהלת הציונית פרופ' יוסף קלרמן, מיספרים מחרידים על הספיגה בגלויות, בלי שמד דתי ובלי אידיאולוגיות אמנציפציוניות, כי אם נשירה פשוטה. אם על־ידי נישואי־תערובת. אם בלעדיהם: בשממת היעלמות, בהיעדר כל חינוך יהודי בבית ובבית־הספר, ובניתוק כל מגע עם חברה יהודית ועניינים יהודיים. מיספרים מחרידים.

בצפון אמריקה יש עוד פעילות יהודית צבורית רק במרכזים הגדולים. וגם כאן לא־... יהודי יסודי. לכל היותר הם שני אחוזים. אך בדרום־אמריקה או בצרפת, שבאחרונה גדל בה מיספר היהודים. אחוז הילדים המקבלים חינוך או מושג יהודי מינימאלי, הוא כמעט אפסי. פירוש הדבר שללא יבוצע כלשהו, אם חיובי מצידנו, אם שלילי מצד הגוי־ים. יעלמו תוך דור אחד מיליוני יהודים, ולא בכפייה סובייטית, ולא באינוס אינקוויזיציה, ולא בכיבשוני־השמדה, כי אם בדרך טבעית וחלקה.

*

אצלנו מתלהט מחדש פולמוס „מיהו יהודי".

פולמוס כבד, כבד יותר ממכובד. הוא אינו מכובד, מכיוון שגורמים מסויימים, מפלגתיים בעיקר, מוצאים כאן הזדמנות לנגח עוד שי יהדות, לקדם אינטרסים שלהם, שאינם קשורים דווקא בעצם הבעייה ההיסטורית והלאומית. למשל: אם איש כגדעון האוזנר נאבק למען זכויות לרבנים רפורמים, זה ודאי קרוב להשקפת־עולמו ואורח חייו — ניחא. אך מה זה עניינם של אנשי מפ"ם, שאפילו דת רפורמית חייבת להיות בעיניהם ריאקציה ואמונה טפלה? רק צביעות פה. ויתכן שאלמלא גורמים אלה, שנגררו בפוליטיקה הנוכחית, ניתן היה להגיע אף להסדר עם מחנות הדתיים הלא־אורתודוכסיים.

אך לענייננו כיום חשוב לראות דברים בפרופורציה נכונה. על רקע הסכנה לאובדן מיליוני יהודים, אולי שוב שישה מיליונים: הרי למעשה מדובר בבעית הגיור. ויותר מיש העניין הוא „מיהו יהודי". העניין הוא ב„מיהו גר מוכר על־פי ההלכה". מיבצע שלמעשה זה עניין לאלפים אחדים לכל היותר, שהרי הפולמוס התעורר בעיקר כאן, ומיספר העולים מבין הגרים, המעסיקים את גיורם הפגים והרישום, מגיע לבאוות אחדות לכל היותר.

ועל זה כל הרעש והמשבר והאיום בפילוג העם (תלמדן והפוסק האחרון מאיר פעיל התבטא ש„קבלת הצעת גורן תביא קץ על... הרעיון הציוני").

כל זה — על רקע אותה מציאות מחרידה של מיליוני יהודים נחרים לכל הרעות, הנוטעים ונשמטים, ואין רעש ואין צווחה. כמה מרץ מושקע במלחמה זו על „מיהו יהודי". אילו היו כל הגורמים המעורבים בה, האורתודוכסים והלא־אורתודוכסים, מכל כיווני הציבור או/ו הדואגים להמשך קיומו של העם היהודי בכלל, מפנים את מירצם לחזית זו של הצלת הקיום הפיזי של העם היהודי מסכנת השמד המודרנית, היה הרווח שקול אפילו כנגד ההפסד שבגרים שאינם רוצים לטבול בהלכה.

*

אנה, דווקא באותה זאת של בעיית ביחלמת בגלות לא נעשה דבר. אין התעוררות כל חוגים היהודים והציוניים להסברה, להיגיד וגם — באשמות — לתעמולה כמש למען נא... בנות לפורשה גדולה זאת.

כל קבוצה שומרת על נחלתה, אך אינה יוצאת (אולי להוציא חסידי חב"ד) לבאת גחלים אלו אל מרחבי הדעיכה, לא אל הלב, לא אל הגאווה ולא ליצר־הקיום. אין עוד ציונות לוחמת ולא יהדות לוחמת בחזית הנשירה מהעם היהודי. מה שאירע בבריה"מ אירע לא הודות לציונים או לפעילות של ממשלת ישראל, כי אם על אפם, מכל מקום בלעדיהם. לא ציונות מיוחדת לנסרת זאת בכל הלישור בית (ולא רק במובן ספר), והוא גלרכן הרפורמה, ובלבד בתוכמי העם היהודי. והוא הדבר בעיני רבים מגוחך, אך עדיין עדיף בית־הכנסת, שבו גם אשה עולה לתורה, מאשר קהילה שבה אין אף גבר יהודי שיעלה לתורה ובית־הכנסת נסגר ונמכר.

ודאי שמרכז־כוח חייב להיות בישראל. ודאי שלכן קיוו רבים (אחד־העם המסכן), שכאן יוצר מרכז־תקרנת להאיר ולחמם ולהלהיב ולעורר רצון וגם גאווה להשתייך לעם גדול זה. תוך תקווה גם לעליה ארצה, אם ברצון, אם באונס־לרם־אובדן־הגוף.

*

אין זה בירור, כמובן, שתרבות התוצאים ללדים פה את השם פלשתינה, מתיהדים יותר ויותר בהשק יהודים, בעומק נפשם הם כבש אינם רוצים בעליית מיליוני יהודים.

ביתרה או בתת־יהודה זו דרך חריגה להתבוללות לאומית, נוחה לפלשתינים. כי מה להם ליהודים פה צורך ביהודה? הישראליות הצרופה נעשית סינון־תוכר ליגיזה. גם מן הארץ (ולא רק מהשטחים), גם מן היהדות. הנסוג מיהודה — נסוג מיהודים ולא רק מיהדות. ישראליות זו עלובה היא לא רק בבגידתה ביהודה כלפי ארץ־ישראל, לא רק בגיבובותה מכל תוכן, כחולית־תודה ללא שום „פוליטיזציה" בכלל, כי אם, בסופו של דבר, עלובה והרסנית בהכרח גם לגבי מה שקרוי מדינת־ישראל שייר תלוש מארץ ומעם, מארץ גדולה ובעם גדול ההולכים וההולכים.

מישוואה שכזאת: יהודה בלי ישראלים = ישראל בלי יהודים. חזות הצלת הארץ כרוכה בהצלת העם בגלויות.

דידי מנוסי

שלושה תסריטים

1. סרט מותח

אוֹרַח עִם תִּיק־גֵ'ימְס־בּוֹנְד
וְכוֹבַע לְהַסְוָאָה
יוֹצֵא כְּפֶתַח בַּנְק
נֶאֱמָר: בְּשֵׁשׁ בָּעֶרֶב.

בַּחוּץ שׁוֹדֵד שׁוֹלֵף
אֶקְדָח אוֹ חֹמֶר־נֶפֶץ
וּכְמוֹ תָמִיד אוֹמֵר:
„הַכֶּסֶף אוֹ הַנֶּפֶשׁ"

צוֹחֵק לוֹ הָאוֹרֵחַ:
„חֲבָל עַל הַמְּלָכָה.
אִחַרְתָּ קְצָת — הַבַּנְק
שׁוֹדֵד אוֹתִי קָדְמוֹ"

2. סרט היסטורי

רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה
(אֶפְשָׁר מִיָּד לִקְבֹּעַ)
כַּלָּה טְרִיָּה מְאֹד
לְבַעֲלָהּ מַר בֹּעַז.

בְּפַלָּשׁ־בֵּק מְבִינִים
שֶׁרוּת הַנַּ"ל גִּיֹּרֶת
וְיֵשׁ לָהּ בְּעָיָה
נַפְשִׁית לְכָל הָאָרֶץ:

הַאִם הַנִּשּׂוּאִין
תּוֹפְסִים לְפִי הַנּוֹרְמָה
אוֹ הַגִּיּוּר פָּסוּל
כְּנֹסַח קְרֶסוֹרְמָה?

הַסּוֹף הַמְּאֻשָּׁר
הוֹלֵם אֶת הַמָּסֹרֶת
שֶׁכֵּן לְפִלְיָלָה
יֵשׁ קֶשֶׁר רַב עִם גֹּרֶן.

3. סיפור אהבה

בִּסְפוֹר־הַכֹּל כְּסָא
אַךְ הָאֶרֶךְ. הַגֶּבֶר.
צָמוּד אֵלָיו בְּכָל
נַפְשׁוֹ הַמְּאֹהֶבֶת.

(אָמְנָם זֶה קְצָת חוֹרֵג
מִסֶּרֶט אוֹרְתוֹדוֹקְסִי
אַךְ הַחַיִּים תָּמִיד
מְלֵאִים בְּפָרָדוֹקְסִים)

וְהוּא... פּוֹרֵץ מִקֶּבֶר
וְהַכִּסֵּא הַנַּ"לִּי
וְחוֹזֵר אֶל בֵּית־הוֹרָיו
כְּאִשָּׁה־אִישׁ בְּגַלְוִית.

בֵּינְתַיִם פָּסְטוּס־קְווֹ...
רַק הָאֶרֶךְ (כִּישׁ־גַּדָּא)
עוֹד מְשׁוֹטֵט בַּחוּץ
וְשַׁר לוֹ מַנְגִּינָה.

*

הַמִּסְרִיטִים כְּתוּבִים.
גַּם הַבַּמַּאי הִגִּיעַ.
עַכְשָׁו לְעֲזָאזֵל
הֵיכָן מוֹצְאִים מְקַקִּיעַ?!

חיים חפר

קינת המפד"ל

הָהּ, בְּכִי, הָהּ, נְהִי, הָהּ, אָלָה, הָהּ הֶלָלָה • הָהּ, הַמַּפְדָּ"ל נוֹתֶרֶת מִחוּץ לַמֶּמְשָׁלָה • הָהּ, הִנֵּה עָמַדְנוּ כְּבָר לְהִכָּנֵס — וְהַדֶּלֶת נְעוּלָה • וְנִכְפָּה עָלֵינוּ לִהְיוֹת בָּאוֹפּוֹזִיצְיָה עַד יוֹם הַגְּאֻלָּה • וְצַעַק, אֵיךְ נִשָּׂא עֵינֵינוּ • אֶל כָּל פַּרְנָסֵינוּ וּמְפַרְנְסֵינוּ • אֶל אֵלֶּה שֶׁהִתְרִיעוּ בְּעֵינַיִם כָּלוֹת • אֶל כָּל הַסִּדּוּרִים וְהַהֲקָלוֹת • וַאֲשֶׁר זָכוּ מִי סוֹאוֹת וּמִי יוֹתֵר • בְּלֶקֶט, שִׁכְחָה וּפֵאָה וּמַעֲשֵׂר • פֹּה וְשָׁם גַּם בְּאֵיזֶה מַתָּן בְּסֵתֶר • הָהּ, אֵיךְ נִשָּׂא אֶת עֵינֵינוּ, כַּאֲשֶׁר בָּאָרֶץ יֵאָמֵר: • הַמַּפְדָּ"ל עָשְׂתָה אֶת תּוֹרָתָהּ פְּלַסְ־תֵּר זוּ ••

הֲלֹא כִּמְעַט יָכֹלְנוּ לִהְיוֹת בִּפְנִים • וְלֶאֱכֹל מֵחֵלֶב הַפָּרִים וּמִלֶּחֶם הַפָּנִים • וּלְקַבֵּל אֶת שְׂכָרֵנוּ, כְּמוֹ לִפְנֵי שָׁנִים • בְּמִקְוֶה, בְּבֵית־כְּנֶסֶת, בְּשִׁכּוּן רַבָּנִים • הֲלֹא חֶרֶב גּוּרֶן כְּבָר יָרַד מִן הַמָּטוֹס, מֵאֹשֶׁר • וְאָמַר לִזְבוּלוּן הַמְּגוּר — מָה אָמַר, כִּמְעַט שָׁר: • "בַּפַּעַם הַבָּאָה אֲפַגֵּשׁ אוֹתְךָ בְּתוֹר שַׂר" • הָהּ, אֲנִיָּה וַאֲנִיָּה, הָהּ, קִינִים וָהֶגֶה וָהִי • הָהּ, שׁוּב שָׁרִים בְּ"הֵיכַל שְׁלֹמֹה" וּבְ"קַסְטֵל" אֶת "לוּ יְהִי" ••

אֵיכָה, אֵיכָה, אֵיכָה • אֵיכָה יָשַׁבְנוּ בָדָד וְכָל הָאָרֶץ שְׂמֵחָה • וּשְׂמֵחִים בַּלִּכּוּד עַל אֲשֶׁר לֹא הִצְלַחְנוּ לְהִכָּנֵס • וּשְׂמֵחִים בַּמַּעֲרָךְ, כְּמוֹ קָרָה לָהֶם גַּם • וּשְׂמֵחִים מִלְיוֹן וַחֲצִי יְהוּדִים רְפוֹרְמִים בָּעוֹלָם • וּשְׂמֵחִים אֵלֶּה הָרוֹצִים שֶׁשַּׁבָּתָם תִּהְיֶה חֹל עַל שְׂפַת הַיָּם • וּכְבָר יֵשׁ הַצְהָרוֹת סְפִירָה מִשְׁתַּפְּסוֹת בֵּין תַּפְ"ים שֶׁל הַמַּעֲרָךְ וְהַלִּכּוּד • וּבָהֶן רְמָזִים כְּנֶגְדֵּנוּ — כֻּלָּנוּ כְּיַחַד וְכָל אֶחָד לְחוּד • וּבַאֲשֶׁר נִסְתַּר — אַךְ מוֹקֵשׁ וָפַחַת וּמַלְכּוֹד • וּבְכָל רַחֲבֵי הָאָרֶץ עוֹבֵר קוֹל וּמְבַשֵּׂר: • הָיָה זָהִיר כְּבֶן מֵאִיר וְעַל חֹמֶר אֵין מָה לְהָמֵר • וְעַכְשָׁו גַּם הַדָּבָר, מֵאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל וְעַד בְּרִיטַנְיָה, לְמַרְבֵּה הַבִּזָּיוֹן • כִּי גַּם גֹּרַשְׁנוּ מִנַּחֲלָתֵנוּ בְּצִיּוֹן וּבְבֶן־צִיּוֹן ••

הַצְּבִי רְפָאֵל עַל בָּמוֹתֶיךָ חָלָל • רַק אֶתְמוֹל הָיָה שַׂר מִטַּעַם הַמַּפְדָּ"ל • וְהוּא כָּל־כָּךְ רָצָה וְכָל־כָּךְ הִשְׁתַּדֵּל • וְאַף כִּי הִתְהַפְּכוּ בְּקִבְרוֹתֵיהֶם כָּל חַזַ"ל וְזַצַ"ל • וְאַף כִּי עָשָׂה רַמַ"ח מִשְּׁסַ"ח וּמִכָּל חֹמֶר עָשָׂה קַל • וְכָל הַתַּרְגָּא דְעִסְקָא גַּם נָגְדָה כָּל הַקָּהָל • הִנֵּה אוֹיָה לוֹ לָאִישׁ אֲשֶׁר נוֹלַד בְּלִי מַזָּל • וְלֹא נוֹתַר לָנוּ אֶלָּא בִּבְכִי מַר לְמָרֵר עַל הַשַּׂר שֶׁהָיָה הַגָּבֹהַּ וְהַקָּצָר בְּיוֹתֵר ••

אֲבָל אַתֶּם לֹא מַכִּירִים אוֹתָנוּ וּכְלוּם לָכֶם לֹא יַעֲזֹר • וְעַל כָּל הַצָּרוֹת אֲשֶׁר בְּאֹנֶס אֲנַחְנוּ נִתְגַּבֵּר וְנִגְבַּר • וּמֵעֵמֶק־הַבָּכָא וּמֵעֵמֶק־הַשָּׁוֶה וּמִן הָעֵמֶק־הֶעָכוֹר • יוֹם אֶחָד עוֹד נַצְלִיחַ לַמֶּמְשָׁלָה לַחֲזֹר כַּנָּהוּג וְכַמְּקֻבָּל בְּיִשְׂרָאֵל מִדּוֹר וָדוֹר ••

תגובות מלונדון

רַבִּין נוֹתֵן שְׁחוֹק • אַבָּן מִתְנַגֵּד בְּנִמּוּק • שֶׁאֵין זוֹ הָעֵת בְּדִיּוּק • וְשֶׁנָּה עָלוּל לְבָרֵם לִשְׁתּוֹק • בְּעִנְיְנֵי הַיְּצוּא וְהַשִּׁוּוּק • וְשֶׁדַּוְקָא עַכְשָׁו יֵשׁ צִדּוּק • שֶׁהַמֶּמְשָׁלָה תִּתֵּן גְּחוֹק ••

רַבִּין נוֹתֵן גְּחוֹק • אַבָּן מִתְנַגֵּד לְלֹא פִּקְפּוּק • לְדַעְתּוֹ, זֶה מַפְרִיעַ לְהַדִּיּוּק • שֶׁל יַחֲסֵינוּ עִם אַרְצוֹת הַשּׁוּק • וּכְדֵי לָתֵת לְדַעְתּוֹ חִזּוּק • הוּא מַצְהִיר בְּקֹרֶת־רוּחַ וּבְסִפּוּק: • זֶה הַזְּמַן לֹא לִגְחוֹק, כִּי־אִם לְפַהוֹק ••

הַזְּמַן עוֹבֵר בֵּין עִסּוּק לְעִסּוּק • וְרַבִּין נוֹתֵן פִּהוּק • אַךְ אֵצֶל אַבָּא אַבָּן אֵין פִּנּוּק • וּבְשִׂפְתֵי הַסִּינְטַכְּס וְהַפָּסוּק • הוּא מַתְרִיעַ מִיָּד מִפְּנֵי נִתּוּק וְקֶרַע וּפֵרוּק וְרִחוּק • וּבָרוּר לוֹ כִּי עַכְשָׁו הַזְּמַן הַבָּדוּק • לֹא לְפַהוֹק דַּוְקָא, כִּי־אִם לִשְׂחוֹק ••

וְכָךְ, אַבָּא אַבָּן, כְּמוֹ אֶחָד שֶׁנִּכְנַס לוֹ גִּיזּוּק • מִסְתּוֹבֵב בָּעוֹלָם כְּאָחוּז־דִּבּוּק • וּבֵין שְׂחוֹק לִגְחוֹק וּגְחוֹק לְפַהוֹק • הוּא שׁוֹכֵחַ כְּלָל אֶחָד בַּחַיִּים וּבְדִקְדּוּק • שֶׁיֵּשׁ הַתְחָלָה וְיֵשׁ אֶמְצַע, אֲבָל יֵשׁ גַּם סוֹף־פָּסוּק ••

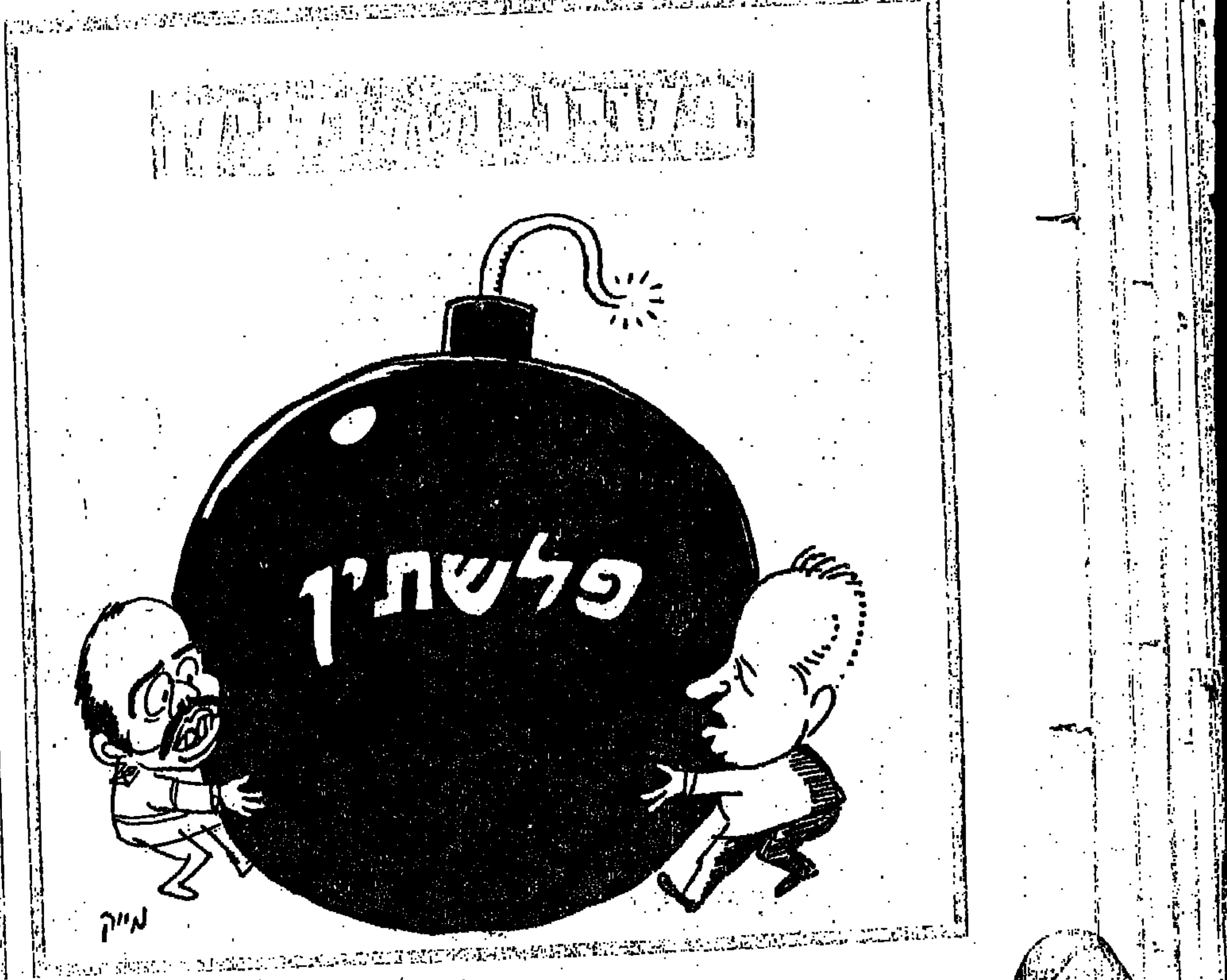

בועז עברון

התגברו כוחות התבה

מאחורי החזית האטומה, שנראתה עד כה גם כסתומת־מוחין, של ה־אידיאולוגיה הרשמית של הליכוד, נשמעים עתה קולותיהם של אנשים שתמיד ידעת, כי אכן יש מוח בקודקודם. כי הם יודעים להעריך את המציאות ולהסיק ממנה מסקנות — ותמהת מה קרה להם. מסתבר שמוחם פעל כל הזמן, אלא שכנראה חששו לתת ביטוי לפעולתו — עד שסוף־סוף העזו ויצאו בשבוע שעבר כשותפים לחתימה על שני מיסמכים: האחד קורא ל"חזרה לשפיות מדינית" והתרחקות מקיצוניות לאומנית־דתית, וכן ל־פשרה טריטוריאלית מעמדה של כוח, והשני קורא להכרה בעם ה־פלשתינאי ולמשא־ומתן איתו.

יתכן, כי מוגזם לקוות שהופעתם האחראית והשקולה של אנשים כשלמה להט, ישראל סלדי, ש.ז. אברמוב ובנימין הלוי מבשרת את פיצוץ הליכוד. אולם אולי היא נותנת תקווה לשקיעתה במועד לא רחוק מדי של "המנהיגות ההיסטורית" של אותה מפלגה, דבר שאולי יביא לפרישתם של השוליים הימניים־קיצוניים ממנה ו־להפכותה לגורם, שאם יעלה פעם לשלטון, ינהג בזהירות של המערך לפחות, ומכל־מקום לא יחבל ב־תהליכים חיוביים של השלמה בינינו לבין שכנינו, שיינקטו על־ידי הממשלה הנוכחית.

מכל מקום, הופעתם שוללת את אחד מכלי־הנשק החדים ביותר של ח"כ בגין: טענתו כי מדיניות ה־סיפוחים והמלחמה שלו מייצגת את רוב העם והכנסת. החשבון שעושה מר בגין פשוט: מאחוריו חברי הליכוד, המפלגות הדתיות, וקבוצה בעלת מישקל בתוך "העבודה" עצמה. וזה רוב הכנסת. מסתבר עתה, שלא כל חברי הליכוד עומדים מאחוריו, ובלי ספק יש חברים רבים אחרים, התומכים בשתיקה בתעוזתם של הנחשונים חותמי ה־מיסמכים, שמעמדם החשוב והאיתן מאפשר להם חופש־הבעה, שאחרים אולי חוששים לאמצו לעצמם. שכן, תופעה כזו לעולם איננה מבודדת, וראויים לשבח אריה אליאב ויצחק בן־אהרון על שהבינו כי בעניינים לאומיים חיוניים כל־כך אין להשלים עם חלוקה מיכאנית בין "ימין" ל"שמאל" (שבתנאינו הם מטושטשים למדי בין כה וכה), אלא יש ליצור חזית משותפת עם כל אדם נבון, הצופה לבאות.

*

אות נוסף לכך ניתן בשבוע שעבר במאמר מעניין מאוד שפירסם ב"הארץ" אחד הניצים המובהקים דווקא בליכוד, ח"כ שמואל תמיר. תמיר הדגיש בו נקודה שקצת ניטשטשה בשבועות האחרונים, אך שהממשלה והציבור הרבים להעמידה מול עיניהם.

אם לחזור בקצרה על אחד מטיעוניו של תמיר, הרי עומדים בפנינו שתי ברירות: האחת — סיפוח השטחים שבידינו, פתרון בעיית הפליטים החיים בהם ופתיחת אזרחות ישראלית מלאה לתושביהם; או מדיניות יונית עקבית, ה־שואפת להשגת שלום תמורת ויתורים טריטוריאליים. את האפשרות הראשונה, שאותה פוטר תמיר בקצרה, יש כמדומני לראות כמס־שפתיים אידיאולוגי. שכן ברור ש־בנסיבות הבינלאומיות כיום אין היא ניתנת לביצוע. חלקו האופרטיבי של המאמר הוא, אם כן, חלקו השני, והוא גם ארוך יותר.

תמיר מזהיר במאמר זה מפני ויתורים טריטוריאליים לא תמורת שלום, נוסח "פיסת אדמה כנגד פיסת שלום", אלא תמורת שלום וסיוע צבאי אמריקניים. ירדנו ה־ערבים, לא האמריקנים, ואם היה שך התהליך בצורה זו, עלולים אנו לחזור למצב של ערב יוני 1967 עם הרבה הרבה כסף וטנקים אמריקניים ובלי שלום מחייב. כדי להשיג שלום, עלינו לנהל את המו־שא־ומתן עם הערבים, לא עם אמריקנים. תמיר קורא, כמסקנה מכך, למדיניות־שלום יוזמת, לא לפאסיביות ולהמתנה ללחצים ה־באים מצד ארצות־הברית.

*

אפשר להעיר, במאמר המוסגר, כדוגמא שלי למדיניות יוזמת, כי במקום להתקיף את השר אהרון ידיב על הכרזתו על נכונות לשאת ולתת אפילו עם "ארגון השיחרור הפלשתינאי" בתנאי שיבטל את "האמנה הפלשתינאית", יכיר ב־קיומה של ישראל כמדינה יהודית ויפסיק את הטרור — היו אפילו "ניצים" צריכים לקדם הצהרה זו בברכה. זו הפעם הראשונה, שבמ־קום לשבת בעקשנות, ללא תזוזה, ללא כל הצעה ממשית, תוך סירוב לכל הצעה, תוך כדי הת־מוטטות מעמדנו ובידודנו המוחלט בציבור הבינלאומי — השלכנו את הכדור אל הצד השני.

הדיבידנדה היתה מיידית. אש"ף דחה את ההצעה, שבכללותה היא הסבירה והמתונה ביותר, שאפשר היה לצפות לה מצד ישראל. הדבר זה פגע מייד בתדמית שניסה ליצור לעצמו של "תבונה" ו"מתינות", חשף את צביונו האמיתי יותר מכל תעמולה שלנו, והעמיד אותו על־ידי כך במקום שבעבר היינו מתמרגים אליו את עצמנו. מאידך גיסא, אילו היה אש"ף מק־בל את ההצעה, היתה מסולקת בכך אבן־נגף קשה בדרך המשא־ומתן עם המדינות הערביות. ש־כן במיקרה כזה היה מושמט ה־בסיס מתחת לרגלי הקיצוניים ה־יושבים בהן. ואפשר היה לומר להן: אם אפילו גדולי אויבינו …המחבלים הפלשתינאים, …את דרך המלחמה ורוצים …להסדר, על מה נזעקות …

…ולו היתה הממשלה מזדהה עם …של ידיב בצורה יותר חד־…זית, היינו עשויים לזכות ב־…ם נוספים: ירדן אולי היתה …את הרמז ומזדרזת יותר …בכוונה "לגמור אתנו …", שהרי על־ידי העלאת ה־…ית הפלשתינאית אנו רומזים …ם נרצה, אין חוסיין הכתו־…יחידה לגבי עתיד הגדה ה־…ית. או שאם חלק מתוך אש"ף …מוכן לקבל את ההצעה שלנו, …אחר היה מתחיל להילחם בו …הנשק (כפי שכבר החל לק־…בלבנון גם בלי הצעה שלנו). …המחבלים טובחים זה את זה …נפילת שערה אחת מראשינו. …אומה מכל זה לא היה קורה …לא הפסדנו מאומה, חוץ …תדמיתנו בעיני דעת־ה־…העולמית, וגם זה משהו. כל …רוויות חללו נפתחו, איפוא, …צעד אחד יזום מצידנו.

…אמרו של תמיר חותך, למע־…דרך הסבך העבות של "הסד־…הבחירות", "הסכמים חשא־…והבנות בשתיקה" המתקשר …על דרכנו, עד כדי כך ש־…לעצמים שכבר איננו יוד־…עם מי אנו נושאים ונותנים. …מחזיר אותנו אל עובדת־ה־…שהסיכסוך הוא בינינו לבין …ם, ורק בינינו לבינם ימצא …פתרונו. כל התכסיסים, שאי־…שפים לעובדת־יסוד זו, עתי־…להתברר כהתחכמויות של …סדקית ולא של מדינאים. …ויתורים מצידנו — צריכים …ויתורים שכנגד מצד ה־…ולא מצד האמריקנים, ש־…איננו נלחמים.

*

…על־כן: מדיניות יזומה צריכה …לפתיחת אופציות חדשות. …ית תלויה לחלוטין ברצונה …של ארצות־הברית, שאומנם …ידותנו ושוחרת טובתנו, אבל …ים שלה חשובים לה הר־…ור מבלינו. הכרזה מפי אי־…מי־יתיים בכירים כי מאחר …ום ניתקו אתנו את היחס־…ם אלה שצריכים לצעוד את …הראשון לקראתנו — מעי־…נם על גאוות לאומית ראו־…שמה, אבל היא במקומה רק …שאכן בין כה וכה אין סי־… בעתיד הקרוב לקשירת …ם עם הרוסים, ואז יכולים …היות גאים בזול. אבל אם …יים כאלה, אז כדאי לנו …לעשות את הצעד הראשון. …ים של אינטרס לאומי חיוני־…ידות הוא להתחיקה בשא־…ם יהיה הראשון.

עמוס קינן

נובמבר

בנובמבר, שנה זו, יפוג תוקף המינוי של כוח־האו"ם הממונה על שמירת הסכם הפרדת־הכוחות. חודש נובמבר שנה זו יחול בעוד שלושה חודשים ומשהו. די קרוב. בינתיים, מיום ליום מדברים יותר ויותר על האפשרות שהערבים יפתחו בפעולות־איבה, בתאריך זה, אם לא תחול מבחינתם תזוזה ישראלית לקראת ביצוע החלטות מועצת־הבטחון 338 ו־242.

אם תפרוץ מלחמה בנובמבר, אין ספק שלאחריה תתמנה שוב ועדת־אגרנט, כדי לחקור את מחדליה. המחדל הראשון שייחקר, יהיה מחדל הקונצפציה. הוועדה תשתדל מאוד לגלות מיהו אותו קצין־מודיעין זוטר, שהחליט שאין ישות פלשתינאית. יש רק בעייה פלשתינאית, ובעייה זו שייכת לישות הירדנית.

הוועדה תצטרך לחקור אם אומנם היה ידוע לאותו קצין־מודיעין אלמוני שאין שום מדינה ערבית המעניקה לחוסיין מנדט בלעדי לייצג את הבעייה הפלשתינאית. הוועדה תצטרך לחקור אם אותו קצין־מודיעין קרא עיתונים במיסגרת עבודתו, כי רק מי שאינו קורא עתונים יכול להחליט בלב קל שההשקפה הישראלית, לפיה אין לנהל מו"מ עם פלשתינאים, מקובלת לפחות על עוד מדינה אחת בעולם. הוועדה תצטרך לשאול אם אומנם הניח אותו קצין מודיעין שאי־ההיענות הישראלית לתביעה הערבית לפתור את בעיית הפלשתינאים, איננה מהווה מוטיבציה מספקת לערבים כדי לחדש את פעולות האיבה.

יש להניח, שכמו כל הוועדות הקודמות, גם ועדה זו לא תקרא לקונצפציה מדינית מוטעית, בשם "מחדל מדיני". וכאמור, יימצא כנראה־הסתם קצין־מודיעין אשם. הממשלה, כרגיל, תצא זכאית, ואחריה תבוא ממשלה חדשה, שתהיה אותה ממשלה, ותיקרא בשם "המשך ויציבות".

*

מחדל אחר שייחקר יהיה מחדל הפגזים. במהלך הדיונים של הוועדה הנכבדה יתברר, שאומנם נכון הדבר שהרבי מלובאביץ' ממליץ מאוד לא להחזיר שום חלק של נחלת אבותינו, והרב סולובייצ'יק אף הוא ממליץ המלצות דומות, שלא לדבר על המלצותיהם של ח"כ המר ובן־מאיר. ואז תצטרך הוועדה לשאול כיצד קרה הדבר שהרב מלובאביץ' לא שלח פגזים, וכיצד אפילו הרב סולובייצ'יק, למרות העובדה שהמר ובן־מאיר וגם הרב מנחם הכהן נסעו אליו והפצירו בו בדחיפות, בכל־זאת לא שלח פגזים. ואז יתברר שאת הפגזים שולחת ממשלת ארצות־הברית, וממשלה זו מעולם לא טענה שיהודה ושומרון הן נחלת אבותינו וש־אסור להחזירה. ועל כן, בדרך ה־טבע וההגיון, סירבה לשלוח פגזים.

כמו כן תחקור הוועדה אם צה"ל היה ערוך לאפשרות של חידוש פעולות האיבה. ואז יתברר שבגלל הרוטאציה המהירה, נשארו מפקדים מעולים מחוץ למיסגרת ההיערכות המואצת. כן יתברר, שבגלל כל מיני סיבות פוליטיות, נשארו כמה מפקדים מעולים בחוץ. ויתברר שכל מיני אנשים פוליטיים ב־מדינה חזרו ואמרו, חודשיים לפני פרוץ המלחמה, שאם מחזירים ל־צבא אנשים בעלי דיעות פוליטיות הנוגדות את דעת המערך, הרי זו פוליטיזציה של הצבא. לעומת זאת, אם מסיבות פוליטיות משאירים את צה"ל ללא כמה מפקדים חיוניים, הרי זו שמירה על טוהר צה"ל.

בפני הוועדה יופיע סוביטולוג, ויוכיח שסטאלין טיהר את צבאו מכל המפקדים המוכשרים, מסיבות פוליטיות, ובכל־זאת הצליח לנצח את הגרמנים לאחר שנהרגו 20 מיליון רוסים.

*

לאחרון אחרון חביב, הוועדה תחקור גם את השפעת האקלים החברתי בישראל על מוראל המלחמה. ואז יתברר לפתע שהעובדה שחוגים שונים הצליחו בשנה אחת ל־העלים מהאוצר ששה מיליארד ל־ירות, לא תרמה את התרומה המקווה להעלאת המוראל. כמו כן יתברר שלמרות הכבדת העול על השכירים, למרות זה שהם היו ה־נפגעים העיקריים מהאינפלציה ש־נגרמה בגלל ששת מיליארד לירות שחורות, שהסתובבו להן בשוק וקנו הכל בכל ומכל הבא ליד בפר־אות עד לאיבדן החושים, בכל־זאת לא היה המוראל גבוה כמצופה.

כאמור, חודש נובמבר מתקרב. וכאשר יגיע חודש נובמבר נהיה ללא ספק חכמים יותר. ומכיוון ש־חודש נובמבר ממילא יבוא, אם נאבה ואם נמאן, הרי שאין לנו סיבה להיחפז. ואין לנו סיבה לחקור דווקא עכשיו מה הולך אצלנו עכשיו.

"אולי לא תאמין, אבל..."

סילבי קשת

אדי קיץ

לשמוע חבר, קצין־מילואים, אומר: "אני מרגיש בעצמותי ש־תהיה מלחמה בסתיו", ולא להתחלחל;

לעקוב אחרי התפתלויות קובעי המדיניות נוסח: אין יישות פלשתינאית — אבל יש בעייה פלשתינאית;

לקרוא בשעשוע את מאמריהם של עתונאים, שאך תמול הכריזו כי אין היה כזאת כמו פלשתינאים, והיום אומרים שאי־אפשר להתעלם מן הבעייה הפלשתינאית;

לעבור על דו"ח חורב וחלקו המוור של משה דיין בפרשה ולא להרים קול צעקה;

לדעת כי יש תכלית הצדקה למאמצים, למיסים ולריסון כדי לכסות את הבוזות בנתיבי נפט ובנק ישראל־בריטניה, ולרטון קצת;

לראות בטלוויזיה את הרב כהנא, בן חסותו של מנכ"ל ישראל־בריטניה, בן־ציון, מכריז על תנועת־מרי חדשה ולמשוך בכתף;

להסתכל בתמונות של הגולילה הגדולה, ולראות את "האנשים ה־יפים" אנשי ציבור ועתונאים ב־פתיחת מיזוללת נוספת. ואפילו לא לתמוה לאן הלכה רעיית־האדמה;

לחייך למיקרא "פסוקו של יום" של תנועת ישראל שלנו בעתונות, הפוסקת פסוקה במודעות, כמו: "מענה רך ישיב חימה" ולהסתייג בעייפות: זו מחאה, זו?

לעקוב בליאות אחרי הבקיעים המתגלים בליכוד ולהגיב להערכה כי מעתה שוב לא יוכל בגין להתפאר כי יש בכנסת רוב לאי חלוקתה מחדש של ארץ־ישראל — באתה חושב?

לסרב להיבהל מאיומיו של יצחק רפאל, עתה משנדמה שנגמר הטאנגו האחרון עם המפד"ל;

להיווכח שלשם שינוי נוצלה סיסקו מטעם ניכסון לעניין קפריסין ולא לענייננו;

לעקוב אחרי צעדי המעצמות, ולהתהות איך יצליח מקאריוס לח־זור, אם בכלל;

להתיתחרר מדיוותי ההקלטות בפרשת־ווטרגייט, ולנסות לנחש את המילים הגסות המיטמשות של ניכסון;

להיבהל רטרואקטיבית ממזימתו השטנית של קדאפי, לטבע את ה"קווין אליזבת".

דב גנחובסקי

בחייכם, הקפיאו אותי

איפעם התחלתי לבנות מלון. הייתה גאות בתיירות. קיבלתי קרקע ממינהל מקרקעי ישראל לפי הערכה מ־1962, קיבלתי ממשרד־התיירות הצי־מענק הצי־הלוואה של קצת יותר מחצי ההשקעה. קיבלתי ברזל בלי מכס ורשיון יבוא לאמבטיות צבעוניות אותן מכרתי בשוק הפתוח ללא מכס ו־ללא מס־קניה. לאט לאט התחלתי גם לבנות — היתה לי ברירה? כעת אני עומד בקומת הגג מעל לאולם ההתגוות, ואם אמשיך ב־קצב הנוכחי אגמור את המלון ב־דיוק לשפל העמוק ביותר בתולדות התיירות במדינת ישראל. הצילו אותי — החילו עלי את צו־הקפאת־הבנייה!

*

אני בסך הכל קבלן קטן. יש לי מיגרש בחמה, ולפני שנתיים קיבלתי עליו רשיון־בנייה. אחרי ש־קיבלתי את הרשיון, הגשתי את התוכניות "האמיתיות" לעירייה. פלוס סגירת קומת־עמודים והפיכת מיקלט לדירה, ומכרתי בבניין בן שמונה דירות שש־עשרה דירות. את כולן מכרתי "על הנייר". ואת הכסף שקיבלתי השקעתי ב־ניירות צמודים. היה לי גם כסף "אפור". אבל זה עניין אחר. כעת אני צריך, ירחם השם, להתחיל לבנות — הקונים לוחצים. איך יוצאים מזה? רחמנות על קבלן מסכן. הקפיאו אותי!

*

אנחנו מוסד להשכלה גבוהה. לא סתם. לפני חמש שנים תרם לנו חיים־יענקל שניאוקיביץ מוולשאראיוו חצי מיליון דולר לבניית ה־טרנסמוטרקטור התלת־פזי ע"ש אמו המנוחה, יענטה־קיילה ש־מוסקוביץ נוחה עדן. אותו טרנסמוטרקטור, שהשד יודע מה עושים איתו, צריך היה לעלות שלושה מיליון דולר. אז לקחנו את הכסף, בינתיים, ושילמנו בו את הבטחוניים של הפרופסורים. כעת בא חיים יענקל תגייל ובניץ גוויאלד, איפה הבניין ואיפה השלט. אז צריכה קושה, אדוננו שר־השיכון. חוס בא ורחם נא. הוצא במהרה צו־הקפאת בנייה! אפילו רק לחצי שנה — בינתיים הכל יכול לקרות. טוב?

*

פעם, ברגע של חולשה אחרי איזו התקפת מחבלים, הבטחנו לעיירת־הפיתוח מנורת המאור סופרמרקט א־א, עם מחלקת־בשר והנות־נעליים. היתה לנו ברירה? הם תפסו את המנכ"ל שלנו בביקור התנה־מים במקום, וכדי לצאת משם ב־שלום לא היתה לו ברירה אלא ל־הבטיח. אבל אית בבנירת המאור אינם יודעים חוכמיות. והם כפינים כל יומיים — רוצים סופר־מרקט, או בבקשה, הלא אתה ה־יועץ המשפטי שלנו. דאג בטובך כי צו־ההקפאה יחול, ללא ספקוק וערעור, גם על סופרמרקטים ב־עיירות־פיתוח. אחרת — נחליף אותך!

*

כן, אנחנו יודעים שמצוקת האש־פוז היא נוראה בצפון־מערב הא־זור המרכזי של מדינת־ישראל. הנה, תראו, כבר יש לנו אפילו תוכניות מוכנות להקמת בית־חולים של אלף שבע מאות וחמישים מיטות (ואיננו יודעים מאיפה ני־קח לו רופאים, אחיות, עובדים ו־כל השאר. שלא לדבר על התקציב השוטף). אנחנו מוכנים לבנות מהר בבוקר. אבל מה אתם רוצים מ־אתנו? הוציאו עלינו צו־הקפאה. זה אנחנו עשינו? זה סיבת המדי־נה. אז שהחולים יתאפקו עוד קצת. טוב? (בזה תיגו עושים בלי ה־צו?).

*

אדוני, אני יודע היטב שבמקצועך יש לך עבודה רק בתל־אביב, ואני מאמין לך ששליח ה־עליות הבטיח לך הר. ועליו גיבעה ועליהם וילה בפינת דובנוב ו־ארלוזורוב בתל־אביב. אבל תראה, יש צו־הקפאה, ואנחנו לא יכולים להתחיל אפילו עם ההר. בלא לדבר על הוילה. אז בינ־תיים נשלח אותך למיצפה רמון. עד שהצו ייגמר. פרנסה? תעבוד בבנייה לא מוקפאת. בינתיים, מי יודע לשפוט עורות של גמלים בהחלט יכול לעבוד בבנייה, וזה רק זמני. עד להיום ההקפאה!

*

רחמנות, יהודים, הקפיאו אותנו!

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141
המחיר: יום חול 2.00 ל"י לחלקה / יום ו': 3.75 ל"י למלוה

פרקי היום בתנ"ך

• משלי, י"ג—ט"ו.

המשנה היומית

• מגילה, ב' (ה—ח).

הדף היומי

• חולין, ס"ד—ס"ה.

תורנויות בתי חולים

• היום: הדסה, (פנימית), איכילוב (כירורגית).
• שבת, ש"כ (כ"ב—כ"ג).
• שבת: איכילוב (פנימית וכירורגית).

ההלכה היומית

הדלקת הנרות

	ירושלים	תל־אביב	חיפה
ע"ש	7.10	7.23	7.07
מוצ"ש	8.20	8.20	8.26

תורנות בתי מרקחת

• ליל שבת: בני, דיזנגוף 171, טל' 222881; פרנקל, הי"ר גורדון 28, טל' 228721.
• שבת: גרוסו, שינקין 27, טל' 284470; נורדאו, בן־יהודה 183, טל' 242073; יאני, יהודה הלוי 67.
• מוצ"ש: גרינברג, המלך ג'ורג' 40, טל' 226208; צפון, יהודה המכבי 88, טל' 440605.

תורנות רופאים לפי התקהילות

תל־אביב
• ד"ר הראבן, רח' אשטיין 3, טל' 44951.
• מד"א טל' 101, 014330, רופא בין השעות 3 בערב עד 7 בבוקר, הבוקר חוזים ב' בחירה.

הרצליה
• מד"א, טל' 101, 051308. קופ"ח מכבי

מכל הארץ
• נתניה: ליל שבת — נתניה, הרצל 11, טל' 22842, שבת — תרומה, הרצל 2, טל' 28052.
• פתח תקוה: ליל שבת — כפר שמריהו, כפר שמריהו. שבת — כפר ריבלין, הרצליה פיתוח, וינגייט 142.
• פתח־תקוה: ליל שבת — מרכז השרון, חובבי ציון 10, טל' 011078. שבת — רסל, רוטשילד 80, טל' 011400.
• רמתיים: ליל שבת — ה' מגה, ביאליק 80, טל' 729074 שבת — גרמזה, ביאליק 50, טל' 722027.
• בני ברק: ליל שבת — בני־ברק, עקיבא 110, שבת — גרמזה, ביאליק 40, ר"ג.
• בתים: ליל שבת — כליר, בלפור 90. שבת — עזרא, בלפור 185.
• חולון: ליל שבת — אסותא, סוקולוב 4, שבת — נאות שינקינג, נאצים 44.
• רמלה־לוד: ליל ויום שבת — הרכבה, רמלה, ז'בוטינסקי 18.
• באר־שבע: שבת — דמכ"ם.
• אילת: ליל ויום שבת — מיכלין.
• תל־אביב: יום שבת (מ-14.00 עד 7.00 בבוקר למחרת): ד"ר דינה פרח (כללי), 218 ... קנמורג, אילהורג 47, (ילדים).
• גבעתיים: יום שישי — ד"ר רפלר (כללי), רמת־גן, ד"ר פרייבר (ילדים), ר"ג, עזיאל 16.
• ליל שישי: רופא תורן בי־מנו דוד אדים, ר"ג, תנלנה 8.
• יום שבת: ד"ר מוטשקין (כללי), רמת־גן, הראל 4 — בני ד"ר ניסנבאום (ילדים), ר"ג, אחרונים 16.
• מוצ"ש: רופא תורן במכו דוד אדים, ר"ג, תנלנה 8.
• ירושלים: בבוקר יום א' — מד"א, טלפון 101.
• חיפה: מ-8.00 בבוקר עד 7 בבוקר יום א' — מד"א, טלפון 101.
• לוד: מ-10.00 בערב עד 7 בבוקר.
• חולון: טל' 844315, מ-7 בצהריים עד 7 בבוקר.
• נתניה: טל' 4.
• אשדוד: טל'.
• פתח־תקוה: טל'.
• צפת: מד"א, טל'. יום ו' עד 7 ביום שבת.
• רחובות: טל'.
• הרצליה: מד"א, טלפון.

בתי־כנסת

• היכנת יעבור לפני התיבה בבית הכנסת הגדול בתל־אביב ברח' אלנבי 110, מר שלמה ישעיהו, החזן הנודע מרוסיה. ערבית 7.80, שחרית 8.00.

דירות

וילות ובתים

קבלנים מציעים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

2-2½ חדרים

מבצע פרסים ענק
דירת שיכון עובדים בגין 104 מבחר מוצרי פיליפס
הלוח הכפול
בפרס היומי בסך: זכה מפרסם 150 ל"י מודעה זו
• להשכרה מוסך גלי למוי ... — המודעה נבחרה ע"י ... פנים שרם רח' ... חולון.
פרסם מודעתך בלוח הכפול והשתתף בהגרלת הפרסים

פרשת השבוע
מטות־מסעי
מאת מנחם בקר

בשבת זו, שבת ראש חודש מנחם־אב, אנו קוראים את הפרשיות „מטות" ו„מסעי", המסיימות את ספר „במדבר".

חכמי־ישראל מעירים, שפרשיות „מטות" ו„מסעי" נקראות תמיד בימי „בין המצרים" (בין שבעה־עשר בתמוז לתשעה באב) — כדי לחזק ולעודד ליבם של ישראל בתקופת האבלות על החורבן. שהרי בפרשיות אלה מסופר, בין השאר, על חלוקת ארץ־ישראל לשבטים. בכך יש רמז, שלאחר ימי החורבן והגלות יבואו ימים טובים לישראל, בהם ישמון עמנו בשלווה ובביטחון בארץ אבותיו.

„וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל" (ל', ב')

העיר על־כך האדמו"ר ר' אהרן מצ'רנוביל: לשון הכתוב כאן מרמזת, שעל „ראשי המטות" — מנהיגי וקברניטי הציבור — להטות אוזן קשבת „לבני ישראל". כל מנהיג בישראל צריך לחדד את חוש השמיעה שלו, כדי להאזין היטב למה שמדברים עליו בחוגי העם השונים, ומהם הצרכים המיידיים הדרושים לבני העם; ולפי משמע אוזניו יכלכל תמיד את מעשיו. שיהיו לטובת העם ולמען בני העם.

„נקום נקמת בני ישראל מאת המדיינים" (ל"א, ב')

רבים שואלים: מדוע נצטווה משה קודם מותו להילחם במדיינים דווקא? הסביר זאת הגאון רבי מאיר־שמחה מדווינסק בדרך הבאה: לולא נילחם משה במדיינים, היו אנשים חושדים בו שבגלל שהיותו הממשכת במדיין ונישואיו עם בת יתרו, כהן מדיין, נשא משה פנים למדיינים ולא נגע בהם לרעה — כמו שנהג כלפי שאר אויבי ישראל. משום כך ציווה ה' למשה לנקום למעני מיתו „נקמת בני ישראל מאת המדיינים", ובכך יסיר מעליו לזות־שפתיים וחשדות של איפה ואיפה בהנהגת העם.

„נחנו נעבור חלוצים לפני ה'..." (ל"ב, ל"ב)

בכל המיקרא כולו מצינו שלוש פעמים את המלה „נחנו":

א. בפרשת בני גד ובני ראובן נאמר: „נחנו נעבור חלוצים".

ב. בדברי האחים ליוסף נאמר: „כולנו בני איש אחד נחנו" (בראשית מ"ב, י"א).

ג. במגילת „איכה" נאמר: „נחנו פשענו ומרינו" (ג', מ"ב).

העיר על־כך רבינו יעקב בן אשר, „בעל הטורים": אם תשים אנו, שכולנו בני איש אחד והננו מאוחדים כאחים — גם אם פשענו ומרינו נעבור חלוצים ונצליח בכל אשר נפנה...

ממדרשי חז"ל

„ויקצף משה על פקודי החיל" (ל"א, י"ד)

אמר רבי שמעון בן לקיש: כל אדם שכועס, אם חכם הוא — חכמתו מסתלקת ממנו. מניין? (= מהיכן למדים זאת?) ממשה, שנאמר: „ויקצף משה על פקודי החיל"; ונאמר: „ויאמר אלעזר הכוהן... זאת חוקת התורה..." (ל"א, כ"א—כ"ד) — מכאן שנעלם כמשה: לפי שבא לכלל כעס, בא לכלל טעות.

„אלה מסעי בני ישראל..." (ל"ג, א')

למה זכו לכתוב בתורה כל המסעות הללו? על שקיבלו את ישראל, עתיד הקדוש־ברוך־הוא ליתן שכרם, שנאמר: „ישושום מדבר וציה" וגו' (ישעיה ל"ה, א').

דבת מדבר, על שקיבל את ישראל. כך (= זכה לשכר מיוחד): המקבל תלמידי חכמים לתוך ביתו — על אחת כמה וכמה!

„זאת הארץ אשר תיפול לכם בנחלה" (ל"ד, ב')

מהו „לכם"? לכם היא ראויה. יש אדם שהוא נאה, ולבושו כעור; הוא כעור, ולבושו נאה. אבל ישראל אינם כן: הם נאים, ולבושיהם נאים; הם נאים לארץ, וארץ־ישראל נאה להם...

חסידים מספרים

מדוע לא כעס ר' מרדכי על תלמידיו?

הצדיק רבי מרדכי מנסחיז (1800—1748) השתוקק ימים רבים להשיג טלית־קטן מארץ־ישראל. אולם בימים ההם מיעטו האנשים לנסוע לארץ, וכך עבר זמן רב עד שאחד החסידים שביקר בארץ הקודש מילא את מבוקשו והביא לרבו טלית מתודרת מן הארץ.

נתן רבי מרדכי את הטלית לאחד מתלמידיו, שיתפור ממנו טלית־קטן בצורה ובגודל הראויים. אולם בטעות שקיפל התלמיד את האריג כדי לגזור בית־הצוואר שלו, חתך בטעות שני בתי צואר.

כשראה התלמיד מה עולל לרבו בטליתו, לא ישמיע באוזניו דברים קשים על שגגתו, ... כה רבים ציפה להתעטף בה, נבהל מאוד והלך התלמיד אצל רבו וסיפר לו מה שקרה בשעת הטלית היקרה — אבל ר' מרדכי: מה אתה כך נפחד ונבהל? הרי באמת דרושים לטלית שני בתי צוואר: האחד — להעביר דרכו את ... והשני — כדי לנסות בו את מרדכי אם ...

מהיכן לבנים שיש להשיא את הבנות לפי גילן?

הגאון רבי משה סופר (בעל „חתם סופר") ... מאוד להשיא את בנותיו לפי סדר הולדתן, ... תוקף להביא לחופה בת צעירה לפני אחותה ...

שאלו אותו פעם מקורביו: האמנם ... נקפיד להשיא את בנותינו לפי גילן, כשם ... דבק כל־כך בעניין זה?

השיב החת"ם סופר לשואלים: לדעתי, ... פיר ככל תאקפד על עניין זה; ולמדתי ... בנות צלפחד בסוף פרשת „מסעי" בסדר ... שאנו מוצאים בפרשת „פינחס". שונה ... ידי חז"ל במסכת בבא בתרא (קי"ט, ע"א) ... זאת בסוף פרשת „מסעי" במלים חכמות ... לפי גדולתן זו מזו בשנים (= לפי גילן) ... הולדתן; ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן.

אנו למדים איפוא מכאן, שכדרך כלל ... צלפחד לפי מידת חכמתן; אבל במקום ... על נישואיהן הוא מונה אותן לפי גילן, ... שהבנות נישאו לפי סדר זה. והוא ... בכל מקום ובכל זמן...

מ..מה ז פלשתינאים? - עד הד במממשל

(המשך מעמוד 3)

שכן, אי־אפשר להתעלם מן העובדה כי ... ומעבר לשינוי המהותי הזעיר, שחל בהתייחסות הנהגת ישראל כלפי השאלה הפלשתינאית, ... היום, התחוללה בנושא זה התפתחות דראסטית בכלל, ובעולם הערבי, בפרט.

הפלשתינאים מפני או למרות שיועצו ... במעשי־טבח בלוד, במינכן, בקרית־שמונה, במעלות, כבשו לעצמם מקום בתודעה המדינית של ... אירופה ואף של ארצות־הברית, שלא ... הסיוע האקמיכי והיעיל שהם מקבלים מברית־המועצות, אירופה המזרחית וסין העממית.

הכרזתו, השבוע, של סאדאת, כי יסרב ... ז'נבה בלי פלשתינאים; מאמציו להביא ... רות בין המלך חוסיין והאירגון לשיחרור פלשתינה אסור שנקל בהם ראש. מי שהיה ברבמבר ... בפתיחת ועידת־ז'נבה, יכול היה לחוש, בקרב ... אירופים לא פחות מאשר בחוגי המשלחות ... כי הכל יצאו שם מן ההנחה כי במוקדם או ... צריך יהיה לתת ייצוג הולם לפלשתינאים.

סידרה ארוכה של שאלות

על רקע התפתחות זו ברור כי השינויים ... מאנטיים בהתבטאויות של ההנהגה המדינית ... ראל, הם זהירים ומיזעריים, כמעט בלתי ... אופיינית מבחינה זו העובדה כי לפחות שני ... שמעון פרס וגד יעקבי, הסתייגו מן ההחלטה ... בת הוחלט, לדעתם, להעלות על סדר יומה ... שלה את הדיון בנושא הפלשתינאי, בתנאים ... כאשר עכשיו כלל לא ידוע מי בממשלה ... „יונה", מי מתייחס ל„פלשתינאים" ומי עדיין ... בי־חשמונים", — ספק רב אם הדיון הצפוי ... תיים בהחלטות מרחיקות־לכת.

שר החוץ יגאל אלון שיטתח את הדיון, ... בתוכנית הנושאת את שמו. תוכנית זו, שבאה ... מטה שעיקרה — התנחלות ישראלית בבקעת, ... השטחים צפופי האוכלוסיה ביהודה ושומרון, ... פרוזדור העובר ביריחו — לירדן, נועלת גם ... גנומיה פוליטית לפלשתינאים בשטחים. כן ... שחואר לעיל, שאלון אימץ במובן מסויים את ... הפדראטיבית של המלך חוסיין. צירוף שני ... האלה, תוכנית אלון מזה, תוכנית חוסיין מזה, ... את שר־החוץ לסינתזה הנעוצה במושג של ... ציה ירדנית־פלשתינאית־ישראלית, פירוש ... הסדר־שלום, בו יהיו שותפים שלושה גורמים, ... ירדן של חוסיין, והמהוה הפלשתינאי ... המורכב מרוב הגדה ורצועת־עזה.

היווצר קונצנזוס חדש בקרב ממשלת רבין ... כה בתוכנית אלון החדשה? האם ראש־הממשלה ... רבין, שהסכים לייחד דיון בממשלה לנושא ... באי, תומך ברעיונותיו של סגנו, אלון? ... כפי שמגיחים בקרב מקורבי אלון, ... תינאי הדומם בגדה מכרך על התוכנית? ... פנים מוכסחת לתוכנית, כאשר תועלה, ... שלה אם בכלל. בסוף החודש, בהשיגנטון, ... אלון בבית הלבן? האם ד"ר הנרי קיסינג'ר ... בה נוסחה, שתאפשר לו לנוע בין ירושלים, ... עמון וקהיר? האם ממשלת ישראל לא ... מיקרה, את הרכבה, ברצותה לפייס את ... הכעת נכונות, רק עכשיו, לשאת ולתת ... מחיר מו"מ, בשלב זה, עם ירדן, לא ... במתן פיצוי להוסיין, למשל בצורת ... במסגרת „מעיין" הפרדת־כוחות, כפי ... כיצד יגיבו על המהלך המשוער ... וודאי יבקשו לטרפד, בכל דרך ... שהוא, בין ישראל, חוסיין והפלשתינאים ...

הרי סידרה ארוכה של שאלות ... סיף עליהן כהנה וכהנה. על אף ... בשלב זה, מענה.

ואהבת לעירך כחוך

עיריית חיפה משקיעה לאחרונה מאמצים גדולים לשפור שרותי הנקיון והרחבתם. ציוד וכסף רב מושקעים כדי שחיפה תהיה נקיה יותר.
אולם ללא עזרתך, האורח, לא ישאו מאמציו פרי. עם מעט תשומת לב ומאמץ קל מצדך, נעמוד במשימה.

אינך נדרש לנקות את העיר
אך אל נא תלכלך אותה!

- השלך אשפה ביחית אך ורק לפחי האשפה, שמור על נקיונם ותקינותם של הפחים.
- אל תשליך פסולת מחלון האוטובוס או ממכוניתך אל הרחוב.
- שמור על תקינות הברזים בחצרך, שלוליות מים יוצרות קן נוח ליתושים, עכברים ושאר מזיקים.
- לפינוי אשפה מחצר, מגרש או מקלט ובבקשת "עזרה ראשונה" בנושאי נקיון - התקשר למוקד הנקיון בעיריה טל. 645455 נשמח לסייע לך.

תן יד לנקיון חיפה

● 2½ חדר, חמרי 35 נבע־תיים משפחת לנין.

● בר"ג דירה מתאימה ל־זוג בעל עגלת נכים 2½ חד־רים מטבח, הול גדול 8 מר־פסות 3 כיווני אוויר שימו־ש ארון קיר ענק 746809 חוץ משבת.

● בר"ג 2 חדרים גדולים + הול חיבת ציון 28 שלמה חיים.

● בהרצליה 2½ בסביבה שקטה 124,000 מיני חוד הודש .815408

● ברחובות 2½ מיני מיידי 1 חד"ן 0 דירה 13.

● במ"ת למכירה 2 חדרים גדולים + הול רח' שפירא 23 גרינשטיין.

● למכירה במרכז ב"ת 2½ חדרים ימים + שיפוצים — טל. .915508

● במרכז ב"ת 2 חדרים הול טלפון 879049.

● 2½ ימים לבעל חרשה 8 ביוניאוור ק"ב החנה 8 פרדס־כץ חודר.

● מציאה 2½ + הול ק"ד בני־ברק רמת־גן 791185 ב־ערב.

● למכירה 2½ חדרים רחוב המרי 35 נבעתיים משפחת לנין.

● בהזדמנות עקב מחלה 2½ + מ"א בסביבה מצוינת בחולון, חדשה לגמרי 145000 + 15,000 משכנתא .249091

● בהזדמנות 2 + הול גדול ש"י ישראל נורי 50 תל־אביב שעון.

● 2 ותוספות בתחרה הנשיא ב"י ר"ג 118,000 טלפון — .765070

● 2 חדרים גדולים בר"ג הרואה 119 כניסה ב' חדר.

● בגבעתיים 2 חדרים 70 מ"ר 100,000 ל"י "אביבית" .202319

● בצפון 2½ חדרים עקית חוית, פונתית, ק"ב .235200

● 2 חדרים + ארון קיר, ב־קרית שלום שד' קרית־שלום 10 מורחי.

● 2½ ליד חשליפות בר"ג למכירה תוך 10 חודשים — 700227 140,000.

● 2½ חדרים באזור שקם בבתים כניסה מיידית — .863777

● במרכז רמת־גן 2 חדרים גדולים + הול, 700278 גם בשבת.

● בפרדס־כץ דירת 2 יפה בסביבה טובה ושקטה 8 ב"א מרפסות סגורות 796282 (לא בשבת).

● ברמת־יצחק הרכסים 88 דירת 2 חדרים משפחת כבר.

● 2½ חדרים גדולים ומאו־ררים + חסקה מרכזית בכבר מלכי ישראל 288052 288777.

● בבתים 2½ חדרים + הול + ארון קיר ומזגן .678041

● בהזדמנות בשכונת התקוה דירה 2½ מרווחת + תוס־פות .870255

● בבתים מיידי 2½ נחרדת תזית לגינה בית וגן 861791

● בגבעתיים 2 ק"ר בצנלסון 58 צמרין לבקר אחה"צ.

● בהרצליה 2½ חדרים ב־מצב מצוין בסביבה טובה .984292

● ברמת־אביב מול האוניבר־סיטה 2½ ומ"א ק"ב טלפון .419747

● ברמת־גן דירת 2 + חדרים, נחמדה, במקום מרכזי. .798817

● בלוד, שוכן, 2½ חדרים — .60,000 לטלפון בערב — .856321

● בבתים 2½ גדולים ברחוב בלפור 121, ורנרי, מתפנה חור 6—12 חודשים, בכל יום מ־15.00 ובשבתות כל היום.

● 2 מ"א, ק"ר, 97,000 רח' אילת 82, חולון, שוריק — 10.00—16.00.

● באזור, דירת 2½ חדרים משופרת, ק"ג, טל' .802220

● 2 חדרים בגבעתיים + הול מואר, ל"ה 14, טלפון .201902

● בפתח־תקוה 2½ חדרים + הול, גדולה, 140,000. טל' .016074 ,903122

● בבתים החמנה 15 2 גדו־לים ק"מ על עמודים כללי.

● 2½ חדרים לוקסוס חזית קומה נ' הנביאים 11 בתים משפחת שפירא.

● בחולון מרכז 2½ + מרפ־סת ענק מרכזי מיידי 172,000 גם בשבת סוקולוב 42 רבי.

● בצפון דירת 2 רח' סהרל 20 דירה 1 אחה"צ.

● דירת 2½, חדשה ומודר־נית ק"א, ע"ע 2 חזיתות + כל חשכלולים ע"י לוכר רח' ז'נונה .290228

● בהזדמנות בצפון ת"א 2 + הול + מזגנים ק"ג מסי־רה מיידית .241183

● ברמת־גן 2½ גדולים + הול לחזית יפה 100,000 — .793810

● בבתים רחוב דניז 2½ ק"ב מיידי "ישראדוש" .205124

● 2½ גדולים חזית, מטבח ופינת אוכל 2 מרפסות סגו־רות, 8 ארונות קיר וחניה מ־פייה, רשומה בטאבו, כתו בעריס 22 בתים.

● בגבעתיים במרכז 2 חד־רים + מ"א ק.ד. מיידית ב־הזדמנות 120,000 מיום רא־שון ועד —01 748818 .08

● 2 + הול מרפסת מרווחת, בבתיים, המעין 8 אמיר.

● בבתים 2 חדרים, חזית, דנין 3/5 886482 בהזדמ־נות.

● 2 + חצי + ריהוט חדר שינה, מיגור בעוד שנה, — 780163 טל. 154,000

● 2½ בצפון פרטר 280044 להתקשר במשך כל היום.

● בבתים 2½ ג.א. בסמי־דרם נבוה ק.ב. ע"ע ששת הימים 26 פרמן 877868 מ־10.00

● למכירה ברמת־גן 2 חד־רים + מרפסות והול. טל. .763907

● שני חדרים ק"ב + מ"א במרכז ראשון־לציון, פינוי מיידית. טל. .910417 ,942500

● בחולון 2½ (85 מ"ר) רח' החשמונאים 173 .800040

● 2½ חדרים ימים בסבי־בה שקטה ברמת־גן ק"א — .780803

● בבתים 2½ ק"ד פינוי שנה. צימרמן, כצנלסון 27

● בבבלי 2½ גדולים, מע־לית, מים חמים, ע"ע. .444576

● דירת 2 חדרים גדולים, כצנלסון 82 גבעתיים, טלפון .202177

● ברמת־אביב 2½ חדרים + מ"א ק"ד מיידי, .414658 אחה"צ 16—20.

● בר"ג — 2½ + תוספות מרכז, שקט, ק.ב. 145,000 .720580

● 2 חדרים + הול גדול ביד־אליהו (לשומרי מסורת) טלפון .34784

● 2 חדרים גדולים, פינת עבודה ותוספות בר"ג. — .707932

● 2 חדרים + הול ומרפסות ק.ד. בבני־ברק 789786 18.00 גם בשבת 16.00

1-1½ חדרים

● למכירת דירת חדר וחצי בצפון תל־אביב משופצת ו־מסודרת יפה טלפון 442270 בין השעות 17—20.

● במרכז יפו דירת בת חדר ומטבח שרותים משותפים — .869150

● דירת חדר קומפלט במרכז פ"ת קומת קרקע 85,000 טל. .018354

● בית דו־משפחתי 1½ חדר + ¾ דונם שיכון נאולים רח' אברבנל 6 כפר־סבא.

● למכירת 1½ צפון טלפון .247795

● בגבעתיים דירת חדר קומ־פלט ע"ע 70,000 "אקספרס" .724021

● דירת 1½ + מרפסות ב־מצב מצוין, בית 3 שנים, ע"ע. 224114 בעבודה, 441466 בשבת ובערבים.

● ברמת־גן 1½ + הול גדול קרקע חיבת ציון 89 מ־4 רבקה.

● דירת 1½ הרדי־יוסף קחי־לחזירשה 89 ערוסי, משעה 19.00

דירות בשכר חודשי

● 3 חדרים קומה ב', במרכז קיראון, להתקשר .781558

● ברחובות דירת 3½ חדרים חדשה מעלית + הסקה. טל. .781108

● ברמת השרון 3 דו משפחתי חדש מספטמבר .754561

● בר"ג 3 מרווחת קומ־פלט + טלפון + פריג'ידר + חניה. .766084

● להשכיר בכבר נוה נבע־תיים 3 חדרים נחדרת טלפון .726558 אחה"צ.

● להשכרה באיזור שקט ב־חולון דירה בת 3 חדרים אמ־שרי עם או בלי ריהוט. כולל טלפון, מקרר וגז — טלפון .769581

● בדרום צהלה להשכרה 3 חדרים + הול גדול קומה 7, נוף מרהיב עין, טלפון: בערב בין שעות 9—8 .201011 (חוץ משבת).

● להשכיר דירת 4 חדרים לוקסוס בבבלי טלפון — .08—446448

● בראשון לציון לדתיים, 4 חדרים בקרית־כלב, טלפון — .03—786475 ,02—288229

● דירות מרוהטות וריקות בת"א והסביבה "לעם" מקום ישראל 8 ת"א .612723

● ליד כ"ט בנובמבר: 3, 3½ חדרים לוקסוס להשכרה 446461 (פרט לשבת).

● 3 ביטנו ויצמן הרצליה טלפון 858824 מ־3—8.

● בראשון לציון בשכ"ח די־רת 3 חדרים חדשה לטלפון — .417968

● להשכרה לתקופה בלתי מוגבלת דירת 3 חדרים חד־שות ריקה ק"ב עם מעלית 1000 ל"י רח' האי אייר 78 ככר המדינה ת"א לגי בערב טל. .755029

● בצפון תל־אביב 2—3 מרו־הטים / ריקים להשכרה (גם למשרדים) 446407 פרט ל־שבת.

● בקיראון 3 חדרים, די־הום חלקי, ק"ר טל. .760714

● דירת חדשה, 3 חדרים ק"א, לוג, צעיר בתלייבבורים חוורר (שבוע רסקו), — 500 לחודש .744472

● דירת מרוהטת חדר 1 ל־זוג מצר משרי חן .283297

● 4 חדרים להשכיר בחרצ־ליה רח' חיצרון 2½ טלפון — .910610

● דירה 3½ חדר במרכז ב־רחובות. טל. 03/900870 —

● ברמת אביב 4 חדרים חד־מים + טלפון + מעלית מ־ספטמבר .900 .410808

● בחולון דירת 3 חדרים ק"ב תנקין 88 טל. .857402

● להשכרה דירה חדשה 3 + מ"א בקרית נורוא .410608

● בכיכר המדינה בשכ"ח 4 חדרים ריק, 5 חדרים מרוהט "אביבית" .202310

● להשכיר דירת 3 חדרים בת"ח כצנלסון 42 לפנות טל. .50882

● ברחובות 4 חדרים חדשה לשנתיים ויותר טלפון — .042080

● בראשון לציון להשכרה דירה חדשה, שלושה חדרים וינגר 220460 ת"א.

● להשכרה דירה בת 4 חד־רים + גג וחניה חדשה, ב־קומה שלישית עם מעליה ב־כפר גנים פ"ת 800 ל"י ל־התקשר 914230 מ־4—6 בימי השבוע.

● דירה חדשה 5 חדרים לוקסוס + חניה טל. .724078

● בצפון בנמחאון 4 חדרים + טלפון לשנה, שנתיים — .256004

● חדר מרוהט לגבר בגיל עמידה אצל בודדת 878482 מיום ראשון .856035

● בשכ"ח דירת 3½ חדרים מרוהטת + טלפון ק"ב ליד קולנוע שביט טל. .239380

● דירת 2½ חדרים בדיזנ־גוף להשכיר ליג הדרים טל. .410141

● להשכיר דירה מרוהטת 3½ חדרים רח' המעפילים 59/6 אשדוד.

● בצפון האססקלוסיבי 3 חדרים גדולים + שרותים כפולים + חסקה + טלפון + מעלית 1100 .438444

● בשכ"ח דירה ריקה 2 חד־רים עם טלפון ליד קולנוע נח ת"א .102501

● 2½ מרוהטים ברחוב ויצ־מן ע"י יחודת המכבי + טלפון 600 לחודש להתקשר .440394

● ערך דירה חדשה 4 חדרים קומה ב' טל. .03—781223

● ברמת־השרון 4 חדרים חדשה לשנה ויותר 700 ל"י מגן רמת־השרון סוקולוב 44 .474740

● 3 חזית, מחודשת ארונות 11, אבא־הלל 82 רמת־גן — .780408

● ברחובות, 4 חדרים טל. 03—932340 בשעות הערב, פרט לשבת.

● בהרצליה להשכיר דירה חדשה 3 חדרים + הסקה — .831274

● בגבעתיים 2 חדרים + הול ורפסת כניסה נפרדת בשכ"ח —.600 ל"י טלפון — .769458

● ברמת־גן 4 חדרים מרוה־טת מזגנים וטלפון קומה ג' פרטים .057—97214

● להשכרה בנוה־אביבים די־רת 3 חדרים קומה ג', + טל־פון 1,100 ל"י לחודש אנגלו סכסון טל. .03—242341

דירות מרוהטות

● דרושה שותפה לדירת סטודנטים לוקסוס בבבלי טל. .454662, בשבת.

● להשכרה 3 חדרים מרוה־טים + טלפון במרכז חולון. .12—12 .822844

● למכירה דירה בצפון ת"א בת 3½ חדרים, מרוהטת, עם טלפון לפנות — בין השעות 7—8, לטל .036000

● דירה 3, בר: משפחתי ב־קיראון ירושלים 10, טלפון .03—757207, פרט לשבת.

● 3 חדרים לוקסוס + טלפון בסביבה טובה, ברמת־גן. טל. .738473

● בפתח־תקוה 3 חדרים + טלפון מרוהטת קומפלט טלפון .003403

● להשכרה ברח' ח' באייר 20, ככר המדינה בת"א, דירת בן 3 חדרים, מרוהטת, עם כל חשכלולים, מרוהטת לכני־סה מיידית, לפנות .288191

● ברמת יוסף 3 חדרים, טל. .865724, משעה 16

● במעוזאביב 3 חדרים, רי־הוט חלקי, לשנתיים.

● בבבלי ובחנכית ל' 4 חד־רים לוקסוס, טל' .115161

● בצפון דרושה שותפה ל־דירת לוקסוס, טלפון + טלוויזיה, —.350

● 3 חדרים ימים בשכ"ח קרית־שלום לח"ת טל. .720184

● 4 חדרים חדשה ריהוט חלקי בראשל"צ, בעבודה — .603302

● 3 חדרים בצפון, ק"ב + טלפון, 244000 לא בשבת.

ביקוש דירות

● אתה מכיר אמת? יכני את דירתך? אינך יודע את ערכה היום? פנה אלינו וחקבל יעוץ ושרות מקצועי לאשר מקצוע. דרושות לנו דירות גדולות באזורים מרכזיים של תל־אביב והסביבה. אנגלו סכסון, טל. .03—241

● לאנגלו סכסון חרצליה — דרושות כאוזו דחוף, דירות בנות 3, 3½ חדרים, להשכרה לתקופות קצרות וארו־כות. אנגלו סכסון, טלפון — .03/238840

● ברמת השרון והסביבה דרושות לנו דירות 4—3 חד־רים, קוטגים ווילות, לכניסה מיידית ובשלבי בניה, אנגלו סכסון רח' סוקולוב 70, טל. .474244

● מעוניין לשכור דירה ב־באר שבע 2 חדרים +. לפנות ת"ד 96, גדרה.

● מעוניין לקנות דירת 3 חדרים בנוה אביבים. טלפון .01212, בערב.

● מחפשים דירות להשכרה ולקנות בראשל"צ והסביבה. לפנות בין השעות 9—12 ובין 10—16 טל. 946500 אחרי שעה 12, .946470 ,946022

● דרושה דירה מרוהטת או ריקה בקיראון לזוג צעיר ל־תקופת של שנה עד שנתיים טל. .758508

● מחפש דירת 3 בשכונת ק מסלם בצפון ת"א .257092

● תיירים מעוניינים ב־2½ דירות 28/7/74 — 25/8/74 .852780 — 840574

● דרוש חדר בר"ג לאלמנה דוברת עברית וצרפתית — .170997

● סרטי, מעוניין בדירה ל־השכרה בסביבת אוניברסיטת בר־אילן. .750070

● דרוש חדר או יותר + שירותים למסרת גנון בס־ביבות נאות־אפקה .416063 ,412501

חדרים מרוהטים

● לתיירים בצפון ת"א, חדר מרוהט יפה, טל. .440000

● בצפון חדר מרוהט + כל הנוחיות + טלפון .457003

● חדר מרוהט — כניסה נפרדת טוא"ח 78, ת"א — ברזילי.

● לבחורה בצפון תל־אביב חדר קומפלט ריהוט 74 — .220019

● חדר בתוך דירה ליחידה משותפת לאשה בודדה, רמת־גן הנגבה 42, לפנות לטלפון: .748884

● חדר סופרלוקס וטמכח ל־מבוגר כחמלצה, בטיפון — .223287 ,225978

מחסנים

● דרוש מחסן — בגודל 150—100 מ"ר באזור ניש דו. .762884 ,781152

● מעוניינים לשכור חלקה / ואו מחסן לעבודות שיש ב־סביבות ראשל"צ טל. .940020

● דרוש מחסן באזור 150 מ"ר בשכ"ח, טל' .297172

דירות להחלפה

● להחלפת דירת עמידר ב־לוד בדירת עמידר בבני־ברק חסר החכון נ' 140/4 לוד.

● מחפשים דירה באיזור תמוח לשבועיים באוגוסט תמורת דירה בירושלים — .02-00788

מגרשים

● ברמת השרון מגרש 700 מ"ר לבניית 2 קוטג'ים, מקום יפה, 450 מ"ר לווילה, 800 מ"ר ל־2 וילות. בגבעת חלב־נה. "שבח", סוקולוב 71, רמת השרון. .470529

● במכמורת 500 מ"ר להש־קעת 40,000 ל"י, ברעננה — 1000 מ"ר. להשקעה 70,000 ל"י. בהרצליה 1000 מ"ר ל־השקעה 95,000 ל"י, "בית דוד" .086089, סוקולוב 58, הרצליה.

● דרושה קרקע לבניה מיי־דית בכל גודל. באיזור ת־עשיה בסביבות עד 30 ק"מ מתל־אביב. לפנות ת"ד 217 נס־ציונה.

● כנרתה ובהזדמנות: 12,000 בניין אפסקלסובי, טלפון — .280187

● לבניה בזכרון יעקב, נוף נפלא, 62,000, הבינלאומית, אלנבי 116 ת"א.

● בפתח תקוה — 1100 מ"ר אחרי פרצלציה, להשקעה — 88,000 ל"י, "הקוים" וזכות ו "השקעות", אלנבי 55, ת"א.

● בכרמל — מרחית החוזה 3½ דונם 28,000 ל"י, מי־שאו בטאבו, "השקעה", אלנבי 55 ת"א.

● מגרש מצוין בשיכון דו לבכירה להתקשר טל. .262049 בשעות 3—8, אחה"צ, לא ב־שבת.

● אנשים רבים הצליחו: יעשו כסף רב לשמשו בעבוגנו ו־רכשו בהזדמנות מגרשים ב־אזורים בעלי עתיד. פייט לנבי קניה התקשר: מיטי ל־נכסים, 612848 ת"א.

● בהזדמנות, חצי דונם ב־נוש 8980, בראשון. עלית ל־בניה מיידית, 4 קומות. טל. .888097

● למכירה 88 דונם ארמה פרטית בסביבת טבריה וה־כנרת. נא לפנות כל יום בין שעות 3—11 בערב ו־8—9 .08—567229

דירות בדמי מפתח

● 3 חדרים בצפון ת"א, בניין אפסקלסובי, טלפון — .280187

● דירה, גג בת 2 חדרים ברמ"ם טלפון 293854 מ־10—21

● דירה מואר 4 חדרים ק"ג שרד ק"ג שריר מתאים למשרד טל. 624424 למתיר התחלה.

● 2 לחות קומה ס' ליד חי־ביה טל. 244878 פרט ל־שבת.

● ברמ"ם 3½ חדרים נורדוי — שלמה המלך, טל. 242387 מיום ראשון.

● 3 חדרים, 3 מרפסות, 00 מדרגות, 234400, בערב.

● 4, ק"א, במצב טוב, 820800 — ביום. 618704 — בערב.

● דירה ברמ"ם מול מלון דן 4 חדרים קומה ב' מסירה מיי־דית. טלפון 224574 בין 3—8.

● ברמ"ם 1½ חדרים 20,000 רם — נורדאו 23 הרצליה.

● בת"א ברמ"ם 2 חדרים, מטבח, מרפסות, נוחיות מ־שוחת, לרשן: חכוקיות 27 שישי ראשון: שלישי 10—14.

● דירה חדר, מטבח — על־בבוקר, מכבי 4, לוי.

משרדים

● למכירה משרדים בכל הגדלים במקום המרכזי ביותר בחולון (אשר לא היה הגודל נאה הצורך) לפנות טלפון — .847760, בשעות 4.80—6.30 אחה"צ.

● להשכיר משרד, עם טלפון בכבר המדינה, 400 לחודש. .118105

● חדרי משרד במרכז רחו־בות להשכיר טלפון 031478 .050280

● מחפש משרד פרטר + טלפון בשבר חודשי בסביבות בני ברק או רמת גן טלפון .701870

● משרדים להשכרה עם טל־פון בכל חלקי העיר רבטישאן אלנבי 121 ת"א .615676

● בצפון תל־אביב בשכ"ח דירת משרד מרווחת + טל־פון .218312

● בצפון בשכ"ח משרד וטל־פון 600 ל"י, מחסן 32 מ"ר .148408 — ל"י 400

● להשכרה משרד בבית "אל על", בשכ"ח ריהוט חל־קי — .703000

בתי מלאכה

● ביקור, מכנים לתעשיה ו־מלאכה, כבל, הנגלים, כניסה — נובמבר 1074 "מראית נוף", רח' גורדון 7, פתח תק־וה, טלפון: 03—009882 בשעות 10—16

● בת"א בקרית־המלאכה למ־כירה בית, חולגן. תעסוקה 10 מרכזי.

● דרוש בית מלאכה / חנות למסגרות קלה בסביבות תל־אביב — בניברבש בשכ"ח/רמ"ם 7014.

● למסורה 90 מ"ר בנחלת־יצחק, מ"ב, למתכה. טלפון 701199 בערב, ובשבת.

● בשכ"ח 2—1 חדרים ב־רחוב נחמישאן 5, תל־אביב. .02—228014

מבני תעשיה

● להשכרה בראשל"צ 450 מ"ר אשרי עם צינור. למסגריה. .255070 .253682

● בנות מרווחות לבל מטרת תעשיה "מבניה" קודר בע"מ .03—021320

● אולמות לתעשיה למכירה בכל גודל מעל 100 מ"ר ב־הרצליה פיתוח נשיאל נכ־סים .472316

● למכירה להשכרה מבני־תעשיה באזור התעשיה הרצ־ליה .046774 ,049170

● להשכרת 2 קומות בפרטר מ"ל 55 מ"ר, בקומה א' 155 מ"ר, סה"כ 310 מ"ר, אשדוד נס בנכרק, במקום מרכזי ב־ר"ג, כולל כח, חשמלי ושי־מוש חלקי בטלפון, לפנות "השקעות העבודה, 758812.

● באשדוד באזור התעשיה הקלה, להשכרה מבנה 160 מ"ר, קומה א', במקום מצוין, בשעות עבודה — .056—22180, ובערב 056—1082 סורקין.

עסקים

● למסירה בית מלאכה ל־קונפקציה בשכ"ח עם כל ה־ציוד קומפלט בסביבות די־זנגוף 468304 בערב.

● למכירה חנות לליקיות, נחלת־בנימין 90 טורנו / קריספי.

● מעדניה עובדת יפה לפ־בורה או להשכרה בצפור 140 בתים.

● למכירה: קונדיטוריה. מר־כזת טובה מאוד, טלפון — 8.00 414521 ,247500 בערב.

● אולם עם 500 מקומות יש־בה להשכרה לפעולות תרבות והסברה אפשרו גם הצעות גיסוסות. טל. 214148 ,17747.

● חנות מכלת למכירה + דירה, ולמטה אחרת כבי־רת תיאוני בר — 30 ש"ח, מרכבת רחבה, כח ומלפון, על כביש ראשי. 824000, מ־8—12.

● לפיתוח המצאה דרושים 60 000 ל"י, זמן ומשקיע — בוה לת"ד 16214 ת"א.

● להשכרה בהתגר סוקולוב בת־לל 18 מרגנה יפה ועוב־רי־ת. 18701.

● במרכז תעיר מגרש להש־כרה להחנסת תוספים ובוגר־ים להחיים עם תרד למשר, ב־היד המגרש, לפנות. .061189 הכל לרמלה.

● למכירת בתי"ש מרכזה ב־שפע מיכוטחה, אלכסנדר ינאי 18, ת"א.

● בד"ס מסברה לגברות ול־גברים + גלריה באלנבי, ב־כבובות מוגרבי, מתאים גם לעסק אחר. 125402, מ־17.

● עסק מצוין פתוח והכני־סה נבכרה לצעירות נאות. החודש ייפתח קורס ליועצות יופי, למכירות מובטחות ה־סופה באזור מגוריהן ובשעות הנוחות להן. פרטים בפרכנו ה־יופי "לוז", תל־אביב, טל. 88171/2 — ירושלים, טלפון 228748 — חיפה, טלפון 527263 — באר־שבע, טלפון 7:2820.

● כסף כסף באמצעותנו תש־כל הרבה יותר עבור כספך ב־ערבויות בנקאיות ואחרות. "מרכז לסיכון והשקעות" 03—021030 02—238014.

● 1943—1923 רבית תקבל באמצעותנו בערבות בנקאית או בערבות מוסדות ציבוריים. הצמדה לדולר אמריקאי "מרכז להשקעות בע"מ" לילינבלום .30, טל. .58483

● דרושים כספים בערבות בנקאות או בערבות מוסדות. תנאים מצוינים. "בשמת" חברה להשקעות ומימונים בע"מ: חיפה: רח' הרצליה 1, טלפונים 56896, 840068, תל־אביב: ככר מלכי ישראל 10, — טלפונים 230040, — .21011/2

● מכונות אוטומטיות למשי־קאות קרים, חמים מבוחים ו־כריכים בתנאי עבודה שכר מכר או רכישה מיידית. טל. 11010 ת"ד, ת"א.

● ארגל מחלה להשכיר חנות מכלת שירות עצמי. לבנות כל בו אוירת, בצלמין 30, גבעתיים.

● בגבעתיים, חנות השמל מש־פעת, פרנסה מובטחת טלפון .735880

● למסירה מוזן בבריכת בית צירנר יפ: + כל הציוד. פרטים במקום.

● ברמ"ם קיוסק לנוזל ול־ותונים, בגבורבבת 7, פתח עד 11.00.

● להשכרה חנות מכלת גדו־לה, 2 משפחות יכולות להתי־פרנס. .030308

● מעוניין להשקיע 100,000 בעסק רציני. ת.ד. 5031 תל־אביב.

● למסירה בית מלאכה ל־קונפקציה עם ציוד קומפלט. .871411

● הזדמנות, למכירת מאפיה מו דיזל 1087, במצב מצוין + מקום עבודה. טל. 701870.

● ברמ"ם מספרת נשים + גלריה בהזדמנות. דיזנגוף 102, טל. 30213, פיימן.

● למסירה בית מלאכה ל־קונפקציה בשכ"ח עם כל ה־ציוד קומפלט. בסביבות די־זנגוף, 108304 בערב.

● להעברה מספרה + ציוד וקליאנטורה ברמת־גן — 241232, גם בשבת.

● ארגל נסיעה למסירה בית מרוחם בהזדמנות .10.00

● סוכר בשכ"ח בתל־אביב לכניסה מיידית, טל. 417304

● למסירה פולקיבר עם ציוד בכבר נוה גבעתיים כצנלסון 111

● למסירה ביתמלאכה לצעצועים ולמכשיר ברכה ל־שתי משפחות 37174

● למכירה — להשכרה סכר לת ארכפה בצפון אשרה לסיניטריש רח' חגיז 11 בתים.

● חנות רלק בת"א כולל כוי־בה ורחוצה למכירה מיידית — ישקר 1,000,000 .50050

● דירת 3 חדרים גדולים ק"ב ברמ"ם מתאים לעסק אלנבי 85 רוטשילד טלפון — .52830

● בפ"ת למכירה חנות מכלת מסודרת ברח' שפירא 67.

● זכות להחזקת מטחקים כוי־לי משאות פרנסה טובה מאר .023512

● למכירה פרתר כ־100 מ' במרכז ר"ג לפנות 34157 פש, או טל' 750707 אחה"צ שמואל.

● להשכרה לעונת הקיץ סוי עזרן ליילה מוגון + בר + ביתיקפה 150 שולחנות 600 כסאות על שפת הים לרצינ־יים בלבר .657400

● למסירה חנות לתמונות ו־מתנות במרכז חולון בשבת 12.00 — 10.00—12.00 בימי חול 17.00 — 20.00 8.00 .709280

● במרכז רמת־יצחק בשכ"ח נשים לגברי נשים מבוסס. אשרי כלי בחורה 701260.

● בהזדמנות גדירה בסבי־רה בהזדמנות עסק מבוסס ב־ענף הטלוויזה השקעה 8 אלף לירות + 5000 לירות ל־חודש רווחים (100000—) מתאים במיוחד לזוג 257169

● ארם מוכשר, חרוץ ובעל יוזמר (43) נתכנה בעל נסיון רב בניהול ארגוני, בדרב בביה, יחסי־ציבור, ידע ב־מלאכה ובמכחר + חנות בנויה בצפון ת"א (רשמה ומ־סח קטנאים "לאחכון" רכב פרטי וטלפונים. השלצות עינות. מעוניין בהצעות רציניות. לפנות לת.ד. 16014 ת"א לסמ' 2187.

● דרושים כספים בריבית גבוהה ובערבויות בנקאיות "מיבית"ן נאמנות".

● להשכרה בכביש לתקיפה ארוכה לליגוניות רחבה אש־שרות לרבישה ציוד סלא — .226330

● למכירה אולם לתעשיה ק"ג ומעלית 230 מ"ר ב־סביבת בית רוטנו 820370 ערב.

● 1,150,000 100 מ"ר ק"א + כח ברח' עיון הכורח ב־תחנה המרכזית .82070

● אולם 150 מ"ר אזור תע־שיה, כביש נוחת, ק"ת. טל' .822860

● להשכרה אולם לתעשיה ב' קומה ב' מעלית, קריתאריה — טל' 725622 (7—6).

● בקריתאריה שנקר 18 ע"י עיזוחות, נוחדו אולמות בקו־מות עליונות — טל' 252984

● 1) ת"א, בגוש נבעתיים, אולמות לתעשיה וחנויות, כניסה תוך 11 חודש, מכירה והשכרה; 2) מיידי נבע־תיים 120 מ"ר — קריתאריה 400 מ"ר, "בריקי דירות" .725014

● בשכ"ח מרתף מואר + כוח 160 מ"ר בבנין חדש, חיים ויטאל 18 (סלמה 59) תל־אביב.

● למכירת ברמ"ם חנות ב־דיזנגוף 218, ת"א, טלפון — .412170

● חנות להשכיר בחדר יוסף שוין ישן, לפנות טלפון — .505231

● להשכרת חנות באבן גבי־רול מ־ל נשיונל מחסן צמוד + טלפון, להתקשר בשעות ה־עבודה .225104

● חנות 28 מ"ר לצרכי מחסן במקום מרכזי בחולון. טלפון .862857

● ברמ"ם חנות תשפל מכו־פסת + מעברה במרכז רמת־גן, קריניצי 10.

● חנות ברמ"ם/בשכ"ח + טלפון מקור חיים 58, ת"א — .520249

● בבתים בבלפור להשכרת חנות + טלפון .802280, — .502244/202 מדר.

● למכירה בככר המדינה — חנות 26 מ"ר פינתית מספר 120. ע"י המספרה "מריומה". .878720

● למכירה חנות (סוכנות דואר) טל. 703305 מ־8—12, .4—6

● למכירה בבתיים חנות פינ־תית 67 מ"ר במרכז רוטשילד .888810 ,807008

● דרושים סוכנויות לחדרי שינה, בראשל"צ, נתניה, בת־ים. .88853

● ברמ"ם למשרד, להרכבת רדיו למכונות או לכל מט־רה .776603, בשבת.

● בראשל"צ בשכ"ח סלון ל־תמרויות עובד ומכנים. טל. .001101

● בראשל"צ חנות בדמ"ם ל־עצעועים מכשירי כתיבה ו־עתונים מכוססת פרנסה טו־בה בכבר השיפורים 6.

● למכירה חנות 60 מ"ר קיר משותף עם בנת השילמים ביהר ירושלים 107 יפו. — .502768

● בככר המדינה בשכ"ח ל־מכירה, חנויות, בגדלים שו־נים. "אביבית" — .202310

● למכירה חנות בדיזנגוף, בדמי מפתח פרטים טלפון: .557778

● חנות בשכ"ח חדשה ב־קרית אונו הצלב ויצגייט — פרטים: .303207

● בסביבת שכ"ת חנות 68 מ"ר, 3 כניסות + מחסן 46 מ"ר כניסה מיידית, אירנית טלפון .056210

● ברחובות חנות בסביבה טובה 120 מ"ר פינתי כניסה מיידית טל. 035210 אירנית.

● למכירה או למסירה חנות תמורת דירה "הסרפ" .082510 בערב 985023 בערב.

● למכירה ברמ"ם חנות ו־קונדיטוריה ציוד מלא בו־זהו .447621

● במרכז אלנבי חנות ויציע בד"ם עם תיווך "שלום" עד רוטשילד 10 35390 .10—18

● בתחנה המרכזית החדשה חנות פינתית במקום 663,000 (מחיר החברה) תמורת חוץ מוכר רק 550,000 ישיו בע"מ מגדל "שלום" 51050 .60050

● להשכרה או למכירה חנות בצפון תל־אביב טלפון .417650 מאחה"צ

● כרמ"ם חנות 50 מ"ר + 50 מ"ר מרפסות מתאים ל־קפה או מעברה בהזדמנות — דיזנגוף שד' נורדאו טלפון .220052

● בהזדמנות חנות בתחנה המרכזית החדשה 10 מטר .420073

● בבתים חנויות, 86,000 עד 250,000 תיווך "חור" .682448

● להשכרה חנות להלבשה ב־מסכי הסופרמרקט ירושלים, טלפון + מזגן + אצטבאות .774484

● לחשכרה מספרה + מוני־טין ללא ציוד, טל' 80270 בשעות 7—5 בערב.

● בדיזנגוף סנטר חנות 80 מ"ר, למכירה בהזדמנות — .877489

אולמות

● אולם למכירה בבבלי תל־אביב 80 מ"ר טלפון 440812 בשעות 10.00—19.00

הכשרה לעבודה

● קורסים לקוסמטיקה, ספ־רות נשים וספרות גברים ב־הדרכה מקצועית מעולה. דיא־נה, רייגס 1, (כבר דיזנגוף) .05000

ביקוש עבודה

● מנהל חשבונות בכיר מעוניין בארגון מערכת הנהלת חשבונות וכן ניהול משרד־נות במשרה. ת.ד. 4234 תל־אביב, למסר ל־112.

● מוכרת מעולה, מיכלת עבודה חדשה בבית. 4 ל"י לשעה. טלפון .228036

● בהזדמנות אולם, לומר בית. ...

● מעוניינים לרכוש עסקים מבוססים בכל הענפים — "היסעות", אלנבי 111.

● הזדמנות למכירה ברמ"ם 4 גדולים, ...

● עקב נסיעה לחו"ל בהזדמ־נות פיצריה בהחלט מרכזי — .052111

הצעות עבודה

● לאיש מכירות בעל ה־ריהוט מוצעת עבודה ...

● לחברת בינוית בת"א דרוש שרת בחנויות ...

● דרושה מתכנתת אומנה, עירונית ובעלת נסיון ...

● דרושים בפיננסים/ות ל־חברת ...

● מעוניינים בפסנרים מנוים ...

● מכונרי אחוזה, פרגלים ב־משמרות, ...

● דרושה ספרה להשיר מסרת ...

● לחברת מכירות גדולה בתל־אביב דרושים מנהלים ל־...

● סוכרי־ות לעבודה ...

הלוח הכפול ידיעות אחרונות הארץ
המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל-אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141,
המחיר: יום חול: 2.90 ל"י לשורה / יום ו': 3.75 ל"י לשורה

● דרושות מועמדות לקורס לניקוב שתוכשרנה ללא תשלום לעבודה מעניינת בחברה. תנו לטלפון 257072 ת"א בשעות אחה"צ.

● לסלון לתסרוקות בת"א יר' מיהו 84 דרושה ספרית טובה ומניקוריסטית טובה.

● דרושה פקידה עם ידיעה בהנה"ח לפנות טל' משעה 16.30 — 17.00 .825505 תנאים מצויינים.

● דרושה מטפלת לתינוקת לשעות 7.30 — 14.00 לטלפון בערב 244841 תל-אביב.

● דרושה מוכרת לחנות ארנקים ודברי עור במרכז תל אביב עם נסיון מספר שנים לטלפון 287051.

● למכון ליופי ברמת-גן דרושה בוגרת קורס צעירה — .785888

● למשרד רואי חשבון בת"א דרוש שליח/ה לחצי יום טלפון 611002/3.

● למשרד רואי חשבון דרושים ביחנים. מרכזיים, עם נסיון בעבודה אפשרות התמחות.

● מטפלת ל־2 ילדים + משק בית מלא בחיים.

● דרושות צעירות לעבודה בבית"ר למריקו תנאי שכר טובים + פרמיה מאושרת + תנאים סוציאליים אפשרות ללמוד מקצוע "סו" הרכבת 82 תל-אביב .87740

● דרושה מטפלת עד 7.00 עד 14.00 טלפון 802820 בחיים.

● דרושות מועמדות טובה נס־יון, לנאי טריטל 5, סלון רויז.

● דרושה מטפלת בוגרת ר' מנוסה + סדור קל במ"ח — .008551

● דרושה פקידה לעבודה עם קהל בשעות 10.00—18.00 ל־ טלפון ביום ראשון 242506 — .444517

● דרושה מטפלת לתינוקת וילד בנו, 8 שעות בבכיש חטיימים.

● דרושה עובדת לבית קפה.

מכוניות למכירה

דארט-וליאנט
האמריקניות של קרייזלר הנמכרות ביותר בארץ

ב.מ.וו.

אלפא רומיאו

אוסטין

אופל

אודי - נ.ס.או.

דה־שבו

דאף

דופין

הילמן

וקסהול

ויליס

פעם VOLVO תמיד VOLVO

מסחריות

טריומף

טונדרים

לארק

מיני־מיינור

מוריס

מרצדס

סובארו

סאאבטוח סאאבמסאאב SAAB 294897

סוסיתא

simca סימקה
מכונית טובה
מבית טוב

פולקסווגן

סו"ז

פיאט

פורד

ציטרואן

קונטסה

רנו בחסכון ראשון

שונות

השכרת רכב

שרותי רכב

ביקוש לרכב

שונות

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 74, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141
המחיר: יום חול: 2.90 ל"י לשורה / יום ו': 3.75 ל"י לשורה

שטיחים

כלי נגינה

בולים ומטבעות

סירות

ספרים

תריסים

צילומים

טפטים

שידוכים

חוגים

נופש

הלוואות

טיולים

טלוויזיה

ריקודים

ברגע האחרון

וילות ובתים

הכשרה לעבודה

ביקוש עבודה

אולמות

• למכירת אולם בבנין מסחרי, על חנויות...

מבני תעשיה

• באיזור התעשיה, בחולון, למכירה אולמות...

הלוח הכפול ירושלים

ידיעות אחרונות: הלל 28 טל. 225251
הארץ: החבצלת 5 טל. 224245

תורנות רופאים לפי המקומות

תורנויות בתי חולים

תורנות בתי מרקחת

בתי כנסת

דירות

וילות ובתים

קבלנים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

2-2½ חדרים

1-1½ חדרים

דירות מרוהטות

דירות בדמי מפתח

דירות בשכר חודשי

ביקוש דירות

דירות להחלפה

מגרשים

משרדים

מבני תעשיה

חדרים מרוהטים

אולמות

חנויות

מחסנים

עסקים

ביקוש עבודה

הכשרה לעבודה

הצעות עבודה

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 74, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141
המחיר: יום חול: 2.90 ל"י לשורה / יום ו': 3.75 ל"י לשורה

אופנועים וקטנועים

מציעים למכירה

בתי-ספר ושיעורים

בתי"ס לנהיגה

דודי שמש וחשמל

חקלאות

רוצים לקנות

מקררים

התעמלות ומסעים

מכונות כביסה

מכונות כתיבה

מכונות תפירה

חיות בית

רהיטים

שרותים

מכוניות

● קרייזלר 160, 1972 ,33,000 ק״מ. 67141 ,01653 — סוני.

● כרמל 71, מצב מצויין, טלפון 30504 בערב, מ־18.00 (פרט לשבת).

● פיאט 850 ,1970, 63,000 ק״מ. 80605, פרט לשבת.

● סאאב מסחרית 1905, טסט לשנה, 7,000 ל״י, טל׳ 419818.

● למכירת פינ׳ו 404 1965 במצב טוב. טל׳ 02-411477.

● מיני מיינור מודל 1964, טסט לשנה, מצב מצויין.

● בהזדמנות פיאט 500, 64, טסט + אוברול, 4,200 ל״י.

● בהזדמנות פולקסוואגן ליוקס 1500, מודל 65, מנוע 63, טלפון 632978.

● פרינץ 1000 בהזדמנות, במצב טוב.

● פולקסוואגן 1500, 60, טסט לדצמבר + רדיו.

● טריומף 1500, 1968 + רדיו, 60811.

● דרושה מטפלת לתינוק ו־עבודות בית תלקיות. אצל מורה — 65081.

● דרושה עוזרת למשק בית מ־10.00—16.00 בבית־זית, טל׳ 523517.

● לחברת לשיקום הרובע היהודי דרושה מתכנת עב־רית—ערבית לפנות לטלפון 02-287212.

● לחברת הוכלה בירושלים דרושה פקידה מתחילה, רצוי ידע בהדפסה טלפון — 284680.

● לחברת ביטוח דרושה פקידה מוכירה עם ידע מק־צועי 228016.

● דרושה אישה ל־8 שעות לטיפול בילדים ומשק בית טלפון 02-80521.

● דרושות תלמידות תיכון לעבודה בחופשת הקיץ.

● דרושה עקרת בית ל־עבודה בשעות הבוקר המכירות, טל. 60240.

אופנועים וקטנועים

● וספה אס.אס. סוף 68, בחז־דשנות, 1,400, טל׳ 45254.

שרותי רכב

● קיוה לחאמין יכל כד בוול, מבחר אביזרי רכב, רדיו ו־פיים למכוניות.

מציעים למכירה

● מכירת חסול 50% הנחה לבגדי ילדים, חולצות, מכנ־סי ג׳ינס.

● ארון מטבח חדש + שיש + קערה, 528481 בעבודה, מוסכה.

אופנועים וקטנועים

שרותים

תריסים

הלבשה

רהיטים

כלי נגינה

ריקודים

חיות בית

מקרדים

קייט

תכוניות

הלוח הכפול חיפה והצפון

ידיעות אחרונות: הנביאים 28, טל. 66931
הארץ: גורדאו 20, טל. 661166

מורנות רופאים לפי המקומות

חיפה

● רופא תורן בסר״א, טל׳ 101.

תורניות בתי חולים

● חיים: רמב״ם (כירור־גית, תאונות, פנימית, ילדים גניקולוגיה); רוטשילד (כיים).

● שבת: רוטשילד.

תורנות בתי מרקחת

● ליל ויום שבת: בלפור, מסדה 1, טל׳ 662280.

הודעות

● יריד תכשיטים אומנויות ומתנות, „משכן״ בלפור 8, (ביומה).

דירות

● חדשה 61 מ״ר בקריות 90,000 מיום ראשון 720261.

וילות ובתים

● למכירת וילה ביקנעם 8 חדרים, 100,000 ל״י + 80,000 משכנתא.

קבלנים

2—2½ חדרים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

דירות בשכר חודשי

מגרשים

עסקים

משרדים

חנויות

ביקוש עבודה

הכשרה לעבודה

הצעות עבודה

חדרים מרוהטים

דירות בדמי מפתח

ביקוש דירות

מבני תעשיה

רהיטים

● למכירה ארון קיר כמעט חדש.

מקרדים

בתי־ספר ושיעורים

כלי נגינה

דודי שמש וחשמל

חיות בית

טלויזיה

חוגים

הקלאות

מכונות כביסה

תנורי חמום

מציעים למכירה

אופנועים וקטנועים

צילומים

הלוח הכפול באר־שבע

הודעות

● מודעות ללוח הכפול ב־„ידיעות אחרונות״, רח׳ הח־לוץ 66, ק״ב, טלפון 3383.

נרשמו לנשואין

דירות

וילות ובתים

דירות למכירה

דירות בשכר חודשי

דירות מרוהטות

עסקים

הצעות עבודה

בתי־ספר ושיעורים

מכוניות

נתניה

קבלנים מציעים

דירות למכירה

שרותי רכב

אשדוד

הודעות

דירות למכירה

בתי ספר ושיעורים

השקעות

בתי זיקוק לנפט בע״מ

דרושים

1. לתכנון מתקנים כימיים
א. מהנדס אזרחי מנוסה
ב. מהנדס כימאי מנוסה
2. אחראי לתחנת כיבוי אש
בעל השכלה טכנית עם כושר ניהול צוות עובדים וידיעת השפה האנגלית
3. רואה חשבון
בוגר הפקולטה לראית חשבון
4. מהנדס אזרחי או מכונות
לעבודה בעריכת חוזים ותקציבים
רצוי בעל נסיון בנושא ומתן עם קבלנים
5. מנהלי חשבונות
6. מנתחי מערכות
7. עורך דין
כסגן ליועץ משפטי
8. פקיד רכש לאגף האפסנאות
ידיעת השפה האנגלית הכרחית

מועמדים מתאימים יפנו הצעותיהם לת.ד. 4 חיפה (ציוד 31000) עבור מחלקת המנגנון

י. ציגלר כ. שרון ושות׳ בע״מ

דרושים

1. מנהל חשבונות מוסמך
נסיון של 5 שנים לפחות
2. פקידה בתכנית לחצי יום
(רצוי מיכון בבלי)
— תנאים טובים למתאימים —

בפרטים נא לפנות למשרדנו ברח׳ צייטלין 4 תל־אביב, טלפון 413111 כל יום בין השעות 8.00—13.00, 4.00—6.00 אחה״צ (פרט ליום ג׳)

לחברה גדולה ומבוססת

דרושה
מזכירה

נדרשת ידיעת השפות עברית ואנגלית ויכולת הדפסה בעברית ובאנגלית
מקום העבודה ת״א
תנאים טובים למועמדת המתאימה
לפנות שרה כהן טלפון 03-825121

אורט ישראל
לבית־ספר „אורט״ —
קנדי ירושלים

דרושים

1. מורה למקצועות העץ
— משרה מלאה
2. מורה לאימון גופני
— משרה מלאה
3. מורה לגרפיקה ומתווה למקצועות הדפוס
— חצי משרה
4. מדריכים לתחביביב בשטחי האומנות והספורט
5. רופא
— משרה חלקית
6. עובד סוציאלי־קהילתי
— משרה מלאה
7. יועץ חינוכי
— משרה

לפנות לבית הספר רח׳ עיטם, גבעת־היום, ירושלים, טלפון 02-65837

דרוש
איש מכירות
בענף המתכת
לפנות טל. 53078 תל־אביב

מוסדות מוסה
דרושה
לניהול משרד מפעל
עברית — אנגלית
טל. 448623, ת״א

לקונצרן תעשייתי
דרוש
רואה חשבון צעיר
לתפקיד ניהולי בכיר.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב לת.ד. 33384 תל־אביב (מח׳ כח־אדם) בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי
סודיות מובטחת

לחברת אורדע תעשיות רחובות
דרוש מחסנאי
לניהול מחסן חומר גלם
במחסן תוצרת גמורה
נסיון של 5 שנים לפחות
בדבר פרטים נא לפנות לטל. 956041

דרוש מפעיל לטרקטור 955
טלפונים: 909266 ,916793

דרוש מנהל חשבונות לחברת טכסטיל בחולון
בפרטים מלאים לפנות לת.ד. 2102 תל־אביב.

לחברה קבלנית לבנין בחיפה
דרוש/ה טכנאי/ת הנדסאי/ת
לחישוב כמויות
משרה מלאה
לפנות טלפון 04—664644 בשעות 08.00—15.00.

למשרד רואה חשבון בירושלים
דרושים
1) מבקר—מרכז
2) בוחן מתקדם
בעלי נסיון יפנו בכתב לת.ד. 3359 בציון פרטים אישיים (התמחות אפשרית)

למסעדה
דרוש טבח
עבודה עד 16.00
טלפון 667935 עד שעה 16.00 חוץ משבת

דרושה גרפיקאית מבצעית לסטודיו לגרפיקה
להתקשר: טל. 443685

למסעדת החומה בירושלים
דרושים
1) טבח
2) טבחית
3) מלצר
בלי שבתות וחגים
בא בחשבון עבודה מפוצלת
לצלצל מיום א׳ טלפון 02—39632 02—61255—6

למלון גדול בירושלים
דרושים:—
NIGHT AUDITOR
פקיד לילה.
* פקיד קבלה
לעבודה במשמרות.
עדיפות תינתן לבוגרי תרמוד
נא לפנות: ת.ד. 2461 או לטלפון: (02)30201 ירושלים.

בעל מסגריה + רכב מעונין בשותף ובהצעות עבודה רציניות עם אפשרות להשקעה.
לפנות עזרא. 983777 מ־17.00—19.00

דרושה לעבודה בניו־יורק
בת 18—21, דתית מודרנית, לשנה שנתיים, להשגחה על 3 ילדים בגיל ביה״ס שאמם עובדת.
דמי נסיעה, מגורים ומשכורת מובטחים.
המעוניינות יפנו בכתב: לת.ד. 3099 תל־אביב, ויצרפו מס׳ טלפון והמלצות.

דרושים נהגים
בתנאי שותפות
1. למטריילר
2. להייבר
לפנות לטל. 30344 ביום: 846923 בערב

דרושה מפעילה
בעלת נסיון למכונת להנהלת חשבונות. אוליבטי לעבודה על ציוד אלקטרוני חדיש לפנות "חדר־קולור" אחד העם 20, תל־אביב.

למשרד עורכי־דין בתל־אביב
דרושה מזכירה
עם נסיון של 5 שנים לפחות, לניהול משרד
שעות העבודה 8—13 טל. 2832281־2
סודיות מובטחת

דרושה פקידה
השולטת בשפה האנגלית כולל הדפסה בשתי השפות
להתקשר בין השעות 14.00—8.00 טלפון 56396

למפעל תעשייתי גדול באזור רחובות
דרושה
פקידת מזכירות
כח אדם ומנהל
בעלת נסיון
תנאים טובים
לעבודה 5 ימים בשבוע
לפנות ת.ד. 23000 ת״א

דרושה פקידה לפני גיוס
לעבודה משרדית
נא לפנות טלפון: 38616 ,34456.

צעיר דינמי (32) אקדמאי
בעל רכב ומכונה 500 מ״ר
מעונין לקבל הצעות לסוכנויות שיווק לאזור ירושלים
02—521176 — אורן.

מחפשים מנהל חשבונות עצמאי
לחצי משרה
יכול להיות גם פנסיונר
טלפון 781171, 782231 (בין 9.00—13.00)

לבי״ס מקצועי באזור ת״א
דרוש/ה מורה להתעמלות
לשנה״ל תשל״ה
טלפון 981049 לפנח״צ.

בית־חולים ביקור חולים, ירושלים
דרושה
עובדת לבורנטית מוסמכת
לעבודה במשמרת ערב ומשמרת לילה
לפנות למזכירות טל. 223141 שלוחה 13.

למזנון הכנסת
דרושים/ות מלצרים/ות
מנוסים וקופאית
4—5 ימי עבודה בשבוע בימים א׳־ה׳
כתיבה בעברית הכרחית
קביעת ראיון טל. 61211 גב׳ הוברט

למשרד רואה־חשבון דרושה
מזכירה כתבנית + נסיון.
ידיעת הנהלת חשבונות רצויה.
לפנות: ת.ד. 29867, תל־אביב.

דרושה
פקידה
בעלת ידע בהדפסה עברית—אנגלית
לפנות: מפעלי ירושלמי לחבלים רמת־גן, טל. 793134

דרוש/ה
שרטט/ת
מתכנן/ת מטבחים מקצועי/ת
בעל/ת נסיון של שנתיים לפחות
תנאים טובים למתאים/ה
לפנות טל. 856158 חולון

דרוש מנהל עבודה מעולה
לעבודות עפר וכבישים בדרום הארץ
סודיות מובטחת
טלפון 057—71321 057—77032

דרושה
מנהלת־חשבונות
לחצי משרה בתל־אביב
טלפון: 982014 מ־20.00 — 18.00.
מיום ראשון — מ־15.00—13.30, 56336

למשרד בתל־אביב
דרושה
נקבנית למכונה להנהלת חשבונות
לפנות טל: 251262.

למשרד טכני של חברה שוויצרית ידועה
דרושים בחיפה:
1. מהנדס חשמל או טכנאי
ידיעת גרמנית ו־אנגלית — הכרחית.
2. מזכירה לתפקיד אחראי
ידיעת גרמנית ו־אנגלית — הכרחית.
בדבר פרטים נוספים נא לפנות טל׳ 84320 או 84627, חיפה.

דרושות
תופרות
גזורות
ומודליסט
לעבודות־ריפוד ברהיטים
5 ימי עבודה בשבוע
תנאים טובים.
שרוני ושות׳, רח׳ נחלת־יצחק 59, ת״א. טל. 254766.

למשרד בתל־אביב
דרושה
כתבנית עברית טובה
לחצי משרה.
טל. 251261 / למרים.

אלביט
מחשבים בע״מ
A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION
דרוש
PROGRAM MANAGER
התפקיד: תכנון, פיקוח ואחריות מבצעית לפרוייקט לייצור מחשבים אלקטרוניים בהיקף גדול.
הכישורים:
1. מהנדס בהנדסת יצור ו/או הנדסת תעשיה ו/או הנדסת חשמל. יועדף בעל תואר שני בניהול.
2. נסיון קודם בניהול בדרג בכיר במפעל תעשייתי, רצוי בשטח האלקטרוניקה.
3. הוכיח בעבר כושר תכנון, ארגון ובצוע משימות טכנולוגיות בהיקף גדול ועמידה בלוח זמנים.

הזדמנות ואתגר למועמד המתאים
תנאי שכר טובים
וסודיות מובטחים
לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כוח אדם.
סודיות מובטחת.

מכתשים באר־שבע
מפעלים כימיים בע״מ
דרושים:
● **לאגף הנדסה**
* מהנדסי כימיה בכירים
לתפקיד מהנדס תהליך ומהנדס פרויקט.
* מפקח
על ביצוע עבודות עפר ובנין.
יועדף טכנאי בנין בעל נסיון של שלוש שנים לפחות.
* מהנדס מכונות
בכיר לריכוז תכניות פיתוח ושירותים טכניים.

● **למחלקת אחזקה**
* חשמלאים
הכישורים: בוגרי בתי ספר מקצועיים במגמות חשמל, בעלי ידע מפורט במערכות פיקוד ובקרה, קריאת תכניות חשמל מורכבות, ידע במנועי חשמל, בעלי רשיון "חשמלאי מוסמך", נסיון בעבודה בתעשיה כימית.
* צנרים — שרברבים
לתפקידי הקמת מערכות צנרת במתקני תעשיה כימית ואחזקתן.
הכישורים: רצוי בוגרי קורס שרברבות ו/או בעלי נסיון בעבודות צנרת במפעלי ייצור.
* פוליאסטר
למקצוע חדש. עבודת בחומרים פלסטיים.
הכישורים: נסיון קודם בעבודות צנרת.
הכשרה למקצוע זה תינתן תוך כדי העבודה.
* כתבנית — מעולה
בשפה עברית בעלת נסיון רב בהדפסה.

תנאים טובים מובטחים למועמדים המתאימים.
— סודיות מובטחת —
מועמדים יפנו בכתב בציון נסיון קודם ופירוט קורות חיים למחלקת כח אדם ת.ד. 60, באר־שבע 84100.

דרוש
עוזר להשתלמויות וחשבונות
תאור התפקיד: רכוז נתונים סטטיסטיים בנושא השתלמויות, עריכת דוחות ובקורת חשבונות בנושאי השתלמויות, תקציב היחידה, תקציב סטנטים, בקורת חשבונות, כרטסת סטנטים ועריכת חוזים.
כשורים דרושים: רצוי אקדמאי, הכרחי ידע בהתחשבנות בתקציבים ובבקורת חשבונות.
הדרגה המוצעת: י״ג בדירוג האחיד (או דרגה 1 ב... מח״ר).
מקום העבודה: אזור המרכז.
נא לפנות לת.ד. 7057, תל אביב (עבור י. א.) ולצרף ... השכלה ונסיון מקצועי.
— סודיות מובטחת —

למוסד ציבורי בירושלים
דרושים
1. **מנה״ח** — (סוג ג׳־ד׳) לעבודה קבועה. בדרגה ...י״ג אחיד
2. **שומרי לילה**
(העבודה משעה 22.00 עד 08.00).
הדרגה ז׳ אחיד + תוספת לילה
3. **חצרן**
לעבודות שונות הדרגה ח׳ אחיד + תוספות.
מעונינים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 71 ירושלים בציון פרטים אישיים וקורות חיים (נא לציין מס. טל. ולציין סוג העבודה) המבוקש
— רק פונים מתאימים ייענו —

למפעל טכסטיל
דרוש
מחסנאי מנוסה
לפנות ת.ד. 1116 רמת־גן

לחברה מסחרית
דרוש
מנהל חשבונות מנוסה
לעבודה חלקית בשעות הבוקר
בא בחשבון פנסיונר
לפנות עם פרטים מלאים לת.ד. 1840 ת״א

למשרד קבל...
דרושה
מפעילת ...
לחצי יום
בשעות ...
אוריאל... תל־אביב 9. ... 252864

למפעל מזון גדול בתל אביב
דרושים:-
1) **פקידת חישובים**
לחישובי שכר ופרמיות
2) **מסגר מכני**
לעבודות אחזקה
בפרטים נא לפנות לת. ד. 138, ת״א 61000, או לטלפון 51531, בשעות העבודה.

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרוש
אחראי
למחלקת ביטוח כלי רכב
הכישורים הנדרשים:
1. נסיון בעבודה מעשית בביטוח כלי רכב של 3 שנים לפחות.
2. כושר אירגון ופקוח על המחלקה.
3. עצמאיות בעבודה.
נא לפנות בכתב יד בצירוף פירוט הנסיון הקודם לת.ד. 29494 תל־אביב למספר 200.

למפעל תעשייתי בענף המתכת באיזור השרון
דרושים:
★ **טכנאי ייצור**
— לתכנון ופקוח הייצור.
★ **חרט**
— בוגר בית־ספר מקצועי, עם נסיון של 3 שנים לפחות.
★ **מכונאי אחזקה**
בעלי נסיון
המועמדים המתאימים יפנו בכתב לת.ד. 1101, עבור "ר", בצרוף קורות חיים ונסיון קודם.

לאמנור בע״מ
מוצרי בית חשמליים בית־שמש
דרושים
* מהנדסי מכונות
לתכנון ופיתוח, רצויים בעלי נסיון בעבודות פח.
* טכנאי מכונות
לתכנון ופיתוח, רצויים בעלי נסיון בעבודות פח.
* טכנאי מכונות
ליישום תהליכי ייצור ודגמים חדשים. (אפשרי גם מנהל עבודה בעל נסיון רב).
* טכנאי ייצור לתכנת תיקני זמן
* מודד זמן למדידת נורמות ייצור
* חשמלאי לתפקיד חשמלאי המפעל
* מבלטנים עצמאיים ועוזרים

מתאים במיוחד לתושבי רמלה, ראשל״צ, רחובות וירושלים.
הסעה מובטחת.
על המעונינים לפנות, בכתב, בצרוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לאמנור בע״מ, ת.ד. 97 אזור התעשיה בית שמש.
סודיות מובטחת

לעבודה בתל־אביב
דרוש
מנהל
בית מלאכה
לנהול צוות גדול ודינמי של טכנאים במעבדת פיתוח מיכנית
נושאי העבודה:
ייצור אבי טיפוס בכל שטחי המכניקה.
הכישורים הדרושים:
* נסיון של 5 שנים לפחות בניהול בית מלאכה מכני.
* בעל כשר ארגוני עם נסיון של הפעלת צוותות.
כפרטים לפנות לת.ד. 17021 ת״א. מיקוד 61170 (עבור ב.א.) בצירוף קורות חיים ופרטי נסיון קודמים.
— סודיות מובטחת —

למפעל תעשייתי בתל־אביב
דרושה
פקידה עצמאית
לעבודות משרד שונות
כתיבה במכונה עברית ואנגלית
שעות העבודה: 8.00—16.00
לפנות: אלחנן, טלפון 823483 תל־אביב

דרושים
עובדי אחזקה
אחרי שרות צבאי.
נא לפנות אישית אל מר בומה או דני "אורן באולינג", ת״א רחוב אבן גבירול 130.

לחברת בניה ארצית
דרושות
קבוצות שלד
לעבודה באיזור המרכז
ובאיזור קרית מלאכי
טל. 446705 תל אביב

סהר, חברה לבטוח בע״מ
דרושות
נקבניות
עם שנתיים נסיון לפחות
המעוניינות יפנו לטלפון: 54311 בין השעות 8—15 לחיה

לחברה גדולה ליבוא משאיות
דרושה
פקידת רישום
הכישורים:
שליטה בשפות אנגלית וגרמנית
ידע בניהול כרטסת מלאי
רצוי ידע בהדפסה בעברית.
על המעונינות לפנות בכתב לחברה המאוחדת רח׳ התעשיה 10, עבור "פקידה" או לפנות טלפונית 262457 כל יום בין 08.00—15.00.

תדיראן
דרושים
1. מהנדס אלקטרוניקה
לטיפול בבעיות הנדסיות וטכניות של מערכת קשר הנמצאת בשלבי ייצור התחלתיים. רצוי מהנדס עם נסיון כטכנאי בתחום ה־R.F.
2. מהנדס אלקטרוניקה לתפקיד
TEST ENGINEERING
אחריות על מחלקת בדיקות חשמליות, יחידות מיכשור וכיול אלקטרונית, זכרונות ואוגרי הזזה, מעגלים אינטגרליים לינאריים, טרנזיסטורים מיוחדים, מעגל L.S.I. יועדף בעל נסיון בתחום מוליכים למחצה ובעל פוטנציאל ניהולי.
3. איש שווק
PRODUCT MANAGER
בוגר מינהל עסקים בתחום שיווק. בעל נסיון בשיווק מוצרים תעשייתיים ומכירתם. דרוש נסיון בתכנון פעילויות שווק והכנסתם לביצוע שיתוף תוך קיום מערכת בקרת. רצוי נסיון בפעילות בחו״ל וגישה מסחרית.
4. כוון מכבשים ("סט אפ" — של מכבשים)
כוון המובלט בכבש ייצור של ראש סדרה, עצמאות בבצוע בדיקות טיב של המוצרים. בוגר בית ספר מקצועי במגמה מבלטנות או מכונות. יועדף בעל נסיון ידום (אחרי שרות צבאי)
5. כתבנית עברית
למחלקת יבוא
מועמדים מתאימים יפנו בכתב לת. ד. 648 ת״א (מחלקת כח אדם) בציון פרטים אישיים ונסיון מקצועי.
— סודיות מובטחת —

הילטון תל־אביב
דרושים:
1. **סגן מחסנאי מזון** -
ידיעה באנגלית הכרחית, עדיפות תינתן לבעלי נסיון קודם.
2. **מלצרים** -
דרגה קומי (עוזר מלצר)
דרגה דמי־שף (סגן מלצר)
3. **חדרניות**
על המעוניינים לפנות לבית המלון בין השעות 14.00 — 16.00 טל. 241222

למשרד התיירות בתל־אביב
דרושה
מזכירה כתבנית
בשפה העברית
רצויה ידיעת הדפסה באנגלית
נא לפנות אל משרד התיירות, רח׳ מנדלי 7 תל־אביב. לגב׳ מרקוס טל. 234581, 03/223268

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרוש
פקיד מקצועי
למחלקת הרכב
בעל נסיון בענף ביטוח כלי רכב של שנה לפחות
לפנות בכתב יד לת.ד. 29494 ת״א למספר 100

תעשיות גולן בע״מ
מיסודה של
התעשיה האוירית לישראל בע״מ
דרוש
מדריך עיבוד שבבי
כישורים:
* משוחרר צה״ל.
* בוגר ביה״ס מקצועי, טכנאי/הנדסאי.
* נסיון הדרכה/הוראה בנושאי העיבוד השבבי (חריטה, כרסום, השחזה).
למועמד המתאים מובטחת משרה מעניינת בתנאים טובים.
כפרטים נוספים נא לפנות בכתב בציון קורות חיים אל: תעשיות גולן בע״מ, מרכז כפרי בני־יהודה, הגולן.

ל"מפעל אורלייט" נס ציונה
דרושה
מזכירה
עם נסיון של 3—4 שנים לפחות
היודעת להדפיס היטב בעברית ואנגלית
נא להתקשר לטלפון 950066 בשעות 8.00—14.00

דרושים
מרכיבים לתריסי P.V.C.
ועובד בשרות תיקונים
רצוי עם רכב
נא לפנות לחברת תריס־קל בע״מ
בין השעות 08.00—15.00
טלפון 31810, 31880

לחברת שרות כלל ארצית
דרושים:
* **אינסטלטורים**
* **חשמלאים**
* **זגגים**
לעבודות שונות בת״א והאיזור, בחיפה והקריות, בירושלים ובראשון־לציון הסביבה.
תנאים מצויינים למתקבלים המתאימים.
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית ל־: 04—724611, 03—442662, 03—252529, 03—56240. בשעות העבודה.

לחברה קבלנית לבנין גדולה בחיפה
דרושים
• מסגרי קונסטרוקציות
• מסגרי בנין
לפנות בכל שעות היום
טלפונים 04־531169, 04־537648, 04־512271

למשרד רואה חשבון
דרושים
* מבקר/ת חשבונות
* מזכירה כתבנית
נא לפנות בכתב יד עם פרוט תולדות חיים אל ת.ד. 4631 ת״א טל׳ 621444.

דרוש
משקיע
(פעיל או שקט)
לחברת תובלה
עבודה קבועה
השקעה החל מ־ 250,000 ל״י
לפנות: טל. 30144 ת״א או לכתוב לת.ד. 29602 ת״א עבור "משקיע".
— סודיות מובטחת —

להלן קרטיס

דרוש

נהג למשאית

כישורים דרושים:
- קריאת אותיות לטיניות
- אחראי
- נסיון חמש שנים

לפנות טלפונית למר יגובסקי או קמינסקי טלפון 254433, 255763

למפעל למוצרי נייר בתל-אביב

דרושים

1. מפעילים למכונות אוטומטיות
2. חותך מקצועי במכונת חיתוך (גילוטינה).
3. פועלים לעבודות שונות.
4. עובדי דפוס ברוטציה.

המעוניינים יפנו בכתב לת.ד. 1198, ת"א ויוזמנו לראיון אישי.
משכורת מלאה ותנאים סוציאליים ישולמו משך תקופת ההכשרה.

כור מתכת בע"מ

דרוש

טכנאי ייצור

בעל נסיון מעשי של 3 שנים לפחות בעבודה בתעשיה

לפנות למחלקת כח אדם, מפעלי המתכת, אזור התעשיה חולון, רח' האורן 3, טל. 840111.

הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול

דרושה

פקידת מודיעין - מרכזנית

לפנות טלפון 472231 (בין 8.00—10.00 בבוקר)

לדפוס גדול ורציני

דרוש

מנהל מסדרה

סודיות מובטחת

לפנות בכתב לת.ד. 28043 תל-אביב

לחברת יבוא גדולה בענף האלקטרוניקה

דרוש

מנהל מעבדה

בעל נסיון

לניהול מעבדה בת כ-15 איש

המעבדה עוסקת במערכות סטריאו, מקלטי טלויזיה וכו'

— • —

נא לפנות בכתב לת.ד. 6433 תל-אביב

סודיות מובטחת!

לחברת שיווק ושרותים ארצית דרוש למשרד הראשי בתל אביב

מנהל מכירות בכיר

* בעל נסיון בארגון וניהול רשת שיווק ענפה
* כושר משא ומתן
* יחסי צבור וידע באדמיניסטרציה

התפקיד המוצע הינו בעל אתגר ורב פעילות. המועמד שיבחר יקבל תנאים הולמים.

נא לפנות בכתב עם פירוט נסיון קודם וקורות חיים לת.ד. 11010 ת"א עבור „מנהל מכירות"

— סודיות מובטחת —

למפעל גדול באזור חדרה

דרושים:

* טכנאי בכיר
* חשמלאי ראשי
* מסגרים
* חרטים
* חשמלאים

תנאים טובים מובטחים

לפנות למח' כח-אדם, ת.ד. 17, פרדס-חנה

דור כימיקלים בע"מ

מפעל המתנול

דרושים

1. הנדסאי כימיה
2. רתך צנרת

תנאים טובים למועמדים המתאימים

נא לפנות בכתב לת.ד. 10036 מפרץ חיפה או טלפונית 04—726953

— סודיות מובטחת —

דרוש

מנהל/ת חשבונות

למשרה שלמה

אפשרי יום עבודה מקוצר — למועמד המתאים

לפנות ת.ד. 4758 חיפה

בללביט

סוכנויות לביטוח בע"מ
חתמים ומורשים

מתפנה משרת

מנהל מחלקת מפעלים

הכישורים הדרושים:
* השכלה על תיכונית
* נסיון של 3 שנים לפחות בכל ענפי הביטוח ובטיפול בבטוחי מפעלים.

* *

בדבר פרטים ובצרוף קורות חיים לפנות בכתב לכללביט, רחוב יהודה הלוי 62, ת"א

— סודיות מובטחת —

מיקרואלקטרוניקס
MICROELECTRONICS LTD. מיקרואלקטרוניקה בע"מ
מפעל לרכיבים אלקטרוניים בע"מ

דרושים:

- חרט מעולה
- חרטים מתחילים
- מסגר כלים מעולה
- מכשירן מעולה
- כרסם מעולה
- חשמלאי מוסמך

לעבודה מעניינת ומגוונת

נא לפנות למח' כח-אדם, רח' הסטיש 4, (מול טמפו) אזור תעשיה, חולון, טל: 8-7-851186.

דרוש מוכר

לבית מסחר לחלקי חלוף בת"א

שעות העבודה מ-8.00 עד 18.00

המשכורת תקבע לפי הכשורים של המועמד

המעוניינים מתבקשים להתקשר לטלפון 35074 לקביעת ראיון

לחברה ארצית ליבוא ושיווק מזון

דרוש מנהל

בעל נסיון של מספר שנים בשטח זה
ידיעת השפות עברית ואנגלית על בורין — הכרחית.
בהצעות נא לפנות לת.ד. 9142, ת"א.
— סודיות מובטחת —

למפעל גדול בירושלים

דרושה

פקידה בהנהלת חשבונות

סוג 1 לפחות

רצויה ידיעה בהדפסה על מכונת כתיבה

לפנות טלפונית למספר 521201 למחלקת כח-אדם

מכון התקנים הישראלי
המחלקה לבנין

דרוש

איש יעול

לתפקיד של פיתוח, יישום והפעלה של מערכת נוהלים ושיגרת מעקב על עבודות מחלקת הבנין.
רצוי בעל נסיון בעבודה עם מחשב.
הדרגה והשכר יקבעו בהתאם לכישורים.
לפנות למנגנון מכון התקנים, רחוב האוניברסיטה 42, רמת-אביב
טלפון: 413151 שעות עבודה: 07.30—14.30

לחברת נשיונל בישראל

דרושה

מנהלת חשבונות

סוג ג'-ד'

בעלת נסיון

למשרה מלאה

*

לפנות טלפונית למס' 280078 למר גולדברג

NATIONAL

החברה למוסדות חינוך ותרבות במגדל העמק

לביה"ס המקיף רוגוזין במגדל העמק

דרוש/ה

מורה לביולוגיה

נא לפנות ישירות לביה"ס (טל. 065—40372)

צבי אלדרוטי, יו"ר החברה

מכון התקנים הישראלי

דרושות

1. פקידות כתבניות
2. פקידות כתבניות בעלות השכלה תיכונית, לרישום ועריכת פרוטוקולים בישיבות ועדות תקינה

שעות עבודה נוחות

לפנות: למנגנון מכון התקנים הישראלי, רחוב האוניברסיטה 42, רמת-אביב. טלפון: 413151 בשעות: 07.30—14.30

לחברה מסחרית בעלת מוניטין מצויין בענף למוצרי בית חשמליים

דרושים

* מנהלי מכירות איזוריים

לכל חלקי הארץ

הכוונה היא: לאנשים דינמיים ורציניים עם נסיון קודם במכירות וכושר ניהול משא ומתן.
— תנאים מצויינים ואפשרויות קידום למועמדים המתאימים —
הצעות בציון קורות חיים יש להגיש בכתב יד לת.ד. 2926, ת"א עבור מס' 4201

גם לישראל השיכורים שלה

(המשך מעמוד 13)

פנינה את הצלחתה הגדולה. לפחות 14 מתוך עשרות השיכורים בבית־שמש כבר חזרו למוטב. נגמלו מהשתיה ומשפחותיהם נשמו לרווחה. פעולת־השיקום של האחרים — נמשכת במלוא התנופה והתקוות — גדולות. „לא לעתים קרובות זוכים עובדים סוציאליים לרוות נחת מעבודתם, כפי שזכינו השבוע בעת הביקור במועדון בבית־שמש", אומר הופמן. „ירדנו לבית־שמש, קבוצה של עובדים בכירים במשרד־הסעד בראשותו של אהרן לנגרמן, המישנה למנכ"ל, כדי לראות את הפלא הגדול שחוללה פנינה אלדר ואכן ראינו: מה שנחשב לבלתי־אפשרי כמעט, קם והיה. 14 גברים בגיל העמידה, שכבר היו שקועים בשיכרות עמוקה, ישבו במועדון המרווח שנפתח ע"י משרד הסעד בשיתוף עם המועצה המקומית, קופת־חולים והיחידה לבריאות הנפש של משרד הבריאות. והתנהגו ככל האדם. שוחחו, קראו, למדו, עסקו בספורט, שיחקו, עשו הכל פרט לאחת: לא שתו אלכוהול. הם מלהזכיר, פניהם מתעוותות למישמע המלה: קוניאק או בירה. למעלה ממאה ילדים קיבלו בחזרה את אבותיהם החביבים! אחדים מהם כבר חזרו לעבודה. האחרים יתחילו לעבוד מחר או מחרתיים.

מדבריהם התברר שהגורם העיקרי שדחף אותם לשכרות היתה המצוקה. פלוני היה סוחר בבגדד וכאן הפך לפועל דחק עם שכר זעום. אחר היה יצרן שטיחים וכאן נאלץ לחבוט אותם השטיחים עצמם שהוא יצר בפרס. עוד אחר היה „בעל מעמד" בקהילתו וכאן לא הכירו איש וירד ממדרגתו. „לא יכולנו לעמוד ביסורים אלה וניסינו למצוא ניחומים בטיפת המרה" — זה היה המשפט שחזר ונישנה כמעט בפי כל הנשאלים. אין בפיהם די מילות־שבח לפנינה „שהצילה אותנו מאבדון".

פתח לניסויים דומים בעולם הגדול

— איך את עושה זאת? — שאלנו. היכן סוד הצלחתך? איך את בכלל ניגשת אל שיכור?

פנינה נותנת לנו שיעור ב„תורת השיכרות": שיכור מי הוא? — זה השותה בקביעות מדי יום ביומו יותר משני ליטר בירה או יותר מרבע ליטר משקה חריף (40%). תוך זמן מועט הוא מתמכר לשתית שקשה להיגמל הימנה. עם האלכוהול שבאלכוהול הורס את הכבד ואברים אחרים, הידים רועדות והמשבר הנפשי אינו מאחר לבוא. האלכוהול הוא אויב מוסתר, הוא סורין חוצה רק כעבור שנים מרובות ואז מתגלים כל הסימפטומים השליליים שכבר הזכרנו. בדרך־כלל שותים בחבורה ולכל חבורה „מנהיג". קח את המנהיג וסיכוייך טובים שהחבורה תתפורר אלא אם היא תמצא מהר מנהיג אחר במקומו. הטיפול הראשון בבית־שמש ניתן, איפוא, ל„מנהיגים" וכאן אולי סוד ההצלחה.

השיטה מבוססת על שמונה יסודות: א) יצירת מוטיבציה אל השיכור להיגמל מהשתיה; ב) טיפול רפואי וסוציאלי במשולב כדי להשיג את הגמילה המוחלטת משתיית אלכוהול, אפילו בכמויות קטנות; ג) שיקום החולה בעבודתו; ד) שיפור תיפקודו של החולה כראש משפחה ע"י שינוי תדמיתו בעיני בני ביתו ותוך החזרה הדרגתית של הילדים הביתה; ה) שינוי תדמיתו בעיני הקהילה ושילובו בחיי הסביבה; ו) הפעלת החולה ליצירת מוטיבציה לגמילה אצל אלכוהוליסטים אחרים; ז) מעקב רצוף אחרי החולים כדי למנוע חזרתם לשתייה; ח) פיתוח תודעה בציבור ש„שיכרות היא מחלה" שחובה לטפל בה. יצירת אוירה שתעודד את האלכוהוליסט לקבל טיפול ויצירת תנאים לקליטת הנגמל בחיי הקהילה.

„לפי כללים אלה פעלתי", אומרת פנינה. „ידעתי שבגמילה משתיה בלבד לא סגי. יש להרגילם מחדש לחיי חברה ועבודה תקינים. מהרופאים ביקשתי לדאוג לגופם ההרוס ע"י טיפול רפואי נאות והזנה טובה יותר (גופם כבר רגיל לאלכוהול ולא למזון). מהעובדים הסוציאליים דרשתי פעולות־שיקום שיסייעו להם להתאושש ולעמוד על רגליהם, לעבוד, לחיות בתוך המשפחה והחברה ולמלא תפקידים לפי נורמות מקובלות. הם עושים זאת במועדון שפתחנו. כל אחד מהם דומה עתה לאדם שאירעה לו תאונה בחיים והוא מנסה לתקן ולרפא את שבריו.

„אם רק נראה את הבעיה ולא נתעלם הימנה. אם נפעיל את השיטות היעילות. אם הציבור יתתף פעולה ויושיט יד לעזרה" — מסכמת פנינה — „נתגבר על נגע זה התקוע כקוץ בבשר החי של החברה. של המשפחה. אנו חלוצים בנושא זה ואין זה מן הנמנע שהצלחתנו בישראל תפתח פתח לניסויים דומים בעולם הגדול. שמאתנו ילמדו וכן יעשו".

למעבדה מכנית

דרוש

מהנדס מכונות

לעבודה בפיתוח נושאים לא שיגרתיים המקיפים תחום פעולה נרחב

* מקום העבודה בתל-אביב.
* דרישות: כושר ניהול עצמאי של פרויקטים החל בתכנון וכלה בייצור. שנתיים נסיון.
* מסגרת: עבודה במעבדה משוכללת התכנונה ויצירת אבי־טיפוס בכל שטחי המכניקה.
● בתשובה נא לפנות לת.ד. 17021 ת"א מיקוד 61170 (עבור ב.א.) בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי.

— סודיות מובטחת —

עבודה בטחונית מעניינת בדרום הארץ מוצעת

לאנשים בגיל 25—40, שהנם בעלי השכלה תיכונית, המעוניינים להיטב בחיי הארץ.

הכרחית ידיעה טובה מאד באנגלית (רצויה שפת אם וכן שפה זרה נוספת) ורשיון נהיגה.

* תנאי שכר הולמים + תוספת שכר מיוחדת והקלות במיסים
* השתתפות גדולה בדיור (באחת מערי הדרום)
* רכב צמוד

קיימת אפשרות להעסקה קבועה, או עפ"י חוזה לשנה. (עם אפשרות להארכה).

מועמדים בעלי נתונים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 33213, ת"א מיקוד 61330 (עבור מס' 7) ולציין פרטים אישיים וקורות חיים.

אוניברסיטת תל-אביב

דרושים/ות

לבית"ס לחינוך / פרוייקט נט"ע

גרפיקאי

בעל נסיון של שנה-שנתיים באיור ובבצוע עבודות גראפיות שונות.
העובד יועסק עפ"י חוזה מיוחד במשרה מלאה.

למחלקת המנגנון / מדור משכורת

פקיד/ת משכורת

רצוי ידע בהנהלת חשבונות ובהכנת משכורות בשיטת המיכון.

למחלקת הכספים

מנהל חשבונות

סוג ג' או ד' בעל נסיון של מספר שנים.

לפקולטה למדעי החברה

מזכירה - כתבנית

לעבודות משרד שונות, כולל הדפסה בעברית ובאנגלית.

למרכז מרשם

נקבנית מוהוק בעבודה לפי שעות

על המעוניינים לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ופרטים על נסיון בעבודה לענף כח אדם, מחלקת המנגנון, אוניברסיטת תל-אביב, רמת אביב עד ליום 26.7.74.

תעשיות אלקטרוכימיות פרוטארום ת.ד. 1929, חיפה

דרושים:-

1. מהנדס ייצור או טכנאי ייצור בכיר
   הכישורים: לאחר צבא
   ידיעת אנגלית
   בעל יוזמה וכושר ארגון
   רצוי בעל נסיון בהצלה ופקוח על שיטות שכר עדוד.
2. עוזר למנהל אספקה
   הכישורים: בוגר בי"ס תיכון. עדיפות לבעל השכלה גבוהה יותר, דינמי. בעל מחשבה בהירה אחראי ודיקן. כושר הבעה בכתב ובעל-פה בעברית ואנגלית ידע בהנהלת.
3. עוזר בכיר למנהל אספקה
   הכישורים: בוגר בי"ס תיכון
   עדיפות לבעלי השכלה גבוהה יותר
   נסיון בניהול מחסן גדול
   ידע בהזמנות ציוד טכני מחו"ל
   במות והובלה ימית.
4. שרטט/ת מכונות
   לעבודה במחלקת הפתוח.
   הכישורים: טכנאי/ת שרטט/ת בכונות צנרת ומכני פלדה
   ידיעת אנגלית הכרחית
   עצמאי/ת
   נסיון של לפחות 3 שנים.

*

המעונינים יפנו בכתב תוך פרוט ידיעות מקצועיות ונסיון קודם.

— סודיות מובטחת —

מכון ויצמן למדע

לעבודה חזקית באיזור איות
דרוש

מהנדס או טכנאי אלקטרוניקה

בעל רקע בטיפול ואחזקת מכשירים מדעיים.

המעונינים יפנו בכתב למחלקת המנגנון, ת.ד. 26, רחובות, 76100.

דרוש/ה:

מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת

למפעל גודל ומפורסם באיזור פתח-תקוה
— עבודה מעניינת ותנאים מצויינים למועמד המתאים —
נא לפנות בכתב לת.ד. 76, פתח-תקוה טל. 902617, ביום חול: 16.00—21.00 בשבת: 8.00—20.00

למשרד הנדסי העוסק בתכנון ופתוח טפיקת מבניות ואלמנטי מבניות

דרושים

פקידה בעלת נסיון וטכנאי

לפנות טל. 258639 או בכתב: זאב פז־טוי רח' המגיד 19 גבעתיים

למשרד אדריכלות בירושלים

דרושים

שרטטים/ הנדסאים

בעלי נסיון בתכנית
עבודה יפים
טלפון 02—818117

דרוש:

עוזר למנהל מכירות

* אפשרות טובה לקידום.
* ידיעת אנגלית.
* עדיף תושב איזור חולון.

נא לפנות לת.ד. 8778, רמת-גן.

תדיראן

למפעל הסוללות ברחובות

דרושים

1. מבקר איכות. לעבודה בשטח מקורות כח מיוחדים. יוצאי חמים לבדיקות וכדידות חשמליות (טל' 950055).
2. מבלטן. בנית כבלטים להזרקת פלסטיק וחלקי מהכת שונים.
3. כרסם. למחלקת אחזקה ליצור חלקים למכונות יצור.
4. מזכירה. מתן שרותי מזכירות למהנדסים ולמנהלי פרויקטים. ידיעת הדפסה בעברית ואנגלית. 5 ימי עבודה בשבוע. תנאים סוציאליים טובים.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב לת.ד. 648 תל-אביב (מחלקת כח-אדם) בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי. או טלפונית 950056 רחובות.

— סודיות מובטחת —

למפעל לבניה טרומי בירושלים

דרושים:

- מכונאי אחזקה
- חשמלאי אחזקה
- מחסנאי —

רצוי עם רשיון נהיגה

נא להתקשר לטלפון: 02—288613 02—2836

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

מודיע על המשרות הפנויות הבאות:

במרכז המחשבים

משגרת קלט/פלט

הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; כושר מגע עם קהל; ידיעת השפה האנגלית;
הערה: העבודה הינה במשמרות;
מס' המשרה: מר.מח.ד/171.

מפעיל למחשב 370/168

הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; שליטה באנגלית ויכולת קריאת חומר טכני; רצוי נסיון בהפעלת מחשב;
הערה: העבודה הינה במשמרות;
מס' המשרה: מר.מח.ד/107.

במכון למצב מוצק

טכנאי

הכשירויות הדרושות: בוגר בי"ס מקצועי; ידע במכניקה ואלקטרוניקה; נסיון בעבודה בבית מלאכה מכני;
מס' המשרה: מ.מ.ד/143.

במחלקה לביולוגיה

לבורנט/ית

הכשירויות הדרושות: רצוי בעל/ת תואר BSc בביולוגיה עם התמחות בגנטיקה;
הערה: המועמד/ת יעבוד בגנטיקה של דרוסופילה;
מס' המשרה: ב.ד/172.

בפקולטה להנדסה אזרחית

מזכירת שטח

הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית לפחות; ידיעת השפות עברית ואנגלית על בורין כולל הדפסה; נסיון קודם בעבודות פקידות וניהול משרד;
מס' המשרה: אז.ד/170.

במחלקה למדעי המחשב

מהנדס תוכנה (Software) בכיר

הגדרת התפקיד: עבודות פתוח מעניינות בתכנות מערכות;
הכשירויות הדרושות: יוזמה, כושר הדרכה, מקוריות ונסיון של 5 שנים לפחות;
מס' המשרה: כ.המח.ד/166.

במחלקה להכשרת מורים

פקידה כתבנית דו לשונית

הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; ידיעת השפות עברית ואנגלית על בורין כולל הדפסה; נסיון קודם של 3 שנים לפחות בעבודות משרד;
מס' המשרה: הכ.מו.ד/187.

מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם ומס' המשרה עד יום ו' 2.8.74 אל אגף כח אדם, קרית הטכניון, חיפה, מיקוד 32 000.